

Opdrachtgever

SZW

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

CBS, Centrum voor Beleidsstatistiek / L.

Muller, C. van Weert, J. van den Tillaart,

M. Goedhuys

Onderzoek

*Inkomsten uit werk en toch een
langdurig laag inkomen : kenmerken en
verklaringen*

Einddatum – 1 januari 2014

Categorie

Levensomstandigheden

Inkomsten uit werk en toch een langdurig laag inkomen : kenmerken en verklaringen

Conclusie

In 2010 combineerden 165.000 huishoudens werk met een laag inkomen, dat is 4% van het totaal aantal huishoudens met werk. Daarvan hadden 32 duizend huishoudens (bijna een op de vijf) dit lage inkomen vier jaar of langer. Onderzocht wordt hoe de groep werkenden met een langdurig laag inkomen is samengesteld en welke factoren daarbij een bepalende rol spelen. Een beperkt aantal wekelijks gewerkte uren komt naar voren als de belangrijkste factor bij de verklaring van de kans op een laag inkomen. Mogelijke verklaringen daarvoor zijn alleenstaand ouderschap, gedeeltelijke werkloosheid en een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Ook spelen een laag opleidingsniveau en de sector waarin men werkt een rol, evenals het door de partner ingebrachte inkomen. Als met al deze kenmerken rekening wordt gehouden, komen werkenden in de sociale werkvoorziening als kwetsbare groep naar voren, evenals paren met kinderen. Een eigen onderneming zonder baan ernaast zorgt eveneens voor een grotere kans op een laag inkomen. Hoe het komt dat huishoudens langdurig een laag inkomen hebben is moeilijker te verklaren. De duur van het arbeidsverleden lijkt een belangrijke factor. Uitzendkrachten en werknemers met een tijdelijk contract hebben geen grotere kans op een langdurig laag inkomen dan werknemers met een regulier dienstverband of contract voor onbepaalde tijd. Werknemers met een baan in de sociale werkvoorziening hebben wel een grotere kans. Paren met kinderen blijken ook na controle voor andere factoren kwetsbaar. Voor de vier grootste groepen niet-westerse allochtonen is de kans op een langdurig laag inkomen even groot als voor autochtonen en in sommige gevallen zelfs kleiner. Zelfstandigen met geen of weinig neveninkomsten uit een baan hebben ook een vergrote kans op een langdurig laag inkomen.

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/41x3uina>

Inkomsten uit werk

en toch een

langdurig

laag inkomen

Kenmerken en verklaringen

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Inkomsten uit werk

en toch een

langdurig

laag inkomen

Kenmerken en verklaringen

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
-	Nihil
-	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2013-2014	2013 tot en met 2014
2013/2014	Het gemiddelde over de jaren 2013 tot en met 2014
2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2013 en eindigend in 2014
2011/'12-2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2011/'12 tot en met 2013/'14

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Centraal Bureau voor de Statistiek, Grafimedia
Ontwerp: Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

ISSN 1877-3028

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2014.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Samenvatting 4

1. Inleiding 7

- 1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek 8
- 1.2 Opzet van het onderzoek 9
- 1.3 Indeling van het rapport 9

2. Huishoudens met werk maar onder de lage-inkomensgrens 10

- 2.1 Inleiding 11
- 2.2 Beschrijving 11
- 2.3 Verklaringen 19

3. Huishoudens met werk maar langdurig onder de lage-inkomensgrens 28

- 3.1 Inleiding 29
- 3.2 Beschrijving 29
- 3.3 Verklaringen 37

4. Conclusie 49

5. Beschrijving van het onderzoek 52

- 5.1 Populatie 53
- 5.2 Onderzoeksbestand 54
- 5.3 Operationalisering 54
- 5.4 Kwaliteit van de uitkomsten 57
- 5.5 Logistische regressieanalyse 58

Tabellenset 60

- Toelichting op de tabellenset 61
- Tabellenoverzicht 62

Gebruikte bronnen 83

Begrippen 86

Afkortingen 92

Medewerkers 93

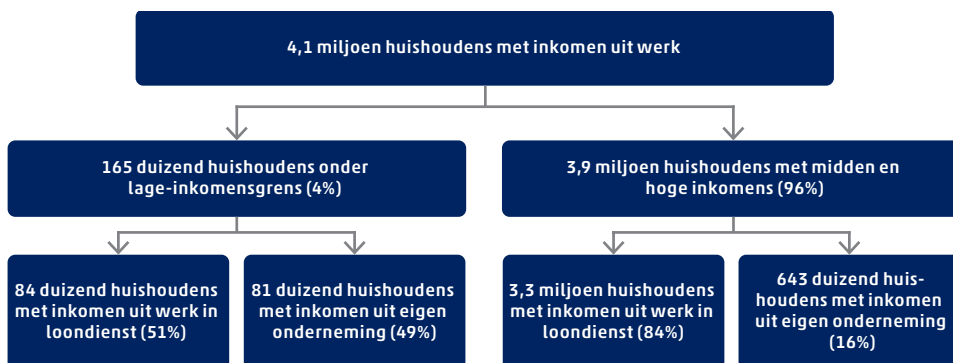
Centrum voor Beleidsstatistiek 93

Samenvatting

Werk wordt beschouwd als de beste weg uit armoede. Toch zijn er huishoudens met inkomen uit werk die desondanks onder de lage-inkomensgrens zitten. Extra zorgelijk is het als deze situatie langdurig is. Het Centrum voor Beleidsstatistiek van het CBS (CBS-CvB) heeft in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onderzocht hoe de groep werkenden met een langdurig laag inkomen is samengesteld en welke factoren een (bepalende) rol spelen bij het langdurig lage inkomen van deze groep.

4 procent van de huishoudens met werk heeft een laag inkomen

In 2010 hebben honderdvijfenzestig duizend huishoudens werk maar een laag inkomen, dat is vier procent van het totaal aantal huishoudens met werk.

Deze huishoudens met werk maar een laag inkomen zijn eerst vergeleken met huishoudens met een midden- of hoog inkomen. Huishoudens met inkomen uit een eigen onderneming vormen een relatief groot aandeel van de huishoudens met een laag inkomen. Onder huishoudens met een laag inkomen zien we relatief veel alleenstaande ouders en alleenstaanden. De hoofdkostwinners zijn relatief vaak vrouw en van niet-westers allochtone afkomst. Werknemers met een laag huishoudensinkomen hebben vaker een flexibel dienstverband of tijdelijk contract.

Laag inkomen maar wel veel vermogen

Een laag huishoudensinkomen is meestal het gevolg van lage inkomsten uit werk, maar ook hoge negatieve vermogensinkomsten, zoals betaalde hypotheekrente of een combinatie van beide, kan dit lage inkomen veroorzaken. Het vermogen zelf (bezittingen minus schulden) worden niet meegenomen bij de vaststelling van de hoogte van het inkomen. Een aanzienlijk deel van de huishoudens met een laag inkomen, vooral huishoudens met een eigen bedrijf, blijkt echter meer dan 20 duizend euro aan vermogen te hebben. Hierbij is het eigen huis overigens buiten beschouwing gelaten.

Minder gewerkte uren is belangrijkste verklaring bij huishoudens met werk in loondienst en een laag inkomen

In dit onderzoek is met regressieanalyses onderzocht welke factoren samenhangen met het hebben van een (langdurig) laag inkomen ondanks het hebben van werk en welke factoren niet meer bijdragen aan de verklaring wanneer rekening gehouden wordt met andere factoren.

Bij de analyse zijn de volgende kenmerken betrokken:

Sociale en demografische kenmerken: leeftijd, geslacht, huishoudenssamenstelling, aantal kinderen, herkomst, burgerlijke staat, opleidingsniveau, gezondheid van hoofdkostwinner en partner. Socioeconomische kenmerken: wekelijkse arbeidsduur van hoofdkostwinner, soort dienstverband en soort contract, sector, arbeidshistorie, secundaire inkomsten naast werk en socioeconomische positie van de partner. Inkomens- en vermogenskenmerken: eigen woningbezit, schulden exclusief hypotheekschuld.

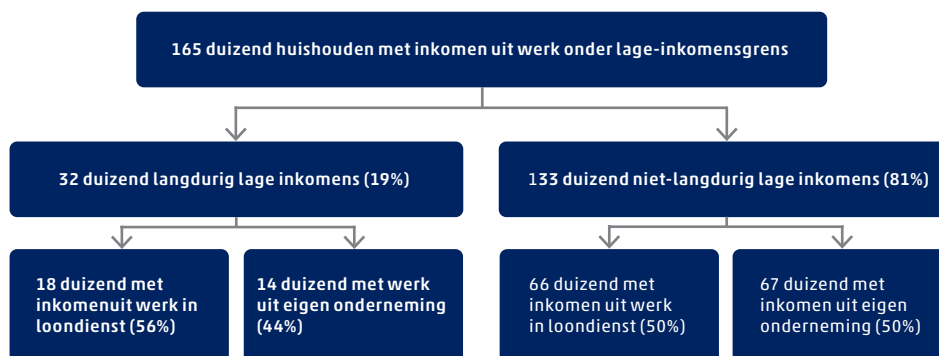
Bij huishoudens met werk in loondienst kan een aanzienlijk deel van de kans op een laag inkomen verklaard worden met de in dit onderzoek meegenomen factoren ($R^2=.41$). Een beperkt aantal wekelijks gewerkte uren komt naar voren als de belangrijkste factor. Mogelijke verklaringen voor dat men minder uren werkt, zijn onder andere alleenstaand ouderschap, gedeeltelijke werkloosheid en een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt (aanvullende bijstandsuitkering). Daarnaast spelen een laag opleidingsniveau en de sector waarin men werkt een rol bij de kans op een laag inkomen, evenals het door de partner ingebrachte inkomen bij paren. Als rekening gehouden wordt met al deze kenmerken, komen werkenden in de sociale werkvoorziening als kwetsbare groep naar voren, evenals paren met kinderen.

Een eigen onderneming zonder baan ernaast zorgt voor een grotere kans op een laag inkomen

Alle huishoudens waar een van de leden zelfstandige is, worden beschouwd als een huishouden met inkomen uit eigen onderneming. Bij een deel van deze huishoudens wordt er daarnaast ook in loondienst gewerkt. Het blijkt dat huishoudens waar noch de hoofdkostwinner, noch de partner een baan heeft (naast het eigen bedrijf), een grotere kans hebben op een laag inkomen. Ook als rekening gehouden wordt met andere factoren, komt dit als belangrijke verklaring naar voren. Hier zijn het de alleenstaanden en alleenstaande ouders die het meest kwetsbaar zijn na controle voor andere kenmerken. Voor de huishoudens met een eigen onderneming is de verklaringskracht van de onderzochte kenmerken kleiner dan voor de huishoudens met werk in loondienst ($R^2=.16$). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er geen informatie beschikbaar is over het aantal opdrachten of gewerkte uren van zelfstandigen.

19 procent van de huishoudens met een laag inkomen heeft een langdurig laag inkomen

In 2010 heeft bijna een op de vijf huishoudens (32 duizend huishoudens) met inkomen uit werk maar een laag inkomen, dit lage inkomen vier jaar of langer.

Deze groep huishoudens met een langdurig laag inkomen ondanks het hebben van werk, is vergeleken met huishoudens met een laag maar niet langdurig laag inkomen.

Onder de langdurig lage inkomens zijn huishoudens met werk in loondienst licht oververtegenwoordigd ten opzichte van huishoudens met een eigen onderneming. Bij de eerste groep zien we relatief veel paren met kinderen, bij de tweede groep relatief veel alleenstaanden en eenoudergezinnen. Hoofdkostwinners van huishoudens met een langdurig laag inkomen zijn daarnaast gemiddeld ouder. Vrijwel alle huishoudens met een langdurig laag inkomen, vallen alleen al door de lage inkomsten uit arbeid onder de lage inkomensgrens. Een deel heeft daarbovenop negatieve vermogensinkomsten die het huishoudensinkomen verder drukken. Dit geldt voor huishoudens met een eigen onderneming vaker dan voor huishoudens met werk in loondienst.

Korter arbeidsverleden zorgt bij huishoudens met werk in loondienst voor een langdurig laag inkomen

Werknemers met een langdurig laag huishoudensinkomen werken minder uren per week dan werknemers met een niet-langdurig laag inkomen. Een grotere afstand tot de arbeidsmarkt lijkt hierbij een rol te spelen, aangezien het huishoudensinkomen vaker een (aanvullende) bijstandsuitkering bevat. Ook heeft de partner vaker geen inkomen of een kleine baan. Daarnaast is de kans op een langdurig laag inkomen groter onder laag opgeleiden en werknemers in sectoren als handel, vervoer en horeca. Met de in dit onderzoek meegenomen kenmerken is het lastiger om voor huishoudens met werk in loondienst de kans op een langdurig laag inkomen te verklaren ($R^2=.14$) dan om een laag inkomen te verklaren. Wanneer gecontroleerd wordt voor andere kenmerken, komt het aantal voorafgaande jaren dat men inkomsten had uit werk, als een belangrijke factor naar voren. Uitzendkrachten en werknemers met een tijdelijk contract hebben geen grotere kans op een langdurig laag inkomen dan werknemers met een regulier dienstverband of contract voor onbepaalde tijd. Werknemers met een baan in de sociale werkvoorziening hebben wel een grotere kans. Paren met kinderen blijken ook na controle voor andere factoren kwetsbaar. Voor de vier grootste groepen niet-westerse allochtonen is de kans op een langdurig laag inkomen even groot als voor autochtonen en in sommige gevallen zelfs kleiner.

Ook een grotere kans op een langdurig laag inkomen voor zelfstandigen door te weinig neveninkomsten uit een baan

Bij de zelfstandigen is er een grotere kans op een langdurig laag huishoudensinkomen onder laag opgeleiden en in sectoren als handel, vervoer en horeca. Daarnaast is het aandeel met een aanvullende bijstandsuitkering relatief groot. Bij paren zien we veel partners die geen of een geringe bijdrage leveren aan het huishoudensinkomen. Als andere kenmerken gelijk worden gehouden, geven neveninkomsten uit een baan minder kans op een langdurig laag inkomen. Daarnaast blijken dan ook hier de paren met kinderen het meest kwetsbaar.

Langdurig laag inkomen moeilijker te verklaren

De verklaaringskracht voor het model om een langdurig laag inkomen voor huishoudens met inkomen uit eigen onderneming te voorspellen, is het kleinst ($R^2=.08$). Waarom huishoudens een langdurig laag inkomen hebben is een stuk moeilijker te verklaren dan waarom zij een laag inkomen hebben. Er spelen echter meer kenmerken een rol bij de verklaring van een langdurig laag inkomen dan nu in de analyses zijn meegenomen. Om meer inzicht te krijgen in deze problematiek kan nader onderzoek worden gedaan naar het arbeidsmarktverleden van de hoofdkostwinner en zijn of haar partner. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden of er gedurende een langere tijd sprake was van secundaire inkomsten naast werk of een lage wekelijkse arbeidsduur.

1.

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Uit onderzoek is al veel bekend over armoede in Nederland.¹⁾ Er zijn cijfers over huishoudens met inkomsten uit werk die desondanks toch arm zijn en daarnaast zijn er cijfers over huishoudens die langdurig arm zijn. Er is echter nog weinig bekend over de combinatie huishoudens met werk die langdurig arm zijn.

In 2010 zijn er in Nederland ruim 200 duizend huishoudens met inkomsten uit werk, maar die toch moeten rondkomen van een laag inkomen.²⁾ Ongeveer 40 duizend van deze huishoudens hebben zelfs al vier jaar of langer een laag inkomen. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) vindt het belangrijk dat arbeid loont en wil daarom meer inzicht in deze groep. Het Centrum voor Beleidsstatistiek van het CBS (CBS-CvB) heeft in opdracht van het ministerie van SZW onderzoek gedaan naar de vraag: wat zorgt ervoor dat iemand die werkt toch langdurig een inkomen heeft onder de lage-inkomensgrens?

De lage-inkomensgrens vertegenwoordigt een vast koopkrachtbedrag en wordt jaarlijks aangepast voor de prijsontwikkeling. In 2010 bedroeg de lage-inkomensgrens voor een alleenstaande 11.290 euro. Per maand komt dit neer op 940 euro.³⁾ Een alleenstaande heeft minder uitgaven dan een huishouden dat uit meer personen bestaat. Voor meerpersoonshuishoudens ligt de lage-inkomensgrens daarom hoger, zodat het besteedbaar inkomen van huishoudens van verschillende omvang en samenstelling vergelijkbaar wordt gemaakt.

In dit rapport beschrijven we de omvang en samenstelling van huishoudens met in ieder geval in het laatste jaar inkomen uit werk die desondanks een langdurig laag inkomen hebben. Het doel is om deze huishoudens te kunnen typeren en te zoeken naar verklaringen voor dit langdurige lage inkomen en daarmee naar aanknopingspunten voor beleid. We beschrijven de huishoudens aan de hand van een aantal kenmerken en verbanden tussen deze kenmerken. Eerst beschrijven we verschillen tussen huishoudens met een laag inkomen in relatie tot huishoudens met een midden- tot hoog inkomen. Daarna gaan we dieper in op verschillen binnen de huishoudens met een laag inkomen, namelijk de huishoudens met een langdurig laag inkomen in vergelijking tot huishoudens die (nog) niet langdurig een laag inkomen hebben. We maken hierbij ook steeds onderscheid tussen twee groepen: huishoudens met inkomsten uit eigen onderneming en huishoudens met inkomsten uit een baan in loondienst.

¹⁾ Onder andere Armoedesignalement 2013, CBS en SCP, 2013, Bos, W. (2013). Kans op armoede bij huishoudens met werk. Tijdschrift voor arbeidsmarktvraagstukken, 2013.

²⁾ Bron StatLine.

³⁾ In hoofdstuk 5 wordt uitgelegd wat wel en niet tot het inkomen wordt gerekend.

1.2 Opzet van het onderzoek

De populatie van dit onderzoek is afgeleid uit het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) en bestaat uit huishoudens die heel 2010 een inkomen hebben gehad en waarvan in ieder geval in dat jaar werk de voornaamste inkomstenbron was. Dit kan zowel inkomen uit een eigen onderneming⁴⁾ zijn (inclusief inkomen uit vermogen⁵⁾) als inkomen uit een baan in loondienst.⁶⁾ Om vast te stellen of een huishouden een langdurig laag inkomen heeft, is gekeken of de hoofdkostwinners van de huishoudens in 2010 in de jaren ervoor (2007 tot en met 2009) ook tot een huishouden met een laag inkomen behoorden (dit hoeft dus niet in alle jaren hetzelfde huishouden te zijn geweest, ook hoeft niet in alle jaren gewerkt te zijn). Alleen huishoudens met een hoofdkostwinner in 2010 in de leeftijd van 21 tot en met 64 jaar zijn meegenomen.

Bij de verklaring waarom een huishouden (langdurig) een laag inkomen heeft, kunnen diverse factoren een rol spelen: demografische kenmerken (zoals geslacht, leeftijd, huishoudenssamenstelling en het hebben van een partner), de arbeidsmarktpositie (arbeidsduur, sector waarin men werkzaam is, arbeidsmarktverleden, secundaire inkomsten), de vermogenspositie (het hebben van een eigen woning, het hebben van vermogen of schulden) en de mate van gezondheid. Deze achtergrondkenmerken zijn deels overgenomen uit het RIO en deels uit andere bronnen zoals de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) en de Polisadministratie. De samenhang van de verschillende kenmerken is onderzocht met behulp van een logistische regressieanalyse. Meer informatie hierover is te vinden in de beschrijving van het onderzoek in hoofdstuk 5. De tabellenset achter in het rapport bevat een beschrijving van de kenmerken van huishoudens met inkomsten uit werk in 2010 en de uitkomsten van de logistische regressieanalyse.

1.3 Indeling van het rapport

In het volgende hoofdstuk gaan we in op de kenmerken van huishoudens met een laag inkomen in vergelijking tot huishoudens met een midden- en hoog inkomen en proberen we te zoeken naar verklaringen voor dit lage inkomen. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op het verschil tussen huishoudens met een langdurig laag inkomen en de huishoudens met een laag, maar niet-langdurig laag inkomen. We beschrijven de kenmerken van deze huishoudens en proberen te achterhalen waarom zij een langdurig laag inkomen hebben. Hoofdstuk 4 bevat de conclusies van de voorgaande hoofdstukken. Ten slotte bevat hoofdstuk 5 de technische verantwoording van het onderzoek. De gebruikte bronnen, begrippen en afkortingen worden na de tabellenset, achterin het rapport, weergegeven.

⁴⁾ Alle huishoudens met inkomsten uit eigen onderneming worden in de tabellen en de beschrijving in het rapport gerekend tot de categorie inkomsten uit eigen onderneming, ongeacht of dit ook de voornaamste inkomstenbron van het huishouden is.

⁵⁾ Het vermogen zelf telt echter niet mee.

⁶⁾ Hiertoe worden ook directeur-grotaandeelhouders (dga's) gerekend. Dga's staan op de loonlijst van hun eigen bedrijf. Ook huishoudens met inkomsten uit overige arbeid vallen in deze categorie. Dit zijn bijvoorbeeld alfahulpen of freelancers.

2.

Huishoudens

met werk maar

onder de

lage-inkomensgrens

Voor het zoeken naar verklaringen voor het hebben van een langdurig laag inkomen is het goed om het hebben van een laag inkomen op zich en het feit dat dit langdurig is, uit elkaar te trekken. Het heeft namelijk niet zoveel zin om de huishoudens met een langdurig laag inkomen te vergelijken met de overige huishoudens. In dit hoofdstuk maken we de vergelijking tussen kenmerken van huishoudens met een laag inkomen met deze kenmerken van huishoudens met een midden- of hoog inkomen.

2.1 Inleiding

Voor 4,1 miljoen particuliere huishoudens in Nederland in 2010 geldt dat het huishoudensinkomen vooral bestaat uit inkomen uit werk. Dit zijn huishoudens met als belangrijkste inkomstenbron inkomen uit werk in loondienst of inkomen uit een eigen onderneming. Inkomsten uit een eigen onderneming kunnen winst of inkomsten uit vermogen (bijvoorbeeld inkomsten uit onroerend goed) zijn.

Voor vier procent van de huishoudens lijkt dit echter niet te gelden. Zij hebben een huishoudensinkomen onder de lage-inkomensgrens. In 2010 zijn dit 165 duizend huishoudens. Hoewel deze groep een klein aandeel vormt van de huishoudens met inkomsten uit werk, vormt deze groep een relatief groot deel van alle huishoudens die onder de lage-inkomensgrens leven (inclusief de huishoudens zonder inkomen uit werk).

2.2 Beschrijving

Bij huishoudens met inkomen uit werk maken we, zoals al eerder gezegd, onderscheid naar inkomen uit loondienst en inkomen uit eigen onderneming. We maken dit onderscheid omdat we vermoeden dat verschillende aspecten en mechanismen een rol spelen in deze groepen.

2.2.1 Voornaamste inkomstenbron van huishoudens met werk, naar hoogte van het inkomen, 2010

	Laag inkomen	Midden of hoog inkomen	Laag inkomen	Midden of hoog inkomen
	aantal		%	
Totaal	165 000	3 941 600	100	100
Inkomsten uit werk in loondienst	84 200	3 307 900	51	84
Inkomsten uit eigen onderneming	80 800	633 700	49	16

Van alle huishoudens met inkomen uit werk heeft 17 procent inkomen uit eigen onderneming. Onder de midden- en hoge inkomens is dit aandeel vrijwel gelijk (16 procent). De groep huishoudens met inkomen uit werk en een laag inkomen¹⁾ bestaat echter voor ongeveer de helft (49 procent) uit huishoudens met inkomen uit eigen onderneming (zie bovenstaande tabel).

Achtergrondkenmerken

Is de samenstelling van het huishouden verschillend bij huishoudens met een laag inkomen en huishoudens met een midden- of hoog inkomen? Speelt het aantal kinderen in een huishouden een rol? In deze paragraaf bespreken we verschillen tussen de achtergrondkenmerken van huishoudens met een laag inkomen en huishoudens met een midden- of hoog inkomen.

Veel vrouwelijke hoofdkostwinners met inkomen uit werk in loondienst

In bijna de helft van de huishoudens met een laag inkomen is er een vrouwelijke hoofdkostwinner, onder de midden- en hoge inkomens komt dit in slechts een kwart van de huishoudens voor. Het verschil tussen de lage en midden- of hoge inkomens zit overigens vrijwel volledig bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, bijna 60 procent heeft hier een vrouwelijke hoofdkostwinner. Van de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming heeft 30 procent een vrouwelijke hoofdkostwinner. Overigens een vrouwelijke hoofdkostwinner met een laag inkomen is vaak alleenstaand of een alleenstaand ouder (71 procent) en tussen de 35 en 44 jaar (35 procent).

Hoofdkostwinners van huishoudens met inkomen uit werk in loondienst relatief jong

Kijken we naar de totale groep huishoudens met een laag inkomen, dan zien we dat die huishoudens gemiddeld een wat jongere hoofdkostwinner hebben dan huishoudens met een midden- of hoog inkomen. Bij de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming is dit verschil echter kleiner dan bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst. Van deze laatste huishoudens is 64 procent onder de 45 jaar, terwijl dit bij de huishoudens met een midden- of hoog inkomen bijna 50 procent is.

Vaker niet-westers allochtone hoofdkostwinner

We zien relatief veel hoofdkostwinners van niet-westers allochtone afkomst onder huishoudens met een laag inkomen. Eén op de vijf hoofdkostwinners met een laag huishoudensinkomen is niet-westers allochtoon terwijl dit bij de midden- en hoge inkomens in één op de acht huishoudens zo is. Ook hier zijn de verschillen bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst groter dan bij de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming. Ook zien we een verschil tussen de belangrijkste herkomstgroepen: Surinamers en Antillianen zijn onder de lage inkomens minder sterk oververtegenwoordigd dan Turken en Marokkanen.

¹⁾ Omwille van de leesbaarheid wordt in het vervolg van dit hoofdstuk een inkomen onder de lage-inkomensgrens aangeduid als een 'laag inkomen' en een inkomen boven de lage-inkomensgrens aangeduid als een 'midden- of hoog inkomen'.

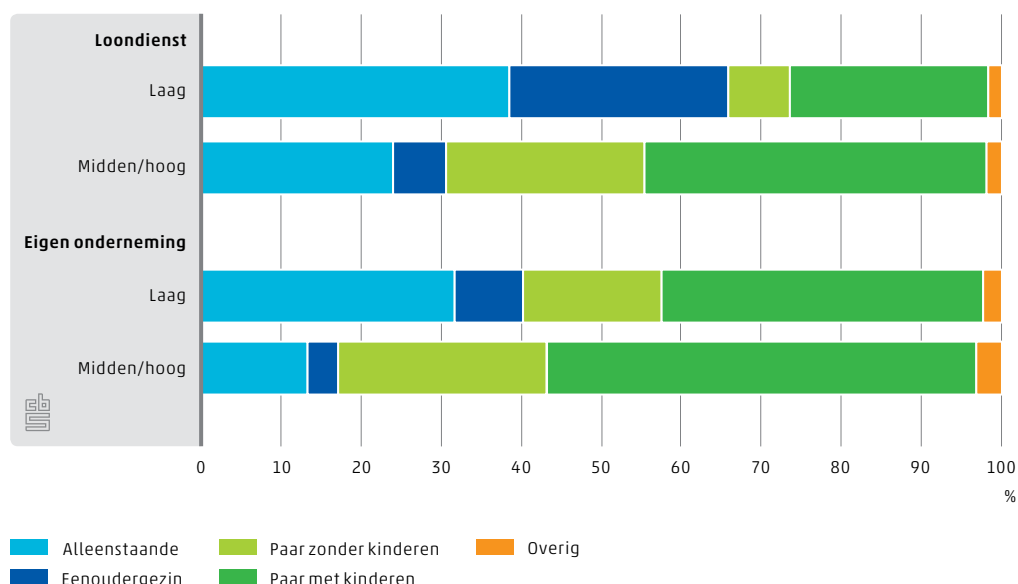
Vier op de tien huishoudens met inkomen uit werk in loondienst hebben laag opgeleide hoofdkostwinner

Het is niet zo verwonderlijk dat het aandeel laag opgeleiden relatief hoog is onder de huishoudens met een laag inkomen. Een lage opleiding leidt vaker tot een beroep waarbij het inkomen ook lager ligt. Van de hoofdkostwinners met een laag huishoudensinkomen heeft een derde een laag opleidingsniveau; bij de midden- en hoge inkomens is dat een vijfde. Een middelbaar opleidingsniveau komt even vaak voor bij beide groepen. Bij huishoudens met werk in loondienst heeft zelfs 41 procent van de hoofdkostwinners een lage opleiding.

Relatief veel alleenstaanden en alleenstaande ouders

Onder de huishoudens met een laag inkomen zien we veel alleenstaanden (35 procent) of gezinnen met een alleenstaande ouder (18 procent). Onder de huishoudens met een midden- of hoog inkomen komt dit minder voor. Bij de huishoudens met een laag inkomen uit werk in loondienst is zelfs 39 procent alleenstaande en 27 procent alleenstaande ouder.

2.2.2 Samenstelling van huishoudens met werk, naar voornaamste inkomstenbron en hoogte van het inkomen, 2010

Bovenstaand beeld komt overeen de bevinding dat huishoudens met een laag inkomen relatief vaak een vrouwelijke hoofdkostwinner hebben. Dit komt waarschijnlijk omdat alleenstaande ouders vaak vrouwen zijn.

Verder zijn huishoudens met drie of meer kinderen met een aandeel van 13 procent relatief oververtegenwoordigd bij de lage inkomens (vergeleken met 9 procent van de midden- en hoge inkomens). Het aandeel gescheiden hoofdkostwinners is onder de groep met een laag inkomen groter dan bij de midden- en hoge inkomens. Bij de hoofdkostwinners met een inkomen uit loondienst ligt dit aandeel het hoogst (26 procent).

Kenmerken van de baan of het eigen bedrijf

Hangt de hoogte van het inkomen af van de sector waarin men werkzaam is, of het soort contract en de wekelijkse arbeidsduur? Hebben huishoudens met een laag inkomen vaker een aanvullende uitkering naast het werk of een tweede baan? In deze paragraaf gaan we nader in op de kenmerken van de baan of het eigen bedrijf van de hoofdkostwinner.

Werknemers en zelfstandigen

Voor het bepalen van de belangrijkste inkomstenbron van het huishouden worden de inkomsten van alle leden van het huishouden bij elkaar opgeteld. De hoofdkostwinner is degene die de grootste bijdrage levert aan het huishoudensinkomen. In vrijwel alle huishoudens met inkomen uit werk in loondienst is de hoofdkostwinner dan ook werknemer en in vrijwel alle huishoudens met inkomen uit eigen onderneming is de hoofdkostwinner zelfstandige.

In deze paragraaf kijken we naar de baankenmerken en eventuele secundaire inkomsten van deze werknemers en zelfstandigen. De baankenmerken van de werknemers bepalen we op een peilmoment, namelijk de laatste vrijdag van september. De genoemde percentages hebben daarom telkens betrekking op de groep hoofdkostwinners met een baan op de laatste vrijdag van september. Daarbij hebben alle baankenmerken betrekking op de hoofdbaan, dat wil zeggen de baan met het hoogste loon.

We kunnen niet voor iedereen met inkomen uit werk in loondienst informatie bepalen, omdat sommige personen geen baan hebben op het peilmoment en omdat sommige banen niet als zodanig geregistreerd worden (zoals freelance en alfahulp) en we over die personen dan niet zo veel weten.

We zien dat 83 procent van de werknemers met een laag huishoudensinkomen een baan heeft op de laatste vrijdag van september; voor de werknemers met een midden- of hoog huishoudensinkomen is dit 97 procent. Dit zou kunnen betekenen dat onder de lage inkomens vaker mensen als freelancer of als alfahulp werkzaam zijn of dat de hoofdkostwinner tijdelijk geen baan heeft in loondienst heeft.

Een derde van de hoofdkostwinners is werkzaam in handel, vervoer of horeca

In sommige sectoren liggen de lonen relatief hoog, terwijl in andere sectoren relatief weinig verdiend wordt. Bijna een derde van de werknemers met een laag huishoudensinkomen werkt in de handel, vervoer of horeca. Bijna een kwart werkt in de zakelijke dienstverlening. Voor beide sectoren geldt dat het aandeel een stuk groter is dan onder midden- en hoge inkomens. Een kwart van de werknemers met een laag huishoudensinkomen werkt bij de overheid en in de zorg. Voor meer dan een derde van de zelfstandigen met een laag huishoudensinkomen geldt dat zij ook relatief vaak in de handel, vervoer of horeca werkzaam zijn.

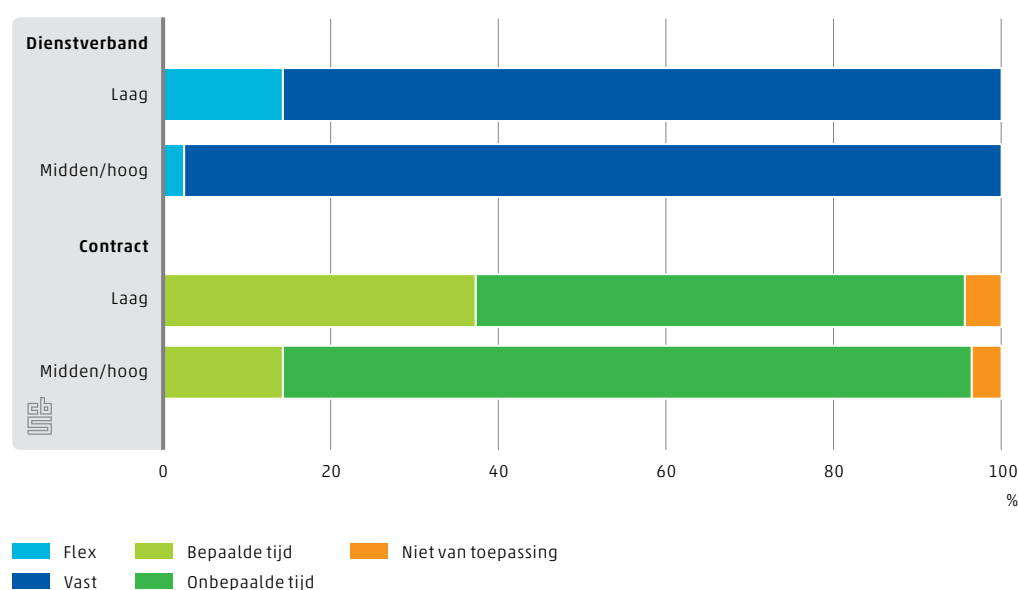
Relatief veel flexibele en tijdelijke dienstverbanden

Werknemers met een laag huishoudensinkomen hebben vaker een flexibel dienstverband, dat wil zeggen werk als uitzend- of oproepkracht, dan werknemers met een midden- of hoog huishoudensinkomen (zie figuur 2.2.3). Vooral het aandeel

oproepkrachten is hoog onder de lage inkomens vergeleken met de midden- of hoge inkomens.²⁾ Van de werknemers met een laag huishoudensinkomen heeft 77 procent een regulier vast dienstverband, tegenover 92 procent van de werknemers met een midden- en hoog huishoudensinkomen. Het aandeel wsw-contracten³⁾ is bij de lage inkomens twee keer zo groot als onder de andere inkomens (4 versus 2 procent⁴⁾). Opvallend is ook dat 4 procent van de werknemers met een laag inkomen een directeur-groootaandeelhouder (dga) is. Bij de midden- en hoge inkomens ligt dit aandeel op vergelijkbaar niveau (3 procent).

Ook in het soort contract zijn er duidelijke verschillen. Hoofdkostwinners met een laag huishoudensinkomen hebben veel minder vaak een contract voor onbepaalde tijd dan hoofdkostwinners met een midden- of hoog huishoudensinkomen.

2.2.3 Soort dienstverband en soort contract van werknemers (hoofdkostwinner), naar hoogte van het huishoudensinkomen, 2010

Aanvullende inkomsten en arbeidsverleden

Het inkomen uit de hoofdbaan van de hoofdkostwinner kan onvoldoende inkomen opleveren. Dit inkomen kan worden aangevuld met secundaire inkomsten uit bijvoorbeeld een uitkering, een tweede baan, maar ook door het inkomen van een partner.

Werknemers vaker tweede baan of bijstandsuitkering

Bijna een vijfde van de werknemers met een laag huishoudensinkomen heeft secundaire inkomsten naast de hoofdbaan⁵⁾ (zie figuur 2.2.4). Dit kan gaan om inkomsten uit een

²⁾ We hebben alleen gekeken naar huishoudens die 52 weken inkomen hebben (dit hoeft geen inkomen uit werk te zijn).

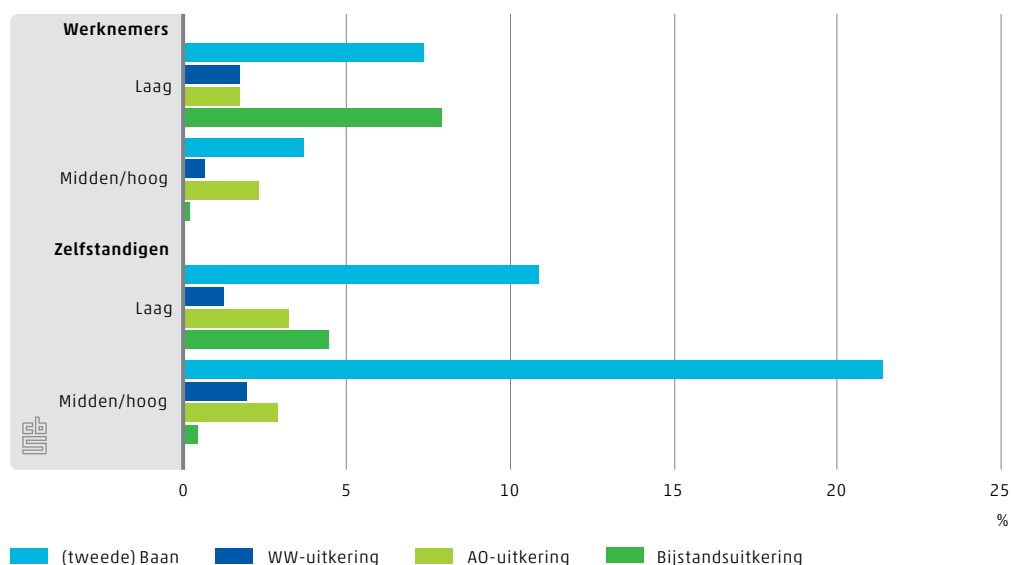
³⁾ Dit zijn contracten voor mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap die een indicatie hebben voor de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

⁴⁾ Het gaat om 2 700 wsw-contracten (2 procent, lage inkomens) en 55 200 wsw-contracten (4 procent, midden- en hoge inkomens).

⁵⁾ Een persoon kan meerdere secundaire bronnen tegelijkertijd hebben en telt dan mee in meerdere categorieën.

of meer banen naast de hoofdbaan en/of uit een of meer uitkeringen. Bij werknemers met een midden- of hoog huishoudensinkomen komt dit minder vaak voor. Het verschil wordt vooral veroorzaakt door het vaker hebben van een tweede baan of een bijstandsuitkering.

2.2.4 Secundaire inkomsten van werknemers en zelfstandigen (hoofdkostwinner), naar hoogte van het huishoudensinkomen, 2010

Zelfstandigen minder vaak werknemer naast het eigen bedrijf

Zelfstandigen met een laag huishoudensinkomen hebben juist minder vaak secundaire inkomsten dan zelfstandigen met een midden- of hoog huishoudensinkomen (20 procent versus 26 procent). Bij deze groep zit dit verschil vooral in het al dan niet hebben van een baan (dus werk in loondienst) naast het eigen bedrijf. Bij de groep midden- en hoge huishoudensinkomens heeft 21 procent van de hoofdkostwinners die zelfstandige zijn ook een baan in loondienst er naast, vergeleken met 11 procent van de hoofdkostwinners van de groep lage huishoudensinkomens. Ook hier geldt dat een aanvullende bijstandsuitkering juist wel voorkomt bij de lage inkomens (4 procent) en bij de midden- en hoge inkomens nauwelijks.

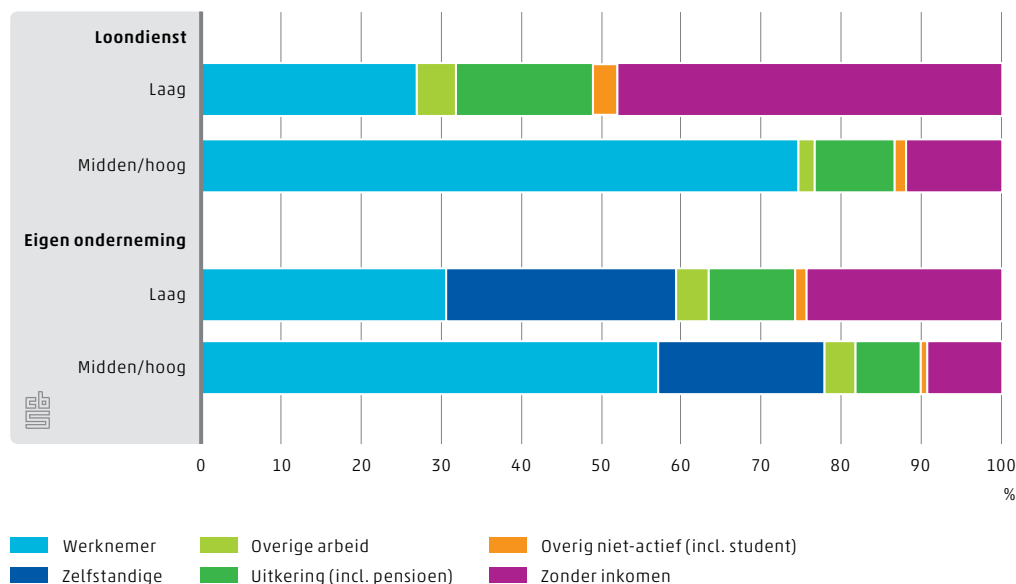
Bijna helft partners van werknemers en kwart partners van zelfstandigen heeft geen eigen inkomen

Bij paren kan ook de partner een bijdrage leveren aan het huishoudensinkomen. Bij een derde van de huishoudens met een laag inkomen draagt de partner echter niets bij aan het huishoudensinkomen. Bij de midden- en hoge inkomens komt dit slechts voor bij één op de tien huishoudens. Er is wel een groot verschil tussen huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en huishoudens met inkomen uit eigen bedrijfsvoering. Bij de eerste groep lage inkomens heeft bijna de helft van de partners geen eigen inkomen, bij de tweede groep een kwart.

Bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, waarbij de hoofdkostwinner dus meestal werknemer is, zien we een groot verschil in het aandeel partners dat ook werknemer is. Bij de lage inkomens is dit iets meer dan een kwart, terwijl dit bij de midden- en hoge inkomens driekwart is.

Ook als we kijken naar huishoudens met inkomen uit eigen bedrijf is de partner minder vaak werknemer bij de lage inkomens dan bij de midden- en hoge inkomens. We zien daarentegen een hoger aandeel partners dat ook zelfstandige is bij de lage inkomens dan bij de midden- en hoge inkomens.

2.2.5 Socio-economische categorie van de partner bij paren met inkomen uit werk, naar voornaamste inkomstenbron en hoogte van het huishoudensinkomen, 2010

Een vijfde van de huishoudens met werk in loondienst had niet in alle drie de voorgaande jaren inkomen uit werk

In dit onderzoek kijken we naar huishoudens die in 2010 werk als belangrijkste inkomstenbron hadden. Maar dit wil niet automatisch zeggen dat ze in voorgaande jaren ook inkomen uit werk hadden. We hebben daarom ook gekeken naar de belangrijkste inkomstenbron in de periode 2007-2009. Van de huishoudens met een laag inkomen had 13 procent niet in alle drie deze jaren inkomen uit werk. Bij de huishoudens met een midden- of hoog inkomen is dit slechts 3 procent. Onder huishoudens met inkomen uit werk in loondienst is het aandeel dat niet in alle drie de jaren inkomen uit werk had nog hoger: 21 procent versus 6 procent onder de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming.

Eigen woning, schulden en vermogen van het huishouden

Het hebben van schulden kan ook een belangrijke oorzaak zijn voor het niet kunnen rondkomen van het inkomen. Onderstaande paragraaf gaat in op vermogen en schulden van huishoudens.

Minder vaak koophuis

Ongeveer de helft van de huishoudens met een laag inkomen heeft een eigen woning (51 procent), terwijl dit bij de midden- en hoge inkomens bijna driekwart is (73 procent). Het verschil met huishoudens met een midden- of hoog inkomen is vooral groot

bij huishoudens met inkomen uit werk in loondienst: slechts 38 procent van deze huishoudens met een laag inkomen heeft een eigen huis, terwijl huishoudens met een laag inkomen uit eigen bedrijf in 64 procent van de gevallen een koophuis hebben.

Aandeel met grote schulden laag, vooral onder de huishoudens met werk in loondienst

In dit onderzoek is ook gekeken naar de schulden en het vermogen (bezittingen minus schulden) van de huishoudens. Hierbij is gekeken naar bedragen inclusief en exclusief de hypotheekschuld en de waarde van het eigen huis. Aangezien huishoudens met een laag inkomen minder vaak een eigen huis hebben, is het niet verwonderlijk dat onder hen het aandeel met hoge schulden en een hoog vermogen, beide inclusief het eigen huis, kleiner is dan onder midden- en hoge inkomens. Als we de eigen woning echter buiten beschouwing laten, zien we dat bij het overgrote deel van de huishoudens met een laag inkomen uit arbeid de schulden onder de 10 duizend euro blijven (90 procent). Dit geldt ook voor 93 procent van de huishoudens met een midden- en hoog inkomen. Het verschil tussen beide inkomensgroepen is dus niet zo groot.

Drie op de tien huishoudens hebben een vermogen van 20 duizend euro of meer

Opvallend is dat ruim drie op de tien huishoudens met een laag inkomen uit arbeid een vermogen hebben (exclusief het eigen huis) van 20 duizend euro of meer. Dit aandeel is met 42 procent vooral groot onder huishoudens met inkomen uit eigen onderneming, terwijl het bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst 20 procent is. Weliswaar zijn deze aandelen hoger bij de huishoudens met midden- en hoge inkomens, maar we moeten dus niet vergeten dat een aanzienlijk deel van de huishoudens met een inkomen onder de lage-inkomensgrens, een buffer achter de hand heeft. Zeventien procent van de huishoudens met een laag inkomen heeft zelfs een vermogen van 100 duizend euro of meer.

2.2.6 Vermogen (exclusief eigen woning) van huishoudens met werk, naar voornaamste inkomstenbron en hoogte van het inkomen, 2010

	Inkomsten uit werk in loondienst		Inkomsten uit eigen onderneming	
	laag inkomen	midden- of hoog inkomen	laag inkomen	midden- of hoog inkomen
	%			
Totaal	100	100	100	100
Minder dan -2500 euro	2	1	26	10
-2500 tot 2500 euro	53	20	12	5
2500 tot 10000 euro	19	21	12	8
10000 tot 20000 euro	7	14	8	8
20000 tot 50000 euro	7	20	11	16
50000 tot 100000 euro	3	9	7	14
100000 euro en meer	10	15	24	38

2.3 Verklaringen

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom een huishouden moet rondkomen van een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Een manier om daar naar te kijken is om vast te stellen of de oorzaak gelegen is in een te laag inkomen uit arbeid of in een te hoge schuld. Vervolgens wordt gekeken of we hiervoor verklaringen kunnen vinden. In paragraaf 2.4 gaan we vervolgens kijken of deze verklaringen blijven gelden als we controleren voor de andere kenmerken.

Lage inkomsten uit werk of hoge negatieve vermogensinkomsten

Het bruto inkomen van Nederlandse huishoudens kan drie componenten bevatten: brutoloon of -winst, vermogensinkomsten en ontvangen uitkeringen. In dit onderzoek kijken we naar huishoudens met inkomen uit werk. Bij hen zal het huishoudensinkomen vooral bestaan uit brutoloon of -winst en voor een klein deel van de huishoudens uit positieve vermogensinkomsten. Vermogensinkomsten kunnen echter ook negatief zijn. Net zoals het vermogen het saldo is van bezittingen minus schulden, zijn vermogensinkomsten het saldo van positieve minus negatieve vermogensinkomsten. Vooral bij eigen woningbezitters zal dit vaak het geval zijn. Weliswaar wordt (een raming van) de economische huurwaarde van hun woning beschouwd als positieve vermogensinkomsten, de betaalde hypotheekrente is in de meeste gevallen hoger. Naast het hebben van een laag brutoloon of lage brutowinst kunnen negatieve vermogensinkomsten dus zorgen voor een laag huishoudensinkomen. In deze paragraaf kijken we bij hoeveel van de huishoudens met een inkomen onder de lage-inkomensgrens dit een rol speelt. Een alleenstaande moet ongeveer 17 duizend euro bruto per jaar verdienen om (netto) boven de lage-inkomensgrens uit te komen.

Bijna een op de tien huishoudens door hoge negatieve vermogensinkomsten onder lage-inkomensgrens

Het blijkt dat voor bijna een op de tien huishoudens met een laag inkomen geldt dat hun inkomsten uit werk (brutoloon/-winst) wel voldoende zijn om (netto) boven de lage-inkomensgrens uit te komen, maar dat negatieve vermogensinkomsten van meer dan 5 duizend euro ervoor zorgen dat zij per saldo toch onder deze grens uitkomen (9 procent).

Het grootste deel van de huishoudens met lage inkomsten uit werk valt echter alleen al door deze inkomsten onder de lage-inkomensgrens (86 procent). Een aanzienlijk deel daarvan, een vijfde deel, heeft daarbovenop ook nog negatieve vermogensinkomsten van meer dan 2 500 euro.

Voor huishoudens met inkomsten uit loondienst geldt iets vaker dat zij voldoende inkomsten hebben uit werk, maar door negatieve vermogensinkomsten toch onder de lage-inkomensgrens uitkomen (12 procent versus 7 procent onder huishoudens met inkomen uit eigen onderneming). Meer dan een kwart van de huishoudens met inkomsten uit een eigen onderneming heeft zowel een laag inkomen uit arbeid als ook negatieve vermogensinkomsten van meer dan 2 500 euro. Onder de huishoudens met inkomsten uit loondienst is dit slechts 12 procent.

Huishoudens met werk in loondienst

In de voorgaande paragrafen hebben we beschreven wat de kenmerken zijn van huishoudens met een laag inkomen in vergelijking tot huishoudens met een midden- of hoog inkomen. In deze paragraaf richten we ons op de huishoudens met inkomsten uit werk in loondienst. Hoe komt het dat deze huishoudens lage inkomsten hebben uit werk? Welke factoren spelen hierbij een rol?

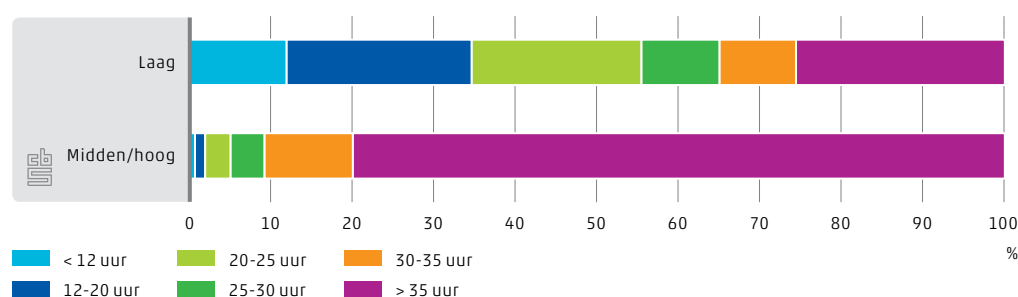
Kansen op een laag inkomen

De gemiddelde kans voor huishoudens met inkomen uit werk in loondienst om een laag huishoudensinkomen te hebben is 2 procent. Voor huishoudens met inkomen uit eigen bedrijfsvoering is deze kans groter, namelijk 11 procent. In deze paragraaf houden we nog geen rekening met andere factoren, dat doen we in de paragraaf 'Factoren die er toe doen' als we de uitkomsten van de regressieanalyse bespreken.

Driekwart werkt niet fulltime, meer dan de helft drie dagen of minder

Een belangrijke factor in de hoogte van het inkomen bij huishoudens met werk in loondienst is het aantal uren dat de hoofdkostwinner per week werkt. We zien een groot verschil tussen deze wekelijkse arbeidsduur bij lage huishoudensinkomens en bij midden- of hoge huishoudensinkomens (zie onderstaande figuur). Bij de lage inkomens werkt driekwart van de hoofdkostwinners niet fulltime (dus minder dan 35 uur per week), terwijl dit bij de midden- en hoge inkomens slechts een vijfde is.

2.3.1 Wekelijkse arbeidsduur van werknemers (hoofdkostwinner), naar hoogte van het huishoudensinkomen, 2010

Relatief laag opgeleid en dus laag uurloon

Ook de hoogte van het uurloon speelt uiteraard een rol. Dit uurloon is afhankelijk van het functieniveau en de sector waarin men werkt. Het uurloon is voor dit onderzoek niet bepaald, maar we kunnen een indruk krijgen van de rol die dit speelt door te kijken naar het opleidingsniveau en de sector. In het algemeen bekleden hoger opgeleiden hogere functieniveaus, waardoor zij gemiddeld meer verdienen per uur. In paragraaf 2.2 zagen we al dat huishoudens met een laag inkomen relatief vaak een laag opgeleide hoofdkostwinner hebben. De kans op een laag inkomen is dan dus groter. De verschillen zijn overigens minder groot dan bij de wekelijkse arbeidsduur.

Vaker werkzaam in sectoren met een relatief laag uurloon

In bepaalde sectoren is het uurloon hoger dan in andere sectoren. In paragraaf 2.2 is beschreven dat er onder de huishoudens met een laag inkomen relatief veel hoofdkostwinners werkzaam zijn in de handel, vervoer of horeca en in de zakelijke

dienstverlening. Kijken we naar kansen, dan zijn ook hier de verschillen minder groot dan bij de wekelijkse arbeidsduur. De grootste kans op een laag huishoudensinkomen hebben werknemers in de sector cultuur, recreatie en overige diensten en in de zakelijke dienstverlening (beide 4 procent); van de werknemers in de handel, vervoer of horeca heeft 3 procent een laag huishoudensinkomen. Dit komt voor een deel door de lagere lonen in deze sectoren.

Meer partners met uitkering of geen inkomen

Bij huishoudens die bestaan uit een gehuwd of samenwonend paar (al dan niet met kinderen) kan de partner van de hoofdkostwinner ook een bijdrage leveren aan het huishoudensinkomen. In paragraaf 2.2 hebben we al geconstateerd dat het bij huishoudens met een laag inkomen veel vaker voorkomt dat de partner geen eigen inkomen heeft. Onder alle paren met werk als belangrijkste inkomstenbron van het huishouden is de kans op een laag huishoudensinkomen 1 procent. Wanneer niet alleen de hoofdkostwinner maar ook de partner een inkomen heeft, is deze kans kleiner. Tenminste, als de partner ook werknemer is; als de partner een uitkering ontvangt is de kans op een laag huishoudensinkomen 2 procent. Wanneer de partner geen inkomen heeft, is de kans op een laag inkomen nog wat groter, namelijk 5 procent.

Zowel hoofdkostwinner als partner werken relatief weinig

Op zichzelf is de kans op een laag inkomen dus kleiner als de partner ook werkt. Maar uiteraard zijn er verschillen tussen huishoudens, afhankelijk van het aantal uren dat ze samen maken. Daarbij blijkt dit aantal uren gemiddeld lager te zijn bij huishoudens met een laag inkomen. Ten eerste zien we dat bij werkende paren met een laag huishoudensinkomen de hoofdkostwinner veel vaker parttime werkt dan bij werkende paren met een midden- of hoog inkomen. Daarnaast hebben ook de werkende partners bij de lage inkomens vaker kleine banen dan bij de midden- en hoge inkomens. Zo werkt 44 procent van de partners in huishoudens met een laag inkomen minder dan 12 uur, terwijl dit bij midden- en hoge inkomens maar 8 procent is. Kijken we naar de kansen op een laag huishoudensinkomen, dan weegt het aantal uren van de hoofdkostwinner toch het zwaarst. Als de hoofdkostwinner weinig uren maakt, stijgt de kans op een laag inkomen sterker dan wanneer de partner weinig uren maakt.

Verschillen in arbeidsduur

We hebben gezien dat de belangrijkste reden waarom huishoudens met inkomen uit werk in loondienst toch een laag inkomen hebben, is omdat de hoofdkostwinner relatief weinig uren werkt. In deze paragraaf proberen we te achterhalen waarom ze minder werken door te kijken hoe sommige kenmerken die vaker voorkomen bij huishoudens met een laag inkomen samenhangen met de wekelijkse arbeidsduur, ten opzichte van alle huishoudens met inkomen uit werk.

Het zijn vaak alleenstaande ouders

In paragraaf 2.2 is al beschreven dat er onder huishoudens met een laag inkomen relatief veel alleenstaanden en alleenstaande ouders zijn. Vooral bij alleenstaande ouders is de kans op een laag huishoudensinkomen met 9 procent relatief groot (vergeleken met een gemiddelde kans van 2 procent). Ouders werken kunnen vanwege de zorg voor de kinderen minder uren per week (gemiddeld 31 uur per week) werken dan hoofdkostwinners zonder kinderen of met een partner (gemiddeld 36 en 38 uur per week).

Een relatief groot aandeel heeft naast een baan een WW-uitkering

Een hoofdkostwinner die relatief weinig uren werkt, kan wel op zoek zijn naar een baan met meer uren en kan dit in het verleden ook wel gehad hebben. Hierdoor is de afstand tot de arbeidsmarkt kleiner dan bij hoofdkostwinners met een bijstandsuitkering. We hebben gezien dat het aandeel hoofdkostwinners dat naast hun baan een werkloosheidsuitkering (WW) heeft groter is onder de lage inkomens dan onder de midden- en hoge inkomens. De kans op een laag inkomen onder werknemers met een aanvullende WW-uitkering is 5 procent. Werknemers met een aanvullende WW-uitkering werken gemiddeld ruim drie dagen per week (26 uur), terwijl werknemers waarvoor dit niet geldt gemiddeld fulltime werken (37 uur per week).

Een groot aandeel heeft een grotere afstand tot de arbeidsmarkt

We zagen eerder al dat het aandeel hoofdkostwinners met een aanvullende bijstandsuitkering met acht procent erg hoog is onder huishoudens met een laag huishoudensinkomen. Huishoudens met een aanvullende bijstandsuitkering hebben een kans van 50 procent op een laag huishoudensinkomen. Hoofdkostwinners met een aanvullende bijstandsuitkering werken gemiddeld 18 uur per week, terwijl hoofdkostwinners zonder deze uitkering gemiddeld 26 uur per week werken.

Vaker een langdurige beperking, maar het aantal blijft klein

Een chronische ziekte of een langdurige beperking kan een reden zijn dat de hoofdkostwinner minder uren per week kan werken. Ook als de partner ziek is of een beperking heeft, kan de hoofdkostwinner besluiten of genoodzaakt zijn (een deel van) de zorg op zich te nemen en daardoor minder uren te werken.

We zien dat dit voorkomt, maar de verschillen in gewerkte uren zijn klein. Eigenlijk is alleen het aantal uren dat de hoofdkostwinner minder werkt als hij of zij zelf een beperking heeft noemenswaardig: 4,5 uur minder dan onder personen zonder beperking. Hoofdkostwinners met een laag huishoudensinkomen hebben twee keer zo vaak een beperking als hoofdkostwinners met een midden- of hoog huishoudensinkomen. Als de hoofdkostwinner een beperking heeft, is de kans op een laag huishoudensinkomen 5 procent.

Factoren die er toe doen

In de voorgaande paragraaf hebben we beschreven welke groepen feitelijk vaker een laag inkomen hebben. In deze paragraaf gaan we vervolgens na, met behulp van een logistische regressieanalyse, of deze groepen ook een grotere kans hebben op een laag inkomen als er wordt gecontroleerd voor de andere kenmerken. In deze paragraaf beschrijven we welke factoren nu echt van invloed zijn op de kans op een laag huishoudensinkomen voor huishoudens met werk in loondienst. In de volgende twee paragrafen beschrijven we vervolgens deze kansen en factoren voor de huishoudens met werk uit eigen onderneming.

Logistische regressieanalyse

Met een logistische regressieanalyse kan worden bepaald wat de samenhang is van verschillende variabelen met de kans op een bepaalde gebeurtenis. In dit hoofdstuk gaat het om de kans van huishoudens op een laag inkomen. De variabelen zijn de beschreven persoons- en huishoudenskenmerken. De uitkomsten van de regressieanalyse geven per kenmerk aan wat het effect is van het betreffende kenmerk wanneer alle andere kenmerken gelijk worden gehouden. Dit wordt in de tabellen weergegeven door middel van odds ratio's.

Een odds ratio is een relatieve kansverhouding die de kansverhouding weergeeft van een bepaalde groep op een laag inkomen ten opzichte van de kansverhouding van de gekozen referentiegroep op een laag inkomen.

Zo zien we in tabel 7 dat de odds ratio van vrouwen 1,84 is. Dit betekent dat de kansverhouding van vrouwen op een laag inkomen 1,84 keer zo groot is als de kansverhouding van mannen op een laag inkomen (mannen vormen de referentiegroep). Het betekent dus niet dat de kans van vrouwen 1,84 keer zo groot is als de kans van mannen. Wel is het zo dat de kans van de betreffende groep altijd groter is dan die van de referentiegroep als de odds ratio groter is dan 1, en dat de kans van de betreffende groep altijd kleiner is dan die van de referentiegroep als de odds ratio kleiner is dan 1.

Omwille van de leesbaarheid wordt in de tekst alleen gesproken van grotere of kleinere kansen en worden geen odds ratio's gegeven.

De mate waarin met de in de analyse opgenomen variabelen de kans op een laag inkomen kan worden voorspeld of verklaard, wordt gegeven door Nagelkerke R^2 . Deze heeft een waarde tussen de 0 en de 1. Hoe dichterbij 1 ligt, hoe groter het deel dat door de variabelen wordt verklaard.

Wekelijkse arbeidsduur hoofdkostwinner belangrijkste factor

Uit de analyse blijkt dat het aantal uren dat de hoofdkostwinner werkt de belangrijkste factor is bij de kans op een laag inkomen. Hoe minder uren de hoofdkostwinner per week werkt, hoe groter de kans op een laag inkomen. Vooral bij een wekelijkse arbeidsduur van minder dan drie dagen neemt de kans op een laag inkomen sterk toe. Alleenstaande ouders, werkzoekenden en hoofdkostwinners met een beperking hebben na controle voor de wekelijkse arbeidsduur geen hogere kans meer op een laag huishoudensinkomen. Dit bevestigt de veronderstelling dat dit redenen zijn dat men minder uren werkt.

Effect laag opleidingsniveau en sector bevestigd

Het eerder genoemde effect van het opleidingsniveau, als een indicatie van het functieniveau, blijft bestaan als andere kenmerken gelijk worden gehouden. Heeft de hoofdkostwinner een lager opleidingsniveau, dan is de kans op een laag inkomen groter. Het effect van de sector dat blijft bestaan na controle voor wekelijkse arbeidsduur, opleidingsniveau en leeftijd, is waarschijnlijk voor een belangrijk deel te wijten aan de lonen in de betreffende sector. In dit kader is het niet verwonderlijk dat werkenden in de

sector handel, vervoer en horeca en de sector landbouw, bosbouw en visserij de grootste kans hebben op een laag inkomen, na controle voor de genoemde kenmerken.

Werknemers in de sociale werkvoorziening kwetsbare groep

Mensen met een tijdelijk contract hebben een grotere kans op een laag inkomen dan mensen met een vast contract. Kijken we naar het soort contract, dan blijkt elke baan die geen regulier vast dienstverband is, een verhoogde kans te geven op een laag inkomen. De stagiaires blijven de groep met het grootste risico maar de omvang van deze groep is klein. Als wordt gecontroleerd voor (onder andere) het aantal wekelijkse arbeidsuren, dan zijn het niet meer de werknemers met een flexibel contract die de grootste kans hebben op een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Dat zijn de mensen die werken in de sociale werkvoorziening en de directeur-grotaandeelhouders. Nu heeft de alleen de laatste groep waarschijnlijk vaak nog een vermogen achter de hand.

Niet alleen lage inkomsten uit werk maar ook schulden zorgen voor laag inkomen

Eerder zagen we al dat niet alleen lage inkomsten uit werk maar ook negatieve vermogensinkomsten kunnen zorgen voor een laag inkomen. Dit zien we ook terug in de resultaten van de regressieanalyse: huishoudens met grote schulden hebben meer kans op een laag huishoudensinkomen. Het is ook logisch dat dit effect blijft bestaan na controle voor andere factoren. Heeft men een schuld, dan moet daarop rente worden betaald. Dit zorgt voor een lager te besteden inkomen, ongeacht de inkomsten uit werk die de hoofdkostwinner en eventuele partner binnenbrengen.

Verhoogd risico voor vrouwen, jongeren en niet-westerse allochtonen blijft bestaan

In paragraaf 2.2 zagen we dat hoofdkostwinners van huishoudens met een laag inkomen vaker vrouwen zijn, jonger zijn en vaker een niet-westers achtergrond hebben. Dat betekent dat deze groepen een grotere kans hebben op een laag inkomen. Deze verhoogde kans blijft bestaan, ook na controle voor andere kenmerken, en kan dus niet (volledig) worden verklaard door bijvoorbeeld een lager aantal wekelijkse arbeidsuren, de sector waar men werkt of een lager opleidingsniveau. Bij deze groepen spelen blijkbaar andere factoren een rol dan de kenmerken die in dit onderzoek zijn meegenomen.

Voor grotere gezinnen moeilijker om boven de voor hen geldende inkomensgrens uit te komen

Ook zagen we dat alleenstaanden en eenoudergezinnen een grotere kans hebben op een laag inkomen. Dit beeld verandert wel als rekening wordt gehouden met alle andere factoren. Als we de andere kenmerken, zoals het aantal wekelijkse arbeidsuren, gelijk houden zijn het de paren met kinderen die de grootste kans hebben op een laag huishoudensinkomen. De verhoogde kans die we eerder al zagen bij huishoudens met meer kinderen, blijft wel bestaan.

Beschreven variabelen verklaren aanzienlijk deel van de kans op een laag inkomen

We hebben door het ontbreken van sommige gegevens niet alle mogelijk relevante factoren mee kunnen nemen. We kunnen echter concluderen dat we een aanzienlijk deel

van de kans op een laag inkomen kunnen verklaren met de in dit onderzoek beschreven variabelen.⁶⁾

Huishoudens met werk uit eigen onderneming

Bij huishoudens met inkomen uit werk in loondienst speelt het aantal uren dat de hoofdkostwinner en eventuele partner per week werken een belangrijke rol bij de hoogte van de inkomsten uit werk. Bij huishoudens met inkomen uit een eigen onderneming is het moeilijker vast te stellen hoeveel tijd men gemiddeld besteedt aan het eigen bedrijf. Wel kunnen we bij deze groep kijken naar neveninkomsten als werknemer, opleidingsniveau, de sectoren waarin men opereert en de inkomsten die de partner inbrengt.

Hoofdkostwinner minder vaak baan naast het eigen bedrijf

Zelfstandigen met een laag huishoudensinkomen hebben veel minder vaak ook een baan (dus werk in loondienst) naast hun eigen bedrijf. Bij de zelfstandigen met een laag inkomen heeft 11 procent ook een baan, terwijl bij zelfstandigen met een midden- of hoog inkomen 21 procent ook een baan heeft.⁷⁾ Huishoudens waar de hoofdkostwinner ook inkomsten heeft uit een baan, hebben een kleinere kans op een laag inkomen dan gemiddeld (6 procent versus 11 procent). Uit de gegevens kunnen we echter niet opmaken of het uitmaakt welke inkomstenbron primair of secundair is.

Hoger aandeel lager opgeleiden

Met opdrachten waarvoor men hoger opgeleid moet zijn, valt doorgaans meer te verdienen dan met laaggeschoold werk. We zien bij de zelfstandigen een laag huishoudensinkomen inderdaad meer hoofdkostwinners met een lager of middelbaar opleidingsniveau dan bij de midden- en hoge inkomens: 74 procent versus 65 procent. In kansen uitgedrukt: zelfstandigen met een laag opleidingsniveau hebben gemiddeld 14 procent kans op een laag huishoudensinkomen terwijl dit bij hoger opgeleiden 9 procent is.

Actief in sectoren waar minder te verdienen valt

Veel zelfstandigen hebben een eigen bedrijf in de handel, vervoer en horeca. Eerder zagen we al dat de lage inkomens ten opzichte van de midden- en hoge inkomens relatief vaak in deze sector werken. Met een eigen bedrijf in deze sector is de kans op een laag inkomen 17 procent, terwijl deze kans gemiddeld 11 procent is. Ook in de verhuur en handel van onroerend goed is de kans op een laag inkomen 17 procent. Het aandeel zelfstandigen dat actief is in deze branche is op zichzelf klein (1 procent), maar wel groter dan onder de lage inkomens.

Partner heeft geen inkomen of is ook zelfstandige

We zagen dat de kans op een laag huishoudensinkomen kleiner is als de hoofdkostwinner een baan heeft naast het eigen bedrijf. Maar bij paren kan ook de partner deze rol vervullen. Dit gebeurt echter bij paren met een laag huishoudensinkomen uit

⁶⁾ Ons model heeft een verklaaringskracht van .41 (Nagelkerke R^2 van .41).

⁷⁾ Wel is het zo dat een persoon die werkt als zelfstandige altijd wordt aangemerkt als zelfstandige, ook als dit niet zijn of haar belangrijkste bron van inkomsten is. Daarnaast wordt een huishouden waar een van de leden zelfstandige is, altijd aangemerkt als een huishouden met inkomen uit eigen onderneming, ook als dit niet de belangrijkste inkomstenbron van het huishouden is.

de eigen onderneming, beduidend minder vaak dan bij paren met een midden- of hoog inkomen. De partner is bij de lage inkomens vaker ook zelfstandige (29 procent versus 21 procent) en minder vaak werknemer (31 procent versus 57 procent). Gemiddeld is de kans op een laag huishoudensinkomen onder paren met inkomen uit eigen onderneming 8 procent. Als de partner ook zelfstandige is, is de kans 11 procent, terwijl de kans maar 5 procent is als de partner werknemer is. Uiteraard is de kans op een laag inkomen het grootst als de partner geen inkomen heeft (19 procent).

Factoren die er toe doen

Ook voor de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming is een regressieanalyse uitgevoerd om te kijken wat het effect is van de verschillende kenmerken van de huishoudens, hoofdkostwinners en eventuele partners, als we rekening houden met de onderliggende samenhang tussen deze kenmerken.

Ontbreken van inkomsten uit werk in loondienst naast het eigen bedrijf belangrijkste factor

Uit de analyse blijkt dat het niet hebben van inkomsten uit loondienst naast de inkomsten uit het eigen bedrijf de belangrijkste risicofactor is. We zien dat het duidelijkst bij de belangrijkste inkomstenbron van de hoofdkostwinner. Als deze zelf werknemer is, maar het huishouden is aangemerkt als huishouden met inkomen uit eigen onderneming omdat de partner zelfstandige is, is de kans op een laag huishoudensinkomen veel kleiner. Het gaat hier echter om een relatief kleine groep. We zien het echter ook bij de secundaire inkomsten van de hoofdkostwinner: als hij of zij niet alleen inkomsten heeft als zelfstandige, maar ook als werknemer, is de kans op een huishoudensinkomen onder de lage-inkomensgrens kleiner. Ook op een derde manier komt het belang van inkomsten uit werk in loondienst naar voren bij de inkomsten van de partner bij paren. Als de partner geen eigen inkomsten heeft, is de kans op een laag huishoudensinkomen het grootst. Het kleinst is deze kans als de partner werknemer is.

Ook opleidingsniveau en sector relevante factoren

Het effect van een laag opleidingsniveau en van bepaalde sectoren blijft bestaan als andere kenmerken gelijk worden gehouden. Zelfstandigen met een hoog opleidingsniveau hebben minder kans op een laag huishoudensinkomen dan zelfstandigen met een laag of middelbaar opleidingsniveau. Daarnaast is met een bedrijf in de handel, vervoer of horeca de kans op een laag inkomen het grootst, gevolgd door de landbouw, bosbouw of visserij. De kleinste kans op een laag inkomen is er voor huishoudens waar de hoofdkostwinner als zelfstandige werkt, bij de overheid of in de zorg.

Een langdurige beperking vergroot de kans op een laag huishoudensinkomen

We hebben geen gegevens over de uren die zelfstandigen gemiddeld per week aan hun bedrijf besteden. Toch zullen ook bij hen de inkomsten in het algemeen lager zijn als men minder uren kan werken. Uit de analyse blijkt dat de kans op een laag huishoudensinkomen groter is als de hoofdkostwinner of partner een langdurige beperking heeft. Waarschijnlijk komt dit doordat men door de eigen beperking of door de zorg voor de partner minder opdrachten kan aannemen, of minder uren eraan kan werken voor een werkgever, dan eigenlijk nodig is om boven de lage-inkomensgrens uit te komen.

Schulden pas boven de 50 duizend euro van invloed

Schulden drukken, door de rente die men moet betalen en de aflossingen die gedaan moeten worden, op het huishoudensinkomen. Bij de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming blijken schulden tussen de 10 duizend en 50 duizend euro de kans op een inkomen onder de lage-inkomensgrens nog niet te verhogen. Dit geldt wel voor schulden van 50 duizend euro of meer, en pas echt duidelijk bij schulden vanaf een ton.

Vrouwen, 35 tot 40 jarigen en allochtonen kwetsbare groepen

In paragraaf 2.2 zagen we dat vrouwen noch mannen oververtegenwoordigd zijn bij de lage inkomens bij zelfstandigen, maar jongeren en niet-westerse allochtonen wel. Als rekening wordt gehouden met andere factoren dan zien we toch een verhoogde kans op een laag inkomen bij vrouwelijke hoofdkostwinners met een eigen onderneming. Daarnaast zijn het niet de jongeren, maar de 35 tot 45 jarigen met een grotere kans. Wel blijven allochtonen een risicogroep als wordt gecontroleerd voor de andere kenmerken. Uitzondering vormen de hoofdkostwinners met een Antilliaanse of Arubaanse afkomst. Zij hebben geen grotere kans op een laag huishoudensinkomen dan autochtone hoofdkostwinners.

Alleenstaanden en alleenstaande ouders meer kans

Wat ook eerder naar voren kwam bij zelfstandigen is de oververtegenwoordiging van alleenstaanden en alleenstaande ouders onder huishoudens met een laag inkomen. Ook als rekening gehouden wordt met andere kenmerken, hebben deze groepen een grotere kans op een laag huishoudensinkomen.

Kans op een laag inkomen deels te verklaren door onderzochte kenmerken

Bij de huishoudens die in deze paragraaf centraal staan, kan met de beschreven kenmerken een kleiner deel van de kans op een laag inkomen worden verklaard dan bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst. Een deel van de verklaring hiervoor is dat we geen gegevens hebben over het aantal aan het bedrijf bestede uren. Dat neemt niet weg dat de meeste factoren die wel in de analyse zijn opgenomen inderdaad een rol blijken te spelen bij de kans op een laag inkomen.⁸⁾

⁸⁾ Ons model heeft een verklaringskracht van .16 (Nagelkerke R^2 van .16).

3.

Huishoudens

met werk maar

langdurig onder

de lage-inkomensgrens

In het vorige hoofdstuk hebben we gelezen dat in 2010 165 duizend huishoudens met werk als belangrijkste bron van inkomsten, een huishoudensinkomen hebben dat onder de lage-inkomensgrens ligt. Nu kan het voorkomen dat een dergelijk huishouden door omstandigheden tijdelijk een laag inkomen heeft. Zorgelijker wordt het als dit langer duurt. We hebben daarom bepaald voor welke huishoudens dit geldt. Dat wil zeggen, welke huishoudens niet alleen een laag inkomen hadden in 2010, maar, ongeacht de bron van het inkomen, ook in de drie jaren daaraan voorafgaand.

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de kenmerken van huishoudens met een langdurig laag inkomen waarvoor in ieder geval in het laatste jaar hun hoofdkomen uit arbeid afkomstig was. Daarbij vergelijken we ze met de huishoudens die ook een laag inkomen uit werk hebben, maar niet in alle drie jaren daarvoor. Daarnaast proberen we te achterhalen waarom huishoudens langdurig in deze situatie zitten, ondanks dat ze (in ieder geval in het laatste jaar) werk hebben.

3.2 Beschrijving

Net als in hoofdstuk 2 maken we een onderscheid tussen huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en huishoudens met inkomen uit eigen onderneming. De eerste groep blijkt licht oververtegenwoordigd te zijn onder de langdurig lage inkomens: van de huishoudens met een langdurig laag inkomen heeft namelijk 56 procent inkomen uit werk in loondienst, terwijl dit bij de niet-langdurig lage inkomens precies de helft is (zie onderstaande tabel).

3.2.1 Voornaamste inkomstenbron van huishoudens met werk maar een laag inkomen, naar duur van het lage inkomen, 2010

	Laag inkomen, niet langdurig	Laag inkomen, wel langdurig	Laag inkomen, niet langdurig	Laag inkomen, wel langdurig
	aantal		%	
Totaal	132 900	32 200	100	100
Inkomsten uit werk in loondienst	66 200	18 100	50	56
Inkomsten uit eigen onderneming	66 700	14 100	50	44

Achtergrondkenmerken

We vergelijken beide inkomensgroepen in deze paragraaf op dezelfde achtergrondkenmerken als we hebben gedaan in hoofdstuk 2. Is er een verschil in huishoudenssamenstelling of het aantal kinderen in een huishouden? We zoomen in op deze en andere achtergrondkenmerken van de hoofdkostwinner en het huishouden.

Geen oververtegenwoordiging van mannen of vrouwen

Van de huishoudens met een langdurig laag inkomen uit arbeid heeft ruim de helft een mannelijke hoofdkostwinner. Bij de huishoudens met werk in loondienst is ook bij deze groep meer dan de helft van de hoofdkostwinners vrouw. Onder de huishoudens met een eigen bedrijf heeft twee derde juist een mannelijke hoofdkostwinner.

Hoofdkostwinners relatief vaak boven de 45 jaar

Hoofdkostwinners van huishoudens met een langdurig laag inkomen zijn relatief oud. In deze groep is 50 procent 45 jaar of ouder; onder de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen is dit 42 procent. De oververtegenwoordiging van oudere hoofdkostwinners onder de langdurig lage inkomens is iets groter onder huishoudens met inkomen uit werk in loondienst dan bij de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming.

Vaker niet-westers allochtone hoofdkostwinner

Huishoudens met een langdurig laag inkomen uit werk hebben in vergelijking tot huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen, vaak een niet-westers allochtone hoofdkostwinner (24 procent versus 18 procent bij de niet-langdurig lage inkomens). Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst (en een langdurig laag inkomen) hebben vaker een niet-westers allochtone hoofdkostwinner (28 procent) dan huishoudens met inkomen uit eigen onderneming (18 procent). Voor beide groepen geldt dat het aandeel niet-westerse allochtonen groter is bij de langdurig lage inkomens dan bij de niet-langdurig lage inkomens. Zoomen we in op de verschillende niet-westerse allochtone groepen dan blijkt de oververtegenwoordiging voor Surinaamse en Antilliaanse hoofdkostwinners niet te gelden. Hun aandeel is juist wat kleiner onder de langdurig lage inkomens.

Bijna de helft van huishoudens met inkomen uit werk in loondienst heeft laag opgeleide hoofdkostwinner

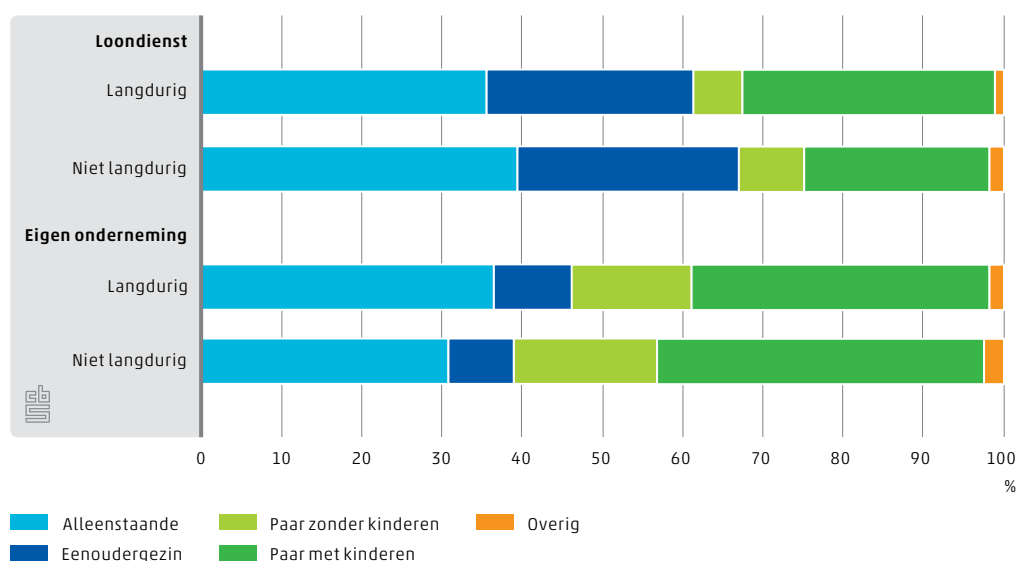
Van de hoofdkostwinners van een huishouden met een langdurig laag inkomen heeft 39 procent een laag opleidingsniveau, een ongeveer even zo grote groep heeft een middelbaar opleidingsniveau en 20 procent is hoog opgeleid. Huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen hebben minder vaak een laag opgeleide hoofdkostwinner (32 procent) en wat vaker een middelbaar opgeleide hoofdkostwinner (47 procent). Het aandeel hoog opgeleide hoofdkostwinners verschilt niet tussen de twee inkomensgroepen (21 procent).

De oververtegenwoordiging van hoofdkostwinners met een laag opleidingsniveau is het sterkst onder de huishoudens met een langdurig laag inkomen uit werk in loondienst (48 procent).

Relatief veel paren met kinderen onder de huishoudens met een langdurig laag inkomen uit werk in loondienst

Kijken we naar de groep huishoudens met een laag inkomen als geheel, dan zien we weinig verschillen in huishoudenssamenstelling tussen de langdurig lage inkomens en de niet-langdurig lage inkomens. De grootste groep wordt gevormd door alleenstaanden (36 procent), gevolgd door paren met kinderen (34 procent). Negentien procent is alleenstaande ouder en 10 procent van de huishoudens bestaat uit een paar zonder kinderen.

3.2.2 Samenstelling van huishoudens met werk, naar voornaamste inkomstenbron en duur van het lage inkomen, 2010

Bekijken we de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming afzonderlijk, dan zien we wel verschillen tussen de langdurig en niet-langdurig lage inkomens (zie bovenstaande figuur). Het aandeel paren met kinderen is relatief groot onder de langdurig lage inkomens (31 procent vergeleken met 23 procent bij de niet-langdurig lage inkomens) wanneer we kijken naar de huishoudens met werk in loondienst. Bij huishoudens met een eigen bedrijf is het aandeel alleenstaanden (36 procent) en alleenstaande ouders (10 procent) relatief groot onder de langdurig lage inkomens. Onder de niet-langdurig lage inkomens zijn deze percentages respectievelijk 31 en 8 procent.

Kenmerken van de baan of het eigen bedrijf en arbeidsverleden

Zijn sommige sectoren bij mensen met een langdurig laag inkomen oververtegenwoordigd? En is er een patroon te ontdekken in het soort baan of het aantal uren dat men werkzaam is? In deze paragraaf gaan we nader in op de kenmerken van de baan of het eigen bedrijf van de hoofdkostwinner en de verschillen tussen huishoudens met een langdurig en niet-langdurig laag inkomen.

Een derde is werknemer in de handel, vervoer of horeca, een kwart bij de overheid of in de zorg

Van de werknemers met een langdurig laag huishoudensinkomen werkt een derde in de handel, het vervoer of de horeca, een kwart bij de overheid of in de zorg en een vijfde in de zakelijke dienstverlening. Deze laatste groep bestaat voor een kwart uit uitzendkrachten. Van de totale groep is 5 procent uitzendkracht. Er is hier weinig verschil met de groep niet-langdurig lage inkomens.

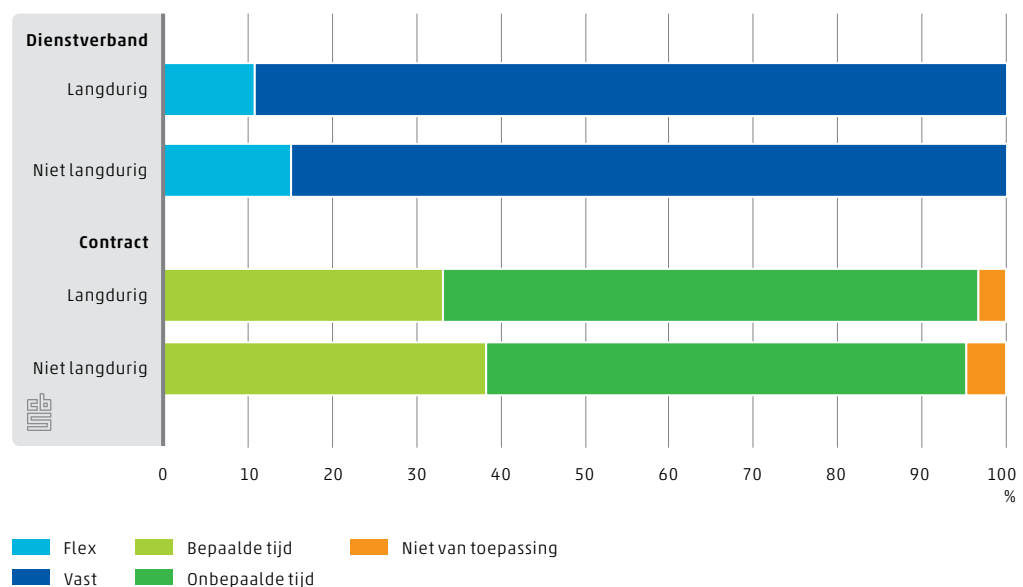
Twee op de vijf bedrijven van zelfstandigen actief in de handel, vervoer of horeca

Bij de zelfstandigen zien we wat grotere verschillen tussen langdurig lage inkomens en niet-langdurig lage inkomens. Twee vijfde van de huishoudens met een langdurig laag inkomen heeft een bedrijf in de handel, het vervoer of de horeca (40 procent) tegenover 35 procent van de niet-langdurig lage inkomens. Een vijfde is werkzaam in de cultuur, de recreatie of levert andere diensten (19 procent) vergeleken met 12 procent van de niet-langdurig lage inkomens. Het aandeel met een bedrijf in de bouw is onder de langdurig lage inkomens juist wat lager dan onder de niet-langdurig lage inkomens: 6 procent tegenover 13 procent). Twaalf procent van de huishoudens met een langdurig laag inkomen is actief in de zakelijke dienstverlening versus 16 procent van de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen.

Relatief veel wsw'ers en relatief weinig uitzendkrachten en tijdelijke contracten

Een vast dienstverband wil zeggen een vast aantal wekelijkse arbeidsuren. Een vast dienstverband is dus wat anders dan een vast contract. Negen van de tien werknemers met een langdurig laag inkomen hebben een vast dienstverband, bij de rest is dit flexibel. Wellicht anders dan verwacht, hebben de hoofdkostwinners met een niet-langdurig laag inkomen vaker (15 procent) een flexibel dienstverband. Dit zien we vooral terug in een hoger aandeel uitzendkrachten. Het aandeel oproepkrachten is in beide inkomensgroepen daarentegen gelijk. Het aandeel wsw'ers is relatief groot onder de hoofdkostwinners met een langdurig laag huishoudensinkomen (7 procent versus 3 procent bij de niet-langdurig lage inkomens).

3.2.3 Soort dienstverband en soort contract van werknemers (hoofdkostwinner) met een laag huishoudensinkomen, naar duur van het lage inkomen, 2010

Het soort contract geeft aan of een werknemer een vast of een tijdelijk contract heeft. Tegen de verwachting in, is dat hoofdkostwinners met een langdurig laag huishoudinkomen minder vaak een tijdelijk contract hebben (33 procent) dan hoofdkostwinners met een niet-langdurig lage inkomen (38 procent).

Huishoudens met een langdurig laag inkomen uit werk in loondienst, relatief vaak een onderbroken arbeidshistorie

Van alle huishoudens met een langdurig laag inkomen had 20 procent niet in alle drie de voorgaande jaren inkomen uit werk. Dit is relatief veel en zien we vooral onder de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst (28 procent vergeleken met 9 procent onder huishoudens met inkomen uit eigen bedrijf). Bij huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen heeft 12 procent een onderbroken arbeidshistorie.

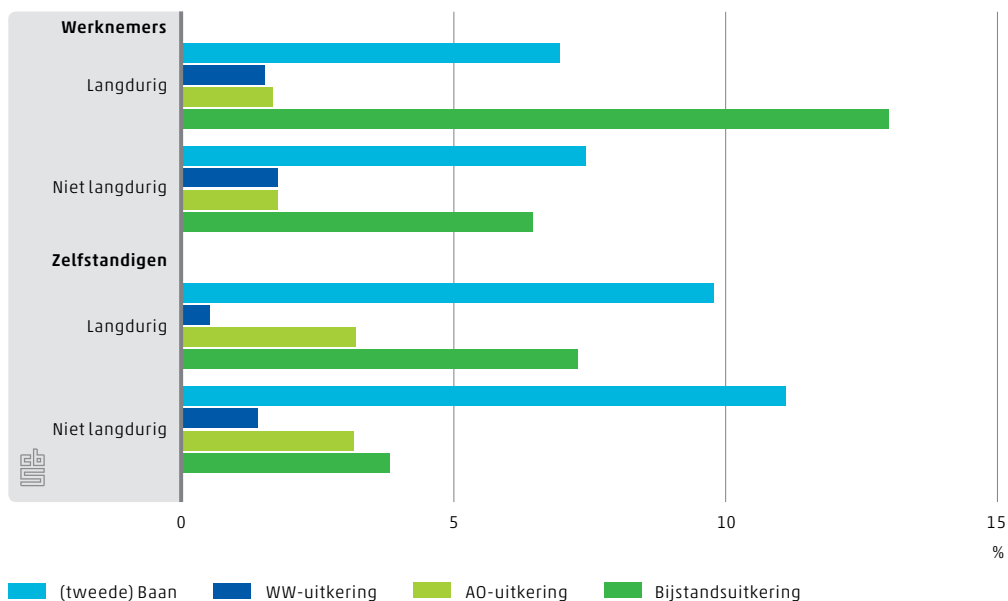
Aanvullende inkomsten en arbeidsmarktpositie van de partner

Zowel werknemers als zelfstandigen hebben relatief vaak een aanvullende bijstandsuitkering

Van de werknemers met een langdurig laag huishoudensinkomen heeft 22 procent op de laatste vrijdag van september 2010 secundaire inkomsten naast de inkomsten uit de hoofdbaan. Dit aandeel is groter dan onder werknemers met een niet-langdurig laag huishoudensinkomen (17 procent). Voor de werknemers bestaat deze secundaire inkomstenbron vaak uit een bijstandsuitkering: van de huishoudens met een langdurig laag inkomen heeft 13 procent een aanvullende bijstandsuitkering, terwijl dit bij de niet-langdurig lage inkomens 6 procent is. Voorbeelden van andere secundaire inkomstenbronnen van hoofdkostwinners zijn een tweede baan of een WW- of Arbeidsongeschiktheidsuitkering (AO). Het aandeel hoofdkostwinners met deze secundaire inkomstenbronnen is vergelijkbaar voor de huishoudens met een langdurig en een niet-langdurig laag inkomen.

De zelfstandigen met een langdurig laag huishoudensinkomen hebben ongeveer even vaak secundaire inkomsten als de zelfstandigen met een niet-langdurig laag inkomen (20 procent en 19 procent). Alleen een aanvullende bijstandsuitkering komt vaker voor bij zelfstandigen met een langdurig laag inkomen (7 procent versus 4 procent bij de niet-langdurig lage inkomens). De overige secundaire inkomsten laten weinig verschillen zien.

3.2.4 Secundaire inkomsten van werknemers en zelfstandigen (hoofdkostwinner) met een laag huishoudensinkomen, naar duur van het lage inkomen, 2010

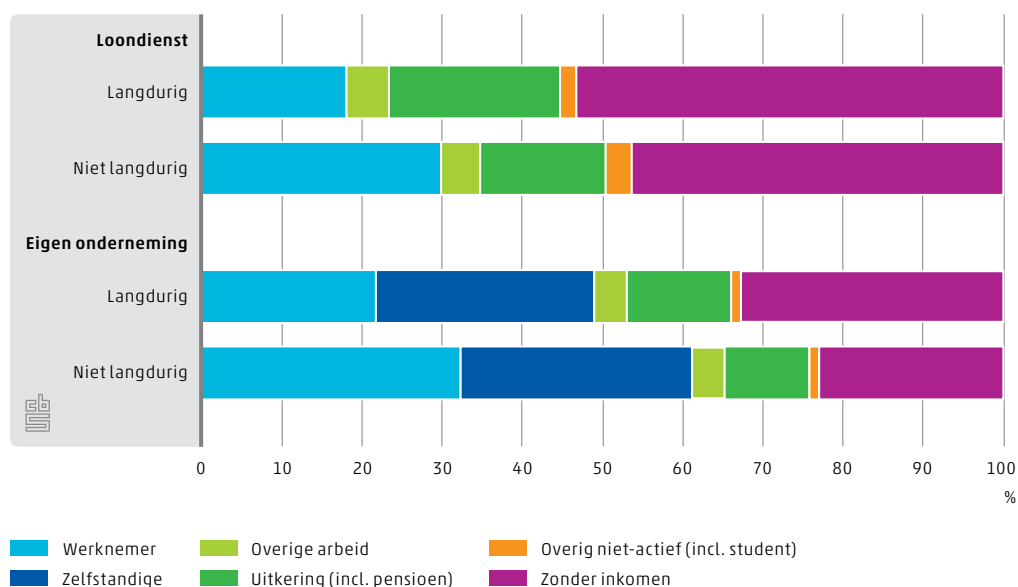
Vooral partner van hoofdkostwinner met baan in loondienst heeft vaak geen eigen inkomen

Bij gehuwde of samenwonende stellen (met of zonder kinderen) kan het nogal wat uitmaken of de partner naast de hoofdkostwinner ook een eigen inkomen heeft. Bij 43 procent van de huishoudens met een langdurig laag inkomen is dit laatste het geval. Bij de niet-langdurige lage inkomens is dit aandeel lager, namelijk 31 procent. Er is een duidelijk verschil tussen paren met inkomen vooral uit werk in loondienst en paren met inkomen uit eigen bedrijfsvoering. Bij de eerste groep heeft ruim de helft van de partners geen eigen inkomen en bij de tweede groep een derde (beide van de huishoudens met een langdurig laag inkomen).

Partners in de huishoudens met een langdurig laag inkomen uit werk in loondienst hebben minder vaak een baan dan partners in huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen (18 procent vergeleken met 30 procent). Het aandeel partners dat een uitkering ontvangt (inclusief pensioen), is echter groter bij de langdurig lage inkomens dan bij de niet-langdurig lage inkomens.

Van de partners van huishoudens met langdurig laag huishoudinkomen uit eigen bedrijfsvoering heeft 22 procent zelf een baan tegenover 32 procent van de partners in huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen.

3.2.5 Sociaaleconomische categorie van de partner bij paren met inkomen uit werk, maar een laag inkomen, naar voornaamste inkomstenbron en duur van het lage inkomen, 2010

Eigen woning, schulden en vermogen van het huishouden

Het hebben van schulden kan een belangrijke oorzaak zijn voor het niet kunnen rondkomen van het inkomen. Hebben huishoudens met een langdurig laag inkomen hogere schulden dan huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen? Onderstaande paragraaf gaat in op vermogen en schulden van huishoudens.

Relatief weinig eigen woningbezit onder huishoudens met langdurig laag inkomen uit werk in loondienst

Huishoudens met een langdurig laag inkomen hebben minder vaak een koopwoning (39 procent) dan huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen (54 procent). Binnen de huishoudens met werk in loondienst heeft 27 procent van de huishoudens met een langdurig laag inkomen een koophuis in vergelijking met 41 procent van de niet-langdurig lage inkomens is dat. Bij de huishoudens met een eigen bedrijf is dit 54 procent onder de langdurig lage inkomens versus 66 procent onder de niet-langdurig lage inkomens.

Aandeel huishoudens met grote schulden even klein onder niet-langdurig lage inkomens

Kijken we naar de schulden en het vermogen (bezittingen minus schulden) inclusief de hypotheek op en de waarde van de eigen woning, dan zien we bij de langdurig lage inkomens een wat kleiner aandeel met grote schulden en ook een kleiner aandeel met een groot vermogen dan bij de niet-langdurig lage inkomens. Dit is logisch daar we net zagen dat huishoudens met een langdurig laag inkomen minder vaak een eigen woning hebben.

Als we kijken naar de schulden exclusief de eigen woning, zou men misschien verwachten dat huishoudens met een langdurig laag inkomen vaker hoge schulden

hebben dan huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen. Toch is dit niet het geval: er is nauwelijks verschil tussen de beide inkomensgroepen. Bij beide groepen blijven de schulden bij veruit het grootste deel (circa 90 procent) onder de 10 duizend euro. Dat er nauwelijks verschil is tussen beide inkomensgroepen geldt zowel voor huishoudens met inkomen uit werk in loondienst als voor huishoudens met inkomen uit eigen onderneming. Wel hebben de huishoudens met een eigen bedrijf en langdurig een laag inkomen vaker schulden boven de 10 duizend euro (14 procent) dan de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst (7 procent).

3.2.6 Vermogen (exclusief eigen woning) van huishoudens met werk maar een laag inkomen, naar voornaamste inkomstenbron en duur van het lage inkomen, 2010

	Inkomsten uit werk in loondienst		Inkomsten uit eigen onderneming	
	laag inkomen, langdurig	laag inkomen, niet langdurig	laag inkomen, langdurig	laag inkomen, niet langdurig
	%			
Totaal	100	100	100	100
Minder dan -2 500 euro	1	2	27	26
-2 500 tot 2 500 euro	54	52	15	11
2 500 tot 10 000 euro	19	18	13	11
10 000 tot 20 000 euro	7	7	8	8
20 000 tot 50 000 euro	6	7	9	12
50 000 tot 100 000 euro	3	3	6	8
100 000 euro en meer	10	10	22	24

Ruim een kwart heeft vermogen van 20 duizend of meer, 15 procent heeft zelfs meer dan een ton

Niet verrassend is dat ook het aandeel met een aanzienlijk vermogen (exclusief de waarde van de eigen woning) kleiner is onder de langdurig lage inkomens dan onder de niet-langdurig lage inkomens. Toch is het aandeel met een vermogen boven de 20 duizend euro ook behoorlijk groot onder de langdurig lage inkomens: ruim een kwart houdt een dergelijk bedrag over als de schulden van de bezittingen worden afgetrokken. Onder de huishoudens met een eigen bedrijf (en een langdurig laag inkomen) is het aandeel met een buffer groter dan onder de huishoudens met werk in loondienst: 37 procent bij de eerste groep versus 19 procent bij de tweede groep. Ruim een vijfde van de huishoudens met een eigen bedrijf en een langdurig laag inkomen heeft zelfs meer dan 100 duizend euro achter de hand. Dit geldt ook voor een tiende van de huishoudens met werk in loondienst.

3.3 Verklaringen

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom een huishouden langdurig moet rondkomen van een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Een manier om daar naar te kijken is om vast te stellen of de oorzaak gelegen is in een te laag inkomen uit arbeid of in een te hoge schuld. Vervolgens kunnen we kijken of we hiervoor verklaringen kunnen vinden.

Lage inkomsten uit werk of hoge negatieve vermogensinkomsten

In paragraaf 2.3 hebben we uitgelegd dat het bruto inkomen van Nederlandse huishoudens drie componenten kan bevatten: brutoloon of -winst, vermogensinkomsten en ontvangen uitkeringen. In deze paragraaf kijken we of er verschillen zijn tussen huishoudens met een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens en de huishoudens met een laag inkomen maar (nog) niet langdurig onder de lage-inkomensgrens.

Vrijwel alle huishoudens door laag brutoloon of -winst onder lage-inkomensgrens

Nagenoeg alle huishoudens met inkomen uit werk met een langdurig laag inkomen hadden in 2010 onvoldoende brutoloon en/of -winst om boven de ondergrens uit te komen (94 procent, tabel 6). Een deel van deze huishoudens (14 procent), had daarbij ook nog negatieve vermogensinkomsten van meer dan 2,5 duizend euro.

Van de 6 procent huishoudens die op basis van hun brutoloon- en/of winst een inkomen hadden boven de lage-inkomensgrens (meer dan 17 duizend euro bruto), had bijna twee derde negatieve vermogensinkomsten van meer dan 5 duizend euro waardoor het huishoudinkomen alsnog onder de lage-inkomensgrens kwam.

Langdurigheid vooral door lage inkomsten uit werk, minder door negatieve vermogensinkomsten

Huishoudens met werk die onder de lage-inkomensgrens zitten maar (nog) niet langdurig, hebben wat minder vaak een brutoloon en/of -winst onder de 17 duizend euro (84 procent) dan de huishoudens die wel al langdurig een laag inkomen hebben. De huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen hebben echter vaker ook nog negatieve vermogensinkomsten van 2,5 duizend euro of meer (21 procent). Ook het aandeel huishoudens met een brutoloon en/of -winst boven 17 duizend euro maar juist wel met negatieve vermogensinkomsten van meer dan 5 duizend euro is groter onder de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen (11 procent).

Het lijken dus niet de negatieve vermogensinkomsten te zijn die maken dat huishoudens langdurig onder de lage-inkomensgrens zitten, maar meer het lage brutoloon en/of -winst. Mogelijk zijn negatieve vermogensinkomsten wat meer incidenteel van aard, waardoor een huishouden incidenteel onder de lage-inkomensgrens komt, en is een laag brutoloon en/of -winst meer structureel van aard, zodat huishoudens dan ook vooral hierdoor langdurig onder de lage-inkomensgrens raken.

3.3.1 Inkomsten uit werk en negatieve vermogensinkomsten van huishoudens met werk maar een laag inkomen, naar duur van het lage inkomen en voornaamste inkomstenbron, 2010

	Niet langdurig laag inkomen		Langdurig laag inkomen					
	totaal	totaal loondienst	eigen onderneming			eigen onderneming		
			totaal	alleenstaanden	meerpersoons huishoudens	totaal	alleenstaanden	meerpersoons huishoudens
	%							
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Brutoloon en/of brutowinst < 17 000 euro	84	94	92	94	91	95	96	95
waaronder vermogensinkomsten ≤ -2 500 euro	21	14	9	5	11	21	15	25
Brutoloon en/of brutowinst ≥ 17 000 euro	16	6	8	6	9	4	2	5
waaronder met vermogensinkomsten ≤ -5 000 euro	11	4	5	4	5	2	2	3

Meerpersoonshuishoudens met inkomen uit eigen onderneming vaakst grote negatieve vermogensinkomsten

Binnen de groep huishoudens met werk maar een langdurig laag inkomen zien we dat de huishoudens met vooral inkomen uit eigen onderneming wat vaker een laag brutoloon en/of lage winst hebben dan de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst (95 procent versus 92 procent). Huishoudens met een eigen onderneming hebben ook vaker daarbovenop grote negatieve vermogensinkomsten dan de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst (21 procent versus 9 procent). Het sterkst zien we dit bij de meerpersoonshuishoudens met inkomen uit eigen onderneming. Van hen heeft een kwart lage inkomsten uit werk en daarbij hoge negatieve vermogensinkomsten. Bij de alleenstaanden met inkomen uit werk in loondienst is dit aandeel het laagst (5 procent).

Huishoudens met werk in loondienst

In deze paragraaf richten we ons op de huishoudens met inkomsten uit werk in loondienst. Hoe komt het dat deze huishoudens langdurig een laag inkomen hebben ondanks dat ze werken? Welke factoren spelen hierbij een rol?

Kansen op een langdurig laag inkomen

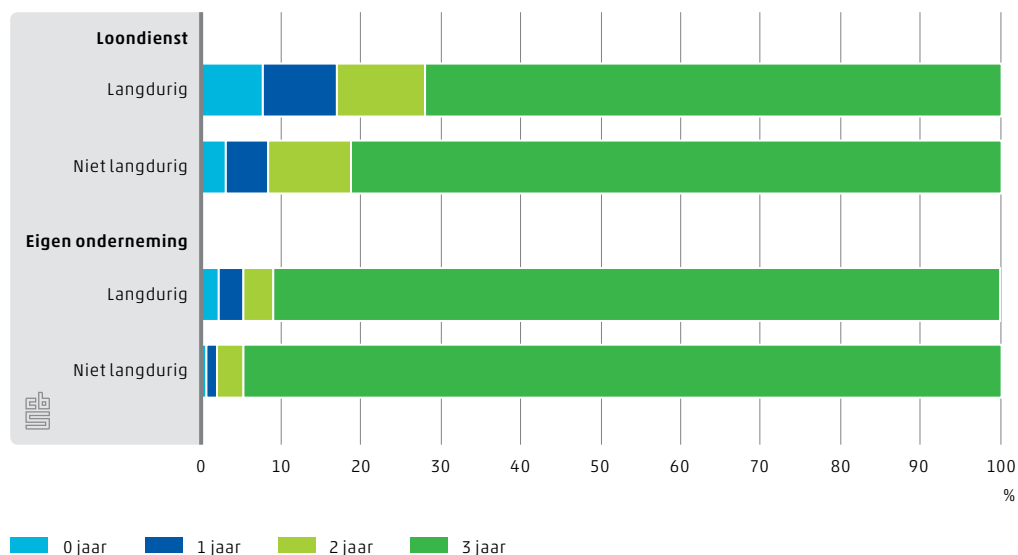
Van alle huishoudens met inkomen uit werk in loondienst maar een laag inkomen heeft 21 procent een langdurig laag huishoudensinkomen; de gemiddelde kans om een langdurig laag huishoudensinkomen te hebben is voor deze groep dus 21 procent. Voor huishoudens met inkomen uit eigen bedrijfsvoering ligt die kans wat lager (17 procent).

Bijna drie op de tien huishoudens hadden niet in alle drie de voorgaande jaren inkomen uit werk

De huishoudens waar we in dit rapport naar kijken hebben in 2010 inkomen uit werk. Dat wil echter niet zeggen dat ze ook werk hadden in de drie jaren daarvoor. Dat speelt natuurlijk wel een belangrijke rol bij de kans op een langdurig laag inkomen. We zien inderdaad een verschil in de arbeidshistorie tussen de huishoudens met een langdurig laag inkomen en de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen. Van de eerste

groep had 28 procent een of meer van de voorgaande jaren geen inkomen uit werk, en dus waarschijnlijk een uitkering, terwijl dit bij de tweede groep 19 procent is. Hoe meer jaren de voornaamste inkomstenbron iets anders dan werk was, des te groter de kans op een langdurig laag inkomen. Als het inkomen alleen het laatste jaar uit werk kwam, en de drie voorgaande jaren dus niet, is de kans op een langdurig laag inkomen zelfs 40 procent.

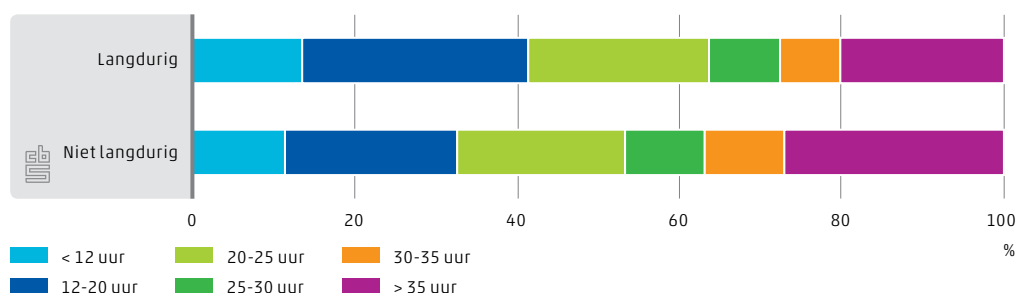
3.3.2 Aantal jaren inkomen uit werk in 2007-2009 van huishoudens met werk maar een laag inkomen in 2010, naar voornaamste inkomstenbron en duur van het lage inkomen

Vier op de tien hoofdkostwinners werkt minder dan 20 uur per week

Hoofdkostwinners van huishoudens met een langdurig laag inkomen werken gemiddeld minder uren per week dan huishoudens die niet langdurig in deze situatie zitten. Bij de langdurige lage inkomens werkt 20 procent fulltime, terwijl dit bij de niet-langdurig lage inkomens 27 procent is. Een en veertig procent van de huishoudens met een langdurig laag inkomen werkt minder dan 20 uur per week; bij de niet-langdurig lage inkomens is dit 33 procent.

3.3.3 Wekelijkse arbeidsduur van werknemers (hoofdkostwinner) met een laag huishoudensinkomen, naar duur van het lage inkomen, 2010

Bijna de helft heeft een laag opleidingsniveau

Het opleidingsniveau van de hoofdkostwinner geeft een indicatie van het functieniveau dat hij/zij bekleedt. Mensen met een hogere opleiding (en naar verwachting een hoger functieniveau) verdienen vaak meer per uur. Onder de huishoudens met een langdurig laag inkomen zijn er inderdaad meer hoofdkostwinners met een laag opleidingsniveau dan onder bij de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen: 48 procent versus 39 procent. Middelbaar en hoger opgeleide hoofdkostwinners zien we juist wat minder vaak. Zowel hoger opgeleiden als middelbaar opgeleiden hebben een minder grote kans op een langdurig laag inkomen dan gemiddeld (beide 19 procent). Bij huishoudens met een laag opgeleide hoofdkostwinner is de kans 25 procent.

Relatief veel werknemers in handel, vervoer en horeca

Het uurloon dat men kan verdienen, verschilt nogal per sector. We zagen al dat er onder de langdurig lage inkomens een wat groter aandeel hoofdkostwinners werkt in de handel, vervoer, horeca, nijverheid en energie (exclusief de bouw). Als de hoofdkostwinner in een van deze sectoren werkt is de kans op een langdurig laag inkomen dan ook groter dan gemiddeld onder de lage inkomens (23 procent respectievelijk 29 procent in de genoemde sectoren, versus 21 procent gemiddeld). Ook werkenden in de cultuur, recreatie en overige diensten hebben een relatief grote kans op een langdurig laag inkomen: 25 procent.

Meer dan de helft van de partners geen inkomen, minder dan een kwart werkt

Het huishoudensinkomen is kwetsbaar wanneer dit vrijwel volledig door de hoofdkostwinner wordt verdiend, de partner niet werkt maar een uitkering heeft of zelfs helemaal geen inkomen heeft. Het aandeel partners dat geen inkomen heeft is groter onder de paren met een langdurig laag inkomen uit arbeid (53 procent) dan onder de paren waar het lage inkomen niet langdurig is (46 procent). Het aandeel partners met een uitkering is ook groter (21 versus 16 procent), maar het aandeel dat werkt is een stuk lager (18 om 30 procent).

Meer dan de helft van de werkende paren komt samen niet aan een fulltime werkweek

Bij paren met een langdurig laag huishoudensinkomen uit arbeid werkt de partner dus relatief vaak niet. Maar als de partner wel werkt, maakt het natuurlijk uit hoeveel uur de partner dan werkt en hoeveel uren hoofdkostwinner en partner samen maken per week. Het blijkt dat bij werkende paren met een langdurig laag inkomen de partner minder uren werkt dan bij de paren met een niet-langdurig laag inkomen. Zo werkt bij de eerste groep 8 procent van de partners fulltime, terwijl dit bij de tweede groep 14 procent is. Het aantal partners dat minder dan 12 uur per week werkt, is bij de langdurig lage inkomens groter dan bij de niet-langdurig lage inkomens (52 procent versus 42 procent). Dit wordt niet of niet geheel gecompenseerd doordat de hoofdkostwinner meer uren maakt want ook het gezamenlijke aantal wekelijkse arbeidsuren is lager bij de langdurig lage inkomens. Meer dan de helft van hen komt ook met de uren van beide partners opgeteld niet aan een fulltime werkweek (53 procent), terwijl dit bij de niet-langdurig lage inkomens een derde is (34 procent). Paren die gezamenlijk minder dan drie dagen per week werken, hebben 29 procent kans op een langdurig laag inkomen en paren die samen 50 uur of meer werken 11 procent.

Verschillen in arbeidsduur

Zojuist zagen we dat bij huishoudens met een laag inkomen de kans om langdurig in deze situatie te komen samenhangt met het aantal uren dat de hoofdkostwinner werkt. Hoe minder de hoofdkostwinner werkt, hoe groter de kans op een langdurig laag inkomen. In deze paragraaf onderzoeken we wat de reden is voor dit lage aantal arbeidsuren. Dit doen we door te kijken hoe sommige kenmerken die vaker voorkomen bij huishoudens met een langdurig laag inkomen dan bij huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen, samenhangen met de wekelijkse arbeidsduur.¹⁾

Uren bij paren met kinderen onvoldoende gezien grootte van het gezin?

In paragraaf 3.2 hebben we beschreven dat er onder huishoudens met een langdurig laag inkomen relatief veel paren met kinderen zijn: 31 procent versus 23 procent bij die niet-langdurig lage inkomens. De andere typen huishoudens komen minder vaak voor. De kans op een langdurig laag inkomen bij paren met kinderen is dan ook 27 procent, terwijl deze bij de andere huishoudens 17 tot 20 procent is. Hoofdkostwinners van gezinnen met kinderen werken gemiddeld meer uur dan hoofdkostwinners van andere gezinnen: 32 uur vergeleken met 21 tot 27 uur per week in andere huishoudens. Het is dus niet zo dat de hoofdkostwinners van deze huishoudens minder uren werken dan de andere hoofdkostwinners. Voor een huishouden dat bestaat uit een paar met kinderen ligt de lage-inkomensgrens echter hoger dan voor de andere typen huishoudens. Van hetzelfde inkomen moeten bij deze huishoudens immers meer mensen leven. Paren met kinderen zouden meer uren moeten werken om boven de lage-inkomensgrens uit te komen.

Invloed hebben van een langdurige beperking blijft beperkt

Het is mogelijk dat de hoofdkostwinner minder kan werken omdat hij of zij chronisch ziek is of een langdurige beperking heeft, of omdat hij of zij zorgt voor de partner om die reden. We hebben gekeken of dit bij de huishoudens met een laag inkomen het geval is. Het blijkt voor het aantal wekelijkse arbeidsuren niet uit te maken of de partner een langdurige beperking heeft of niet. De hoofdkostwinner werkt dan gemiddeld 31 per week. Als de hoofdkostwinner of de partner chronisch ziek is, werkt de hoofdkostwinner gemiddeld 1 á 2 uur per week minder. Deze verschillen zijn dus klein en vormen daarmee waarschijnlijk geen verklaring waarom een hoofdkostwinner weinig uur werkt. Als de hoofdkostwinner zelf een langdurige beperking heeft, werkt hij of zij wel een noemenswaardig aantal uren minder per week, namelijk 4 uur minder dan hoofdkostwinners zonder een beperking. Daarmee is de kans op een langdurig laag inkomen bij huishoudens waar de hoofdkostwinner een beperking heeft 30 procent, terwijl deze kans onder alle huishoudens met een laag inkomen 21 procent is. Toch vormt dit maar een klein deel van de verklaring voor het kleinere aantal wekelijkse arbeidsuren bij een deel van de huishoudens. Van alle huishoudens met een laag inkomen heeft namelijk maar 1 procent een hoofdkostwinner met een langdurige beperking.

Relatief veel hoofdkostwinners met een aanvullende bijstandsuitkering

Eerder constateerden we al dat het aandeel hoofdkostwinners met een aanvullende bijstandsuitkering met 13 procent hoog is onder de huishoudens met een langdurig laag inkomen. Hoofdkostwinners met een aanvullende bijstandsuitkering werken wel, maar het lukt hen (vooralsnog) niet om voldoende uren te werken om geheel in

¹⁾ Deze berekeningen zijn niet terug te vinden in de tabellenset achterin dit rapport.

het eigen inkomen te kunnen voorzien. Onder huishoudens met een laag inkomen, werken hoofdkostwinners met een aanvullende bijstandsuitkering nog eens 8 uur per week minder dan hoofdkostwinners zonder deze uitkering. Gemiddeld komen de hoofdkostwinners met deze uitkering uit op 18 uur per week. Blijkbaar is dit, eventueel samen met uren die de partner werkt, voldoende om beschouwd te worden als een huishouden met inkomen voornamelijk uit werk, maar het is niet verwonderlijk dat het risico om langdurig onder de lage-inkomensgrens te raken bij deze huishoudens groot is.

Factoren die er toe doen

In de voorgaande twee paragrafen hebben we onderzocht waarom sommige huishoudens met inkomen uit werk in loondienst een langdurig laag inkomen hebben. We hebben verschillende kenmerken beschreven die een rol lijken te spelen. In deze paragraaf beschrijven we de resultaten van een regressieanalyse, waarmee is gekeken wat het afzonderlijke en gezamenlijke effect is van de verschillende kenmerken als we ook rekening houden met de onderlinge verbanden tussen de kenmerken. Ook bij deze analyse gaat het alleen om huishoudens met een laag inkomen uit werk in 2010. Voor deze huishoudens is gekeken wat van invloed is op de kans dat het inkomen ook in de drie jaren daarvoor laag was.

Ook in dit hoofdstuk gaan vervolgens de volgende twee paragrafen over de kansen en factoren voor de huishoudens met werk uit eigen onderneming.

Arbeidshistorie belangrijke factor

Uit de analyse blijkt dat de mate waarin het huishouden van de hoofdkostwinner ook in de drie voorgaande jaren werk als voornaamste inkomstenbron had, een van de belangrijkste factoren is. Hoe meer jaren men geen inkomen had uit werk, hoe groter de kans op een langdurig laag inkomen. In de meeste gevallen zullen dit huishoudens zijn die in een of meer van de voorgaande jaren afhankelijk waren van een uitkering. Er valt voor deze huishoudens te denken aan twee mogelijke situaties. Ten eerste kan het zijn dat het huishouden betreft met een wisselende belangrijkste inkomstenbron. Men heeft meestal wel werk maar het ene jaar lukt het wel om daarmee het belangrijkste deel van het inkomen te genereren, het andere jaar niet. Daarnaast kan het gaan om huishoudens waarvan de hoofdkostwinner na een tijd van werkloosheid, of een andere reden dat men niet (meer) kon werken, weer werk heeft gevonden. Het inkomen is dan echter (nog) te laag om boven de lage-inkomensgrens uit te komen, of men heeft in de voorgaande periode schulden opgebouwd, die nu afgelost moeten worden.

Ook parttime werk en partner zonder inkomen factoren van belang

Ook het aantal uren dat de hoofdkostwinner per week werkt, speelt een belangrijke rol. Als de hoofdkostwinner niet fulltime werkt, is de kans op een langdurig laag inkomen groter. De kans neemt ook toe met een kleiner aantal uren. Dit is niet meer het geval als het om erg weinig uren gaat. Als de hoofdkostwinner minder dan 12 uur werkt, is de kans op een langdurig laag inkomen namelijk niet groter dan als hij of zij 12 tot 20 uur werkt. Mogelijk gaat het bij de groep met het kleinste aantal uren per week onder andere om huishoudens die vooral leven van vermogensinkomsten en hiermee mogelijk interen op hun vermogen. Bij de paren zien we dat ook het inkomen van de partner een rol speelt. Als de partner ook werknemer is, en dus ook salaris binnenbrengt, is de kans

op een langdurig laag huishoudensinkomen het kleinst. Heeft de partner geen inkomen dan is de kans het grootst.

Eerder gaven we aan dat een klein deel van de hoofdkostwinners waarschijnlijk minder uren werkt omdat hij of zij een langdurige beperking heeft. Ook dit kenmerk is meegenomen in de analyse. We zien dat het effect ervan verdwijnt als er rekening wordt gehouden met (onder andere) het aantal wekelijkse arbeidsuren. Dit ondersteunt onze veronderstelling dat het hebben van een beperking via het aantal uur dat men daardoor kan werken, een rol speelt bij de kans op een langdurig laag inkomen.

Meer risico op een langdurig laag inkomen onder laag opgeleiden

In paragraaf 3.3 zagen we dat huishoudens met een laag opgeleide hoofdkostwinner een grotere kans hebben op een langdurig laag inkomen dan huishoudens met een middelbaar of hoog opgeleide hoofdkostwinner. Dit effect blijft bestaan als andere kenmerken gelijk worden gehouden. Tussen de middelbaar en hoogopgeleiden zit geen verschil. Voor beide groepen geldt dat het hebben van een laag inkomen vaker tijdelijk is. Het lagere uurloon van lager opgeleiden is er waarschijnlijk de belangrijkste verklaring voor dat bij hen de situatie eerder langdurig wordt.

Ook werd eerder beschreven dat de kans op een langdurig laag inkomen groter is als de hoofdkostwinner werkt in de handel, vervoer en horeca of in de nijverheid en energie (exclusief de bouw). Nu kan het functieniveau en het aantal uur dat men gewoonlijk per week kan werken in deze sectoren hier een rol bij spelen. Toch blijft ook als hiervoor wordt gecontroleerd, de sector handel, vervoer en horeca een van de sectoren met de grootste kans op een langdurig laag inkomen. In zeven andere sectoren is de kans op een langdurig laag inkomen kleiner.

Werknemers in sociale werkvoorziening grootste kans op langdurig laag inkomen, uitzendkrachten kleinste

Een tijdelijk contract geeft ook als andere factoren gelijk blijven geen grotere kans op een langdurig laag inkomen. De kans op een langdurig laag inkomen is onder personen met een tijdelijk contract zelfs kleiner dan bij de hoofdkostwinners met een contract voor onbepaalde tijd. De uitzendkrachten en directeur-grotaandeelhouders hebben de kleinste kans heeft op een langdurig laag inkomen, en niet de grote groep hoofdkostwinners met een regulier vast dienstverband. Kennelijk staat voor deze groepen tegenover een jaar met een laag inkomen regelmatig ook een jaar met een inkomen boven de inkomensgrens. Hoofdkostwinners met een oproepcontract vormen samen met die met een regulier vast dienstverband de middenmoot. Werkenden in de sociale werkvoorziening, dus met een wsw-contract, lopen de grootste kans op een langdurig laag inkomen. Dicht daarbij liggen betaalde stagiaires, maar met slechts 500 hoofdkostwinners die werkzaam zijn als stagiaire is dit een veel kleinere groep dan de 2,7 duizend hoofdkostwinners met een wsw-contract.

Pas bij schulden hoger dan een ton een hogere kans op een langdurig laag inkomen

In de analyse zijn ook de schulden (exclusief de hypotheekschuld) meegenomen. Eerder merkten we al op dat negatieve vermogensinkomsten een veel minder belangrijke rol lijken te spelen bij het hebben van een langdurig laag inkomen dan lage inkomsten uit werk. Dit beeld wordt bevestigd in de resultaten van de regressieanalyse. Het effect van schulden, als andere kenmerken gelijk worden gehouden, is bij de kans op een langdurig laag inkomen veel kleiner dan bij de kans op een laag inkomen versus een midden- of hoog inkomen. Het hebben van 10 tot 100 duizend euro schuld geeft geen grotere kans

op een langdurig laag inkomen dan een schuld onder de 10 duizend euro. Boven een ton is de kans wel groter. Schulden van deze omvang zullen veelal langlopend zijn en daarmee langdurig het huishoudensinkomen drukken door de rente die moet worden betaald.

Vier grootste groepen niet-westerse allochtonen gelijke of lagere kans

Mannelijke en vrouwelijke hoofdkostwinners hebben even vaak een langdurig laag huishoudensinkomen, maar oudere en niet-westerse allochtonen hebben vaker een langdurig laag inkomen. Uitzondering hierop zijn Surinaamse en Antilliaanse hoofdkostwinners. De vraag is of deze verschillen blijven bestaan als rekening gehouden wordt met kenmerken als wekelijkse arbeidsduur en de sector waar men werkt. Voor het kenmerk geslacht blijkt dit zo te zijn. We kunnen niet zeggen dat mannen of vrouwen een grotere kans hebben op een langdurig laag huishoudensinkomen. Ook ten aanzien van de leeftijd van de hoofdkostwinner blijft het beeld bestaan. Oudere werknemers hebben een grotere kans op een langdurig laag inkomen dan jongere werknemers. Het verschil is behoorlijk groot.

Ten aanzien van niet-westerse allochtonen verandert het beeld na controle voor andere factoren. Westerse allochtonen en allochtonen afkomstig uit 'overige' niet-westerse landen hebben wel een grotere kans op een langdurig laag huishoudensinkomen. Maar voor hoofdkostwinners van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse afkomst is de kans op een langdurig laag inkomen gelijk aan of zelfs kleiner dan die van autochtone hoofdkostwinners. Dat betekent dat een of meerdere andere kenmerken die zijn meegenomen in de analyse verklaren waarom Turkse en Marokkaanse hoofdkostwinners vaker een langdurig laag inkomen hebben.

Paren met kinderen kwetsbare groep

Paren met kinderen zijn onder de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst een kwetsbare groep als het gaat om het risico op een langdurig laag inkomen. Ook na controle voor andere kenmerken blijft de kans op een langdurig laag huishoudensinkomen voor deze gezinnen groter dan voor alleenstaanden en paren zonder kinderen. Ook alleenstaande ouders hebben een wat grotere kans dan die laatste twee groepen. Dit komt dus niet alleen doordat men door de zorg voor de kinderen minder uren kan werken; hier is immers rekening mee gehouden in de analyse. We zien ook: hoe meer kinderen, hoe groter de kans op een langdurig laag inkomen. Waarschijnlijk speelt hier een belangrijke rol dat de lage-inkomensgrens hoger ligt voor gezinnen met kinderen. Dat verandert niet en is ook logisch. Het maakt het alleen voor gezinnen die al een laag inkomen hebben extra moeilijk om na een jaar met een laag inkomen het jaar daarop weer boven de lage-inkomensgrens te komen.

Langdurig laag inkomen moeilijker te verklaren dan laag inkomen

Het blijkt een stuk moeilijker om met de in dit onderzoek meegenomen variabelen te verklaren waarom sommige huishoudens met een laag inkomen ook een langdurig laag inkomen hebben, dan om te verklaren waarom sommige huishoudens überhaupt een laag inkomen hebben. De effecten van de beschreven kenmerken zijn minder sterk en ook de verklarende kracht van alle kenmerken samen is kleiner.²⁾ In hoofdstuk 4 staan we stil bij de vermoedelijke redenen hiervoor. Dat neemt niet weg dat we de rol van verschillende kenmerken in beeld hebben gekregen en dat we een aantal kwetsbare groepen hebben weten te identificeren.

²⁾ Ons model heeft een verklaaringskracht van .14 (Nagelkerke $R^2 = .14$).

Huishoudens met werk uit eigen onderneming

De kans op een langdurig laag inkomen onder huishoudens met inkomen uit eigen onderneming is gemiddeld 17 procent. Zoals eerder aangegeven speelt bij huishoudens met inkomen uit werk in loondienst het aantal uren dat de hoofdkostwinner en eventuele partner per week werken een belangrijke rol bij de hoogte van de inkomsten uit werk. Bij huishoudens met inkomen uit een eigen onderneming is het moeilijker vast te stellen hoeveel tijd men gemiddeld besteedt aan het eigen bedrijf. Wel kunnen we bij deze groep kijken naar neveninkomsten als werknemer, opleidingsniveau, de sectoren waarin men opereert en de inkomsten die de partner inbrengt.

Huishoudens met langdurig laag inkomen iets vaker onderbroken arbeidshistorie

Ook bij de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming is het bij het zoeken naar verklaringen voor het hebben van een langdurig laag inkomen uiteraard belangrijk te kijken naar de voornaamste inkomstenbron in de voorafgaande jaren. Onder de huishoudens met een langdurig laag inkomen is het aandeel dat niet in alle drie de voorgaande jaren inkomen uit werk had groter dan onder de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen: 9 procent versus 5 procent. Dit aandeel van 9 procent is echter een stuk kleiner dan bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, waar het 28 procent is. Hoewel de kans op een langdurig laag inkomen dus groter is onder de groep met een onderbroken of recente opgestarte arbeidshistorie, vormt dit een relatief klein deel van de verklaring.

Ontbreken van baan naast bedrijf speelt nauwelijks een rol bij langdurigheid

In hoofdstuk 2 zagen we dat het bij huishoudens met een eigen onderneming voor de kans op een laag inkomen een belangrijke rol speelt of het huishouden ook inkomsten heeft uit werk in loondienst. Verschillen op dit punt blijken echter nauwelijks een rol te spelen bij de kans op een langdurig laag inkomen. Onder huishoudens met een langdurig laag inkomen heeft namelijk 10 procent van de hoofdkostwinners ook een baan, een nagenoeg even groot aandeel als onder de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen (11 procent). Huishoudens waar de hoofdkostwinner geen baan heeft naast het eigen bedrijf, hebben dan ook niet meer kans op een langdurig laag inkomen dan huishoudens waar dit wel het geval is.

Vaker werkzaam in cultuur, recreatie en overige diensten

Met een hoger opleidingsniveau kan men meestal werk doen waarvoor een hoger uurtarief geldt. Het opleidingsniveau van de hoofdkostwinner speelt daardoor een rol in de hoogte van de inkomsten uit het eigen bedrijf (zie paragraaf 2.3). Zijn de inkomsten al laag, dan lijkt het opleidingsniveau echter weinig uit te maken voor de kans op een langdurig laag inkomen. We zien onder de langdurig lage inkomens wel iets vaker een laag opgeleide hoofdkostwinner dan onder de niet-langdurig lage inkomens (27 procent versus 25 procent), en een wat kleiner aandeel middelbaar opgeleiden (46 procent versus 49 procent), maar de verschillen zijn klein. Daarbij is het aandeel met een hoog opleidingsniveau niet kleiner onder de langdurig lage inkomens (27 procent versus 26 procent).

Tussen sectoren kunnen grote verschillen bestaan, niet alleen in het uurtarief maar ook in de vraag naar de betreffende producten of diensten. Vooral een afgenomen vraag kan langere tijd spelen waardoor het voor huishoudens met een eigen bedrijf in die

branche moeilijk is om voldoende inkomsten te genereren. We zien dit terug in de cijfers. De kans op een langdurig laag inkomen is het grootst bij bedrijven in de sector cultuur, recreatie en overige diensten: een op de vier huishoudens met een eigen bedrijf in deze sector heeft een langdurig laag inkomen (24 procent). Een vijfde van de huishoudens met een langdurig laag inkomen zit in deze sector. Een nog grotere groep, 40 procent, is werkzaam in de handel, vervoer en horeca. Onder de niet langdurig lage inkomens is dit aandeel 35 procent. De kans op een langdurig laag inkomen is in deze sector 19 procent.

Relatief veel bijstandsuitkeringen bij zelfstandigen

Een opvallend verschil tussen huishoudens met een langdurig laag inkomen en huishoudens die weliswaar een laag inkomen hebben maar nog niet langdurig, is het aandeel hoofdkostwinners met een (aanvullende) bijstandsuitkering. Van de eerste groep heeft 7 procent een aanvullende bijstandsuitkering, terwijl dit onder de huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen 4 procent is. De kans op een langdurig laag inkomen is met 28 procent dan ook erg hoog onder huishoudens met een aanvullende bijstandsuitkering. Waarschijnlijk speelt hier een rol dat men als zelfstandige niet automatisch recht heeft op een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering. Zijn de inkomsten lange tijd laag, doordat er weinig werk is in de sector of doordat men gedeeltelijk arbeidsongeschikt is geraakt, en is het eventueel opgebouwde vermogen ook ontoereikend, dan is men op een gegeven moment aangewezen op een bijstandsuitkering.

Partner vaker geen inkomen en minder vaak een baan

Onder paren met inkomen uit eigen bedrijfsvoering en een laag inkomen is de gemiddelde kans op een langdurig laag inkomen 16 procent. Als men eenmaal een laag inkomen heeft, bleek het voor de kans op een langdurig laag inkomen niet veel uit te maken of de hoofdkostwinner een baan heeft naast het eigen bedrijf of niet. Het maakt echter wel uit of de partner een baan heeft. Als dit het geval is, dan is de kans op een langdurig laag inkomen namelijk 11 procent. Heeft de partner geen eigen inkomen dan is de kans met 21 procent juist bijna twee keer zo groot. Een belangrijke reden dat een deel van de paren met inkomen uit eigen onderneming langdurig een laag inkomen heeft, is dan ook het ontbreken van (stabiele) inkomsten vanuit de partner.

Factoren die er toe doen

Ook voor de huishoudens met inkomen uit eigen onderneming hebben we een regressieanalyse uitgevoerd met de in dit onderzoek opgenomen kenmerken. Daarmee proberen we ook voor deze groep te achterhalen wat de invloed is van de verschillende kenmerken als we rekening houden met hun onderlinge samenhang. Ook kunnen we zien welke factoren er het meest toe doen en in hoeverre we er in zijn geslaagd de kans op een langdurig laag inkomen te voorspellen.

Huishoudens met alleen in 2010 inkomen uit werk relatief grote kans

Het aantal jaren dat men voorafgaand aan 2010 ook werk had als voornaamste inkomstenbron blijkt een belangrijke factor te zijn. Als het huishouden in twee of drie van de voorgaande jaren een andere inkomstenbron had dan werk, is de kans op een langdurig laag inkomen groter. Vooral wanneer het inkomen in alle drie de voorgaande jaren niet uit werk kwam is de kans relatief groot. De groep waarvoor dit geldt, is echter

vrij klein. Mogelijk gaat het hier om startende ondernemers waarvan een deel op termijn wel voldoende inkomsten uit het eigen bedrijf zal kunnen genereren.

Sector belangrijkere factor dan opleidingsniveau

Daarnaast speelt het opleidingsniveau een rol: met een lager opleidingsniveau en dus veelal lager geschoold werk, is de kans op een langdurig laag inkomen groter; met een hoger opleidingsniveau is de kans kleiner. De verschillen tussen sectoren zijn echter duidelijker. Zelfstandigen in de sector cultuur, recreatie en overige diensten lopen het grootste risico op een langdurig laag inkomen. Ook in de handel, vervoer en horeca, waarin veruit de grootste groep actief is, is de kans dat men langdurig onder de lage-inkomensgrens zit groot. Het kleinst is deze kans voor zelfstandigen in de bouw.

Kans kleiner met secundaire inkomsten uit een baan, WW-uitkering of AO-uitkering

Hoewel de groepen niet groot zijn, zien we als andere kenmerken gelijk worden gehouden, een kleinere kans op een langdurig laag inkomen voor hoofdkostwinners die naast de inkomsten uit het eigen bedrijf inkomsten hebben uit een baan, een WW-uitkering of een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Dit duidt er op dat er toch een beschermende werking uitgaat van neveninkomsten als werknemer, of de uitkeringen waarop men als werknemer recht heeft.

Partner met baan verkleint de kans op een langdurig laag inkomen het meest

Ook de inkomsten van de partner spelen een rol bij de kans op een langdurig inkomen van het huishouden. Voor huishoudens met een laag inkomen is de kans dat deze situatie langdurig wordt het grootst als de partner geen eigen inkomen heeft. Is de partner werknemer, dan is de kans het kleinst, gevolgd door de huishoudens waar ook de partner inkomsten heeft als zelfstandige.

Schulden pas risico vanaf 100 duizend euro

Schulden tussen de 10 duizend en 100 duizend euro (exclusief de hypotheek op het eigen huis) vergroten de kans op een langdurig inkomen voor huishoudens met een eigen bedrijf niet. Waarschijnlijk staan tegenover deze schulden in de meeste gevallen vergelijkbare bezittingen waardoor er per saldo geen sprake is van langdurige negatieve vermogensinkomsten. Anders is dit voor huishoudens met schulden van meer dan 100 duizend euro of zelfs meer dan 250 duizend euro. Voor deze huishoudens is de kans op een langdurig laag inkomen wel groter dan voor huishoudens met minder dan 10 duizend euro aan schulden.

Grotere kans op een langdurig laag inkomen met een oudere hoofdkostwinner

In paragraaf 3.2 beschreven we dat huishoudens met een langdurig laag inkomen niet vaker een vrouw of een man als hoofdkostwinner hebben dan huishoudens met een niet-langdurig laag inkomen. Als alle andere kenmerken gelijk gehouden worden, blijken huishoudens met inkomen uit eigen onderneming toch een wat grotere kans te hebben op een langdurig laag inkomen als de hoofdkostwinner een vrouw is dan wanneer dit een man is. Het effect van leeftijd is echter een stuk sterker: hoe ouder de hoofdkostwinner is, hoe groter de kans op een langdurig laag inkomen.

Voor Turkse en Marokkaanse huishoudens met inkomen uit werk in loondienst is de kans op een langdurig laag inkomen niet groter dan voor autochtone huishoudens.

Bij de huishoudens met een eigen bedrijf blijkt dit wel het geval. Wel zien we ook hier

dat de kans op een langdurig laag inkomen voor huishoudens met een Surinaamse of Antilliaanse herkomst niet groter is dan voor autochtone huishoudens.

Gezinnen bestaande uit paar met kinderen meest kwetsbaar

Onder huishoudens met een eigen bedrijf en een langdurig laag inkomen is het aandeel alleenstaanden en alleenstaande ouders relatief groot. Wordt echter rekening gehouden met andere factoren, dan zijn het de paren met kinderen die de grootste kans hebben op een langdurig laag inkomen. Dit zagen we ook bij de huishoudens met inkomen uit werk in loondienst. Voor alleenstaanden en alleenstaande ouders is de kans op een langdurig laag inkomen even groot. Paren zonder kinderen hebben juist een relatief lage kans op een langdurig laag huishoudensinkomen. Daarnaast zien we ook bij deze huishoudens dat de kans op een langdurig laag inkomen groter is voor gezinnen met meer kinderen.

Aanzienlijk deel van de kans op een langdurig laag inkomen onder ondernemers nog onverklaard

Hoewel veel van de beschreven kenmerken een rol spelen bij de kans op een langdurig laag inkomen onder huishoudens met een eigen bedrijf, blijft er ook nog een aanzienlijk deel onverklaard.³⁾ Van de vier regressieanalyses die in dit onderzoek zijn uitgevoerd is de verklarende kracht van dit model het kleinst.

³⁾ Ons model heeft een verklaringskracht van .08 (Nagelkerke $R^2 = .08$).

4.

Conclusie

In dit onderzoek hebben we onderzocht waarom sommige huishoudens met werk toch een langdurig laag inkomen hebben. Daarvoor is het van belang om eerst te kijken wat verklaart waarom huishoudens met werk een laag inkomen hebben in plaats van een midden- of een hoog inkomen. Vervolgens hebben we onderzocht waarom er huishoudens zijn met werk in 2010 die niet alleen dat jaar een inkomen onder de lage-inkomensgrens hadden, maar ook in de drie jaren daarvoor. We hebben hierbij onderscheid gemaakt naar huishoudens met als voornaamste inkomstenbron inkomen uit loondienst en inkomen uit een eigen onderneming.

We zien we dat de kans op een laag inkomen voor huishoudens met een eigen onderneming een stuk groter is dan voor huishoudens met werk in loondienst. Opvallend is dat de huishoudens met werk in loondienst een iets grotere kans hebben dat het inkomen ook langdurig laag blijft. Meer kans op een laag inkomen betekent dus niet automatisch meer kans op een langdurig laag inkomen.

Uit het onderzoek is daarnaast gebleken dat dat we beter kunnen verklaren wat er voor zorgt dat huishoudens met werk een inkomen onder de lage-inkomensgrens ontvangen dan dat we kunnen verklaren waarom huishoudens langdurig onder deze lage-inkomensgrens verblijven.

Huishoudens met hoofdkomen uit loondienst

De belangrijkste verklaring voor de lage inkomsten uit werk van werknemers is dat zij gemiddeld minder uren werken per week. Driekwart van de werknemers met een laag inkomen werkt niet fulltime. Ook komt het onder paren met een laag inkomen relatief vaak voor dat de partner geen bijdrage levert aan het huishoudensinkomen. Een deel van de werknemers kan onvoldoende uren per week werken omdat zij alleenstaande ouders zijn. Daarnaast is het aandeel huishoudens met een aanvullende bijstandsuitkering relatief groot onder de lage inkomens. Als we controleren voor de wekelijkse arbeidsduur, dan zijn het niet meer de werknemers met een flexibel dienstverband die de grootste kans hebben op een laag inkomen maar hoofdkostwinners met een contract in de sociale werkvoorziening.

Ook bij een langdurig laag inkomen speelt een kleiner aantal wekelijkse arbeidsuren en een partner zonder inkomen een belangrijke rol. Een factor van belang is daarnaast het aantal voorgaande jaren waarin men inkomsten had uit werk. Hoe meer jaren men geen inkomen had uit werk, hoe groter de kans op een langdurig laag inkomen. Paren met kinderen hebben, ook na controle voor andere factoren de grootste kans op een langdurig laag inkomen. Daarnaast hebben werknemers in de sociale werkvoorziening een relatief grote kans op een langdurig laag inkomen. Voor werknemers met een tijdelijk contract geldt dit niet. Ook uitzendkrachten vormen geen risicogroep.

Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming

De belangrijkste verklaring voor een laag inkomen bij huishoudens met een eigen onderneming is het ontbreken van neveninkomsten uit werk in loondienst. Zowel de hoofdkostwinner als de eventuele partner hebben minder vaak een baan bij huishoudens met een laag inkomen dan bij huishoudens met een midden- of hoog inkomen.

Zelfstandigen met een langdurig laag inkomen hebben niet minder vaak een baan naast hun eigen bedrijf dan zelfstandigen met een niet-langdurig laag inkomen. Wel heeft de partner minder vaak een baan en vaker helemaal geen eigen inkomsten. Ook zien we onder zelfstandigen met een langdurig laag inkomen een relatief groot aandeel met een aanvullende bijstandsuitkering. Daarnaast is ook bij deze huishoudens de kans op een langdurig laag huishoudensinkomen het grootst als men niet in alle voorgaande jaren inkomen had uit werk. De paren met kinderen zijn de meest kwetsbare groep als wordt gecontroleerd voor andere factoren.

Een langdurig laag inkomen lastiger te verklaren

Er zijn verschillende redenen waarom het lastiger is om de kans op een langdurig laag inkomen te verklaren dan de kans op een laag inkomen. Ten eerste is de hoogte van het inkomen op een peilmoment een minder complex kenmerk dan de tijd dat men een bepaald inkomen heeft. Daarmee zijn de factoren en processen die daarbij een rol spelen ook makkelijker te identificeren en te meten. Ten tweede is in dit onderzoek de duur van een laag inkomen bepaald door te kijken naar vier opeenvolgende jaren. Dit betekent dat er bij de huishoudens die in het laatste jaar nog geen langdurig laag inkomen hadden, ook huishoudens zijn meegenomen die dit wel zouden hebben als we het jaar daarop zouden meten. Ten slotte hebben bijna alle onderzochte kenmerken van de huishoudens, hoofdkostwinners en partners betrekking op het laatste jaar. Over de voorgaande jaren weten we, naast de hoogte van het inkomen, alleen of de voornaamste inkomstenbron van het huishouden ook werk was of niet. Wanneer men met een volgend onderzoek meer grip zou willen krijgen op de oorzaken van een langdurig laag inkomen, verdient het aanbeveling om te kijken naar een langere tijdspanne en om meer gegevens mee te nemen over de situatie van de huishoudens in de betreffende periode.

5.

Beschrijving

van het onderzoek

Dit hoofdstuk bevat een technische verantwoording van het onderzoek. We bespreken de afbakening van de populatie, hoe het onderzoeksbestand is samengesteld en vervolgens de operationalisering van een aantal kenmerken.

5.1 Populatie

De populatie van het onderzoek betreft alle particuliere huishoudens op 31 december 2010 waarvoor de voornaamste inkomstenbron inkomen uit werk is en waarvoor geldt dat ze in de periode 2007 tot en met 2010 elk jaar 52 weken inkomen hadden en niet afhankelijk waren van studiefinanciering.¹⁾ De hoofdkostwinner van deze huishoudens heeft in 2010 een leeftijd tussen de 21²⁾ en 65 jaar. Het onderzoek richt zich op de kern van het huishouden, dat wil zeggen op de hoofdkostwinner van het huishouden en zijn/haar eventuele partner.

De onderzoekspopulatie is vervolgens ingedeeld in drie groepen: een doelgroep en twee controlegroepen. Voor de volledigheid: voor alle groepen geldt dat de voornaamste inkomstenbron van het huishouden in 2010 inkomen uit werk is. In de tabellen wordt informatie over de drie groepen steeds apart weergegeven. Daarbij zijn huishoudens ook onderverdeeld in huishoudens met voornamelijk inkomsten uit werk in loondienst en huishoudens met voornamelijk inkomsten uit eigen onderneming, in 2010.

Doelgroep: Huishoudens met inkomen uit werk en langdurig onder de lage-inkomensgrens

De doelgroep bestaat uit huishoudens die in de jaren 2007 tot en met 2010 een huishoudensinkomen hadden onder de lage-inkomensgrens (zie begrippenlijst). Aangezien de samenstelling van het huishouden kan veranderen in de loop der tijd, is steeds gekeken naar de inkomenssituatie van het huishouden waartoe de hoofdkostwinner in voorgaande jaren behoorde.

De voornaamste inkomstenbron van het huishouden van de hoofdkostwinner hoeft in de jaren voorafgaand aan 2010 niet noodzakelijk inkomsten uit werk te zijn.

Controlegroep: Huishoudens met inkomen uit werk met een niet-langdurig inkomen onder de lage-inkomensgrens

De eerste controlegroep bestaat uit huishoudens die wel in 2010, maar niet in alle drie de daar aan voorafgaande jaren een huishoudensinkomen onder de lage-inkomensgrens hebben.

Controlegroep: Huishoudens met inkomen uit werk en een inkomen boven de lage-inkomensgrens

De tweede controlegroep bestaat uit huishoudens die in 2010 een huishoudensinkomen hebben boven de lage-inkomensgrens.

¹⁾ Door dit aanvullende criterium met betrekking tot de voorgaande jaren wijkt de populatie werkenden (en de subpopulatie werkenden met een inkomen onder de lage-inkomensgrens) in dit onderzoek af van de populatie op StatLine die ook gebaseerd zijn op het RIO.

²⁾ Een hoofdkostwinner die in 2010 21 jaar is, was dan in 2007 18 jaar.

5.2 Onderzoekbestand

De basis voor dit onderzoek is het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) 2010, verrijkt met informatie uit het Integraal Inkomensbestand (IIB) over het huishoudinkomen en de inkomstenbron van de hoofdkostwinners in de drie jaren daarvoor. Op basis hiervan zijn de onderzoekspopulatie en de controlegroepen afgebakend.

Met behulp van diverse andere registraties is het onderzoekbestand vervolgens verrijkt met kenmerken van het huishouden, kenmerken van de hoofdkostwinner zelf en zijn of haar eventuele partner. Zie bijlage 1 voor een beschrijving van de gebruikte bronnen. Demografische kenmerken (zoals leeftijd, herkomst en aantal kinderen) zijn vastgesteld op het peilmoment 31 december 2010. Baankenmerken zoals soort contract, wekelijkse arbeidsduur en sector zijn vastgesteld op de laatste vrijdag in september 2010. Met uitzondering van de variabele wekelijkse arbeidsduur hebben deze gegevens steeds betrekking op de hoofdbaan van de werknemer. De wekelijkse arbeidsduur wordt bepaald als de som van de arbeidsuren van alle banen van de werknemer.

Informatie over secundaire inkomstenbronnen zoals een bijstand- of werkloosheidsuitkering, een tweede baan (of een baan in loondienst naast een eigen onderneming) zijn ook vastgesteld op het peilmoment de laatste vrijdag van september. Een persoon kan meerdere secundaire inkomstenbronnen naast elkaar hebben. Informatie over het geven van mantelzorg aan de partner en informatie over de gezondheid van de hoofdkostwinner en de partner is vastgesteld door te kijken of er in 2010 gebruik is gemaakt van regelingen die hier iets over zeggen. Voor het opleidingsniveau van hoofdkostwinners gebruiken we het Opleidingsniveaubestand. Hiermee kunnen we vaststellen wat het hoogst behaalde opleidingsniveau is van de hoofdkostwinner in 2010.

Informatie over vermogen, schulden en schuldhulpverlening (Wet Schuldhulpverlening Natuurlijke Personen (WSNP trajecten)) is voor elk huishouden aan het onderzoekbestand gekoppeld. Peilmoment voor de vermogens- en schuldengegevens is 1 januari 2011 en voor de schuldhulpverlening 31 december 2010. Ten slotte is het onderzoekbestand per huishouden verrijkt met het totale brutoloon en/of de totale brutowinst en de vermogensinkomsten in 2010.

5.3 Operationalisering

Afbakening van de subpopulaties

Bij de beschrijving van huishoudens met een laag inkomen is uitgegaan van de populatie 'particuliere huishoudens met inkomen exclusief studenten' waarbij deze nog verder beperkt is door huishoudens die geen volledig jaarinkomen hebben, buiten beschouwing te laten. De reden hiervoor is dat studentenhuishoudens doorgaans een laag inkomen hebben, doordat (a) hun bestedingen uit studieschuld gefinancierd worden; schulden worden echter niet tot het inkomen gerekend en (b) hun inkomen onderschat wordt wegens het ontbreken van informatie over inkomensoverdrachten die zij van hun ouder(s) ontvangen.

Huishoudens met een onvolledig jaarinkomen betreffen onder meer huishoudens die in de loop van het jaar nieuw gevormd zijn³⁾, waarbij de hoofdkostwinner voor het eerst inkomen is gaan ontvangen. Omwille van de vergelijkbaarheid van de resultaten is er voor gekozen dezelfde populatieafbakening te hanteren voor de tweede controlegroep over huishoudens boven de lage-inkomensgrens.

Inkomsten en vermogen op huishoudensniveau

Vermogen

Het huishoudensvermogen wordt in dit onderzoek vastgesteld op 1 januari 2011. De gegevens hiervoor zijn afkomstig van de personen die deel uitmaken van het huishouden. De bronnen voor deze gegevens zijn belastingaangiften, informatie over WOZ-waarden en dividendbelastingen.

Een speciale groep in de waarneming vormen de zelfstandigen. Als aanvulling wordt gebruik gemaakt van de gegevens die de zelfstandigen opgeven in het aangiftebiljet over de winst, vooral de vermogensvergelijking. Deze gegevens worden gevraagd als een tweede benadering om de winst vast te stellen. Globaal berekent deze methode de fiscale winst met de formule:

$$\begin{aligned} \text{Winst} = & \quad \text{waarde onderneming einde van het jaar} \\ & + \text{privé stortingen} \\ & -/- \text{privé onttrekkingen} \\ & -/- \text{waarde onderneming begin van het jaar.} \end{aligned}$$

De waarde van de onderneming aan het einde van het jaar wordt overgenomen in het ondernemingsvermogen.

In deze rapportage wordt gesproken over vermogen inclusief en exclusief eigen woning. In het eerste geval wordt de WOZ-waarde van de (eerste) woning geteld bij de bezittingen van het huishouden en de daar tegenover staande hypotheekschuld bij de schulden. In het tweede geval wordt de WOZ-waarde van de (eerste) woning niet meegeteld bij de bezittingen en de daar tegenover staande hypotheekschuld niet meegerekend bij de schulden van het huishouden.

Brutoloon, brutowinst en negatieve vermogensinkomsten

Een alleenstaande werknemer moest in 2010 meer dan 16 600 euro bruto verdienen om (netto) boven de lage-inkomensgrens uit te komen. Negatieve vermogensinkomsten zoals hoge rentelasten kunnen er voor zorgen dat personen met een inkomen van boven de 17 duizend euro toch onder de lage-inkomensgrens uitkomen.

In dit onderzoek wordt een indicatie gegeven van de effecten van vermogensinkomsten op het huishoudensinkomen van huishoudens die langdurig een inkomen onder de lage-inkomensgrens hebben. Hiertoe is eerst bepaald wat het brutoloon en/of -winst van het huishouden is. Het brutoloon bestaat uit inkomen uit werk in loondienst. De brutowinst bestaat uit inkomen uit eigen bedrijfsvoering. Overige onderdelen uit

³⁾ Bijvoorbeeld een inwonend kind zonder inkomen, dat zelfstandig gaat wonen of vrouw zonder inkomen die na scheiding of overlijden partner er alleen voor komt te staan.

het bruto-huishoudensinkomen zijn hier buiten beschouwing gelaten. Vervolgens zijn de vermogensinkomsten in verband gebracht met het brutoloon en/of -winst van het huishouden. Het hier gehanteerde concept brutoloon en/of -winst wijkt dus af van het bruto-inkomensconcept, zoals dat elders in het onderzoek gebruikt is.

Gezondheid

Gebruik zorg zonder verblijf

De indicatie ontvangen van mantelzorg of geven van mantelzorg aan de partner is geoperationaliseerd door te bepalen of een persoon in 2010 gebruik heeft gemaakt van zorg zonder verblijf uit de AWBZ en/of huishoudelijke verzorging uit de WMO. Het CBS beschikt over gegevens van het CAK over het gebruik van AWBZ-zorg zonder verblijf en huishoudelijke verzorging uit de WMO. Het gaat daarbij om alle personen van 18 jaar of ouder die in het zorgjaar minimaal één keer van deze zorg gebruik hebben gemaakt en hiervoor een eigen bijdrage hebben betaald. De AWBZ-functies waarvan het gebruik in het bestand is opgenomen zijn persoonlijke verzorging en verpleging.

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen bovengenoemde drie functies. Het doel van deze variabele is immers een indicatie te geven van langdurig zorggebruik. Daarbij is de soort ontvangen zorg en de omvang van de ontvangen zorg minder relevant.

Gebruik van regeling(en) chronisch zieken en gehandicapten

De indicatie mate van gezondheid is geoperationaliseerd door te bepalen of een persoon in 2010 gebruik heeft gemaakt van een regeling waarmee de kosten van chronische ziekte worden gecompenseerd. Het betreft hier regelingen die vallen binnen de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (WTCG), Compensatie eigen risico zorgverzekeringswet (CER) en de belastingaftrek bijzondere ziektekosten.

Ook hier worden de drie regelingen samengenomen omdat we een indicatie willen hebben of er sprake is van chronische ziekte, waarbij het minder relevant is van welke regeling precies gebruik is gemaakt. In de tabellen is daarom een variabele meegenomen die aangeeft of er in 2010 gebruik is gemaakt van minimaal één van de drie genoemde regelingen (ongeacht het bedrag).

Opleidingsniveau

Het hoogst behaalde opleidingsniveau van de hoofdkostwinner in 2010 is toegevoegd aan het onderzoeksbestand vanuit het Opleidingsniveaubestand. Dit opleidingsniveaubestand is deels gebaseerd op een registratie en deel op steekproefgegevens. Met behulp van een weegfactor worden de resultaten opgehoogd (zie hierna). Het behaalde opleidingsniveau is het niveau van de hoogste met succes gevolgde opleiding (zie de begrippenlijst).

5.4 Kwaliteit van de uitkomsten

Opleidingsniveau

Het opleidingsniveaubestand is gedeeltelijk gebaseerd op een steekproef. Om toch uitspraken over de hele onderzoekspopulatie te kunnen doen, zijn de uitkomsten opgehoogd. Vervolgens is vastgesteld of de uitkomsten voldoende betrouwbaar zijn. De uitkomsten zijn statistisch betrouwbaar als er weinig spreiding en vertekening is. Voor vertekening wordt gecorrigeerd met behulp van gewichten uit het opleidingsniveaubestand. De spreiding is de ruimte waarbinnen de geschatte uitkomsten afwijken van het totaal van de populatie. De spreiding neemt af naarmate het aantal mensen in de steekproef groter is. De gegevens over het opleidingsniveau van de verschillende subpopulaties in dit onderzoek zijn alle statistisch betrouwbaar. De relatieve standaardfout of relatieve onnauwkeurigheid is steeds kleiner dan 5 procent.

Vermogen

Het vermogensbegrip wordt (nog) niet volledig waargenomen door tekortkomingen in de waarneming van een aantal vermogensbestanddelen. Deze tekortkomingen spelen vooral bij overige schulden en bank- en girotegoeden:

- Voor de huishoudens die geen inkomen uit box 3 hebben, worden de schulden – anders dan hypotheekschulden – niet waargenomen. Dit zal vooral betrekking hebben op kortlopende leningen (waaronder consumptieve kredieten). In 2008 was het bedrag 26,3 miljard euro (gemiddeld ca. 3 700 euro per huishouden).
- De betaalrekeningen worden niet waargenomen via de rentebase. In 2008 gaat het om circa 58 miljard euro (gemiddeld circa 8 duizend euro per huishouden).
- Spaartegoeden met niet meer dan 15 euro rente en een saldo kleiner of gelijk aan 500 euro (per 31 december) hoeven niet opgegeven te worden door de financiële instellingen.
- De opgebouwde waarde van spaar- en beleggingshypotheek wordt niet waargenomen.

Bovenstaande betekent dat voor het totaal van huishoudens geldt dat zowel schulden (streepje 1) als bezittingen (streepje 2, 3, en voor een deel van de woningbezitters streepje 4) worden onderschat.

Vermogensinkomsten

Voor inkomsten uit vermogen geldt dat de rente op consumptieve kredieten niet wordt waargenomen. Hierdoor worden de negatieve vermogensinkomsten onderschat.

Afronding

De cijfers in de tabellen zijn afgerond op honderdtallen. Door afronding kan het voorkomen dat sommige categorieën niet optellen tot het totaal.

5.5 Logistische regressieanalyse

In dit onderzoek is met behulp van logistische regressieanalyse onderzocht welke kenmerken van personen en huishoudens samenhangen met de kans van huishoudens op een laag inkomen (tabel 7 en 9) en met de kans op een langdurig laag inkomen (tabel 8 en 10).

Bij logistische regressie wordt de kans op een gebeurtenis versus de kans dat die gebeurtenis *niet* plaatsvindt voorspeld of verklaard op basis van een of meer voorspellende variabelen. Die gebeurtenissen zijn in dit geval het hebben van een laag inkomen (versus een midden- of hoog inkomen) en het hebben van een langdurig laag inkomen (versus een niet-langdurig laag inkomen). Beide kansen zijn voorspeld voor huishoudens met inkomen uit werk in loondienst (tabel 7 en 8) en voor huishoudens met inkomen uit een eigen onderneming (tabel 9 en 10). Voor alle variabelen die in een regressieanalyse zijn opgenomen, geldt dat het verband van die variabele met de voorspelde gebeurtenis wordt gecontroleerd voor de invloed van de andere variabelen. Je houdt dan het 'pure' effect van de variabele over, dus het effect dat er zou zijn als de andere variabelen constant zouden worden gehouden.

Bij elk van de vier analyses is gestart met een set variabelen waarvan we de samenhang met het hebben van een (langdurig) laag inkomen wilden bepalen. Daarna is met een achterwaartse stapsgewijze uitsluitingsprocedure (backward stepwise) bepaald welke variabelen voldoende bijdrage leveren aan het voorspellen van een (langdurig) laag inkomen om te worden opgenomen in het uiteindelijke model. Hieronder geven we aan welke variabelen zijn afgevalen in de uitsluitingsprocedure. De variabelen 'huishoudensamenstelling' en 'sociaaleconomische categorie van de hoofdkostwinner' zijn altijd opgenomen in het model omdat bepaalde andere variabelen alleen van toepassing zijn op subcategorieën van die twee variabelen. Het gaat hierbij om kenmerken van de partner en baankenmerken van hoofdkostwinners die werknemer zijn.

De volgende variabelen zijn afgevalen in de uitsluitingsprocedure:

Tabel 7: De variabele gebruik van zorg zonder verblijf van de partner is niet geselecteerd omdat deze geen significante bijdrage levert aan het model.

Tabel 8: De variabelen geslacht, gebruik zorg zonder verblijf, gebruik zorg zonder verblijf van de partner en secundaire inkomsten uit een tweede baan zijn niet geselecteerd omdat deze geen significante bijdrage leverden aan het model.

Tabel 10: De variabele zorg zonder verblijf van de partner is niet geselecteerd omdat deze geen significante bijdrage levert aan het model.

De grootte en de richting van de verbanden tussen de voorspellende variabelen (de persoons- en huishoudenskenmerken) en de voorspelde gebeurtenis ((langdurig) laag inkomen) worden weergegeven door odds ratio's en de bijbehorende 95%-betrouwbaarheidsintervallen. In dit onderzoek zijn alle voorspellende variabelen in het model opgenomen als categorische variabelen. Bij elke variabele is er een referentiecategorie gekozen waartegen de andere categorieën worden afgezet. Voor

de andere categorieën zijn de odds ratio's weergegeven. Zo vormen bij de variabele 'geslacht' mannen de referentiecategorie. De odds ratio voor vrouwen geeft aan wat de relatieve kansverhouding (ratio van odds) is van vrouwen op het hebben van een laag inkomen (versus een midden- of hoog inkomen) ten opzichte van mannen.

Een voorbeeld: Stel dat vrouwen 75 procent kans hebben op een laag inkomen, dan is de kansverhouding van vrouwen op een laag inkomen $75/25 = 3$. En stel dat mannen 67 procent kans hebben op een laag inkomen, dan is de kansverhouding van mannen op een laag inkomen $67/33 = 2$. De relatieve kansverhouding (odds ratio) van vrouwen ten opzichte van mannen is dan $3/2 = 1,5$. De kansverhouding van vrouwen op een laag inkomen is dus anderhalf keer zo groot als de kansverhouding van mannen op een laag inkomen.

Als de kans van de betreffende groep groter is dan de kans van de referentiegroep, dan is de odds ratio altijd groter dan 1; is de kans kleiner dan die van de referentiegroep dan is de odds ratio kleiner dan 1. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt er bij de beschrijving van de resultaten in dit rapport niet gesproken van kansverhoudingen en worden er geen odds ratio's gegeven.

Alle variabelen hebben in elk van de vier modellen dezelfde referentiecategorie gekregen. Dit betekent dat de gevonden odds ratio's in zekere mate vergelijkbaar zijn tussen de modellen. Let daarbij op dat er twee verschillende gebeurtenissen worden voorspeld (waarbij op de ene gebeurtenis een grotere kans is dan op de andere), er twee verschillende populaties zijn onderzocht en dat geen van de modellen precies dezelfde variabelen bevat (door de eerder beschreven uitsluitingsprocedure) en het effect dus telkens voor een verschillende set andere variabelen is gecontroleerd.

Odds ratio's zijn schattingen. Het betrouwbaarheidsinterval van een odds ratio geeft aan binnen welke onder- en bovengrens de werkelijke odds ratio met 95 procent zekerheid ligt. Ook is aangegeven welke odds ratio's statistisch significant zijn, en daarmee duiden op een werkelijk verband tussen een variabele en de kans op een laag inkomen. Hierbij zijn twee significantieniveaus aangehouden, namelijk 5 procent (in de tabellen weergegeven met #) en 0,1 procent (in de tabellen weergegeven met ##).

Ten slotte is voor elk model de Nagelkerke R^2 gegeven. Deze maat heeft een waarde tussen 0 en 1 geeft een indicatie van de mate waarin met de in het model opgenomen variabelen de kans op een (langdurig) laag inkomen kan worden voorspeld of verklaard. Hoe dichterbij 1, hoe meer van de kans op een (langdurig) laag inkomen wordt verklaard door het model. Het is echter niet zo dat met een Nagelkerke R^2 van (bijvoorbeeld) .14 kan worden gezegd dat 14 procent van de kans is verklaard.

Literatuur

Armoedesignalement 2013, CBS en SCP, 2013.

Bos, W. (2013). Kans op armoede bij huishoudens met werk. Tijdschrift voor arbeidsmarktvoorwaarden, 2013.

Tabellenset

Toelichting op de tabellenset

Beschrijvende tabellen (tabel 1 tot en met 6)

In tabel 1 gaat het over de kenmerken van de hoofdkostwinner en het huishouden waartoe de hoofdkostwinner behoort. In tabel 2 worden de baankenmerken van de hoofdkostwinner beschreven. Tabel 3 geeft een indicatie van de gezondheid van de hoofdkostwinner en zijn/haar eventuele partner. Tabel 4 geeft informatie over het vermogen en de schulden van huishoudens.

In tabel 5 staan paren centraal. In deze tabel is alleen informatie opgenomen over huishoudens die bestaan uit een samenwonend of getrouwd stel, met of zonder kinderen. De tabel geeft informatie over de sociaaleconomische categorie van de partner en wekelijkse arbeidsduur van de hoofdkostwinner en de partner. In tabel 6 is alleen informatie opgenomen over huishoudens met een langdurig laag inkomen. Deze tabel gaat in op het brutoloon en/of brutowinst en vermogensinkomsten van deze huishoudens.

Uitkomsten regressieanalyses (tabel 7 tot en met 10)

De tabellen 7 tot en met 10 hebben betrekking op de relatie tussen de achtergrondkenmerken en het behoren tot de doelgroep werkenden met een (langdurig) laag inkomen.

Tabel 7 en 8 hebben betrekking op huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, tabel 9 en 10 op huishoudens met inkomen uit eigen bedrijfsvoering, de zelfstandigen. De tabellen 7 en 9 beschrijven de relatie tussen persoons- en huishoudenskenmerken en de kans op een inkomen onder de lage-inkomensgrens in vergelijking tot de kans op een inkomen boven de lage-inkomensgrens. De tabellen 8 en 10 beschrijven de relatie tussen de achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens in vergelijking tot de kans op een niet-langdurig inkomen onder de lage-inkomensgrens.

Tabellenoverzicht

Beschrijvende tabellen

Huishoudens met inkomen uit werk per inkomenssituatie, 2010

Tabel 1	Kenmerken van de hoofdkostwinner en het huishouden
Tabel 2	Baankenmerken van de hoofdkostwinner
Tabel 3	Indicatie van de gezondheid van de hoofdkostwinner en eventuele partner
Tabel 4	Vermogen en schulden van het huishouden

Paren met inkomen uit werk per inkomenssituatie, 2010

Tabel 5	Sociaaleconomische categorie van de partner en wekelijkse arbeidsduur van hoofdkostwinner en partner
---------	--

Huishoudens met inkomen uit werk en langdurig onder de lage-inkomensgrens, 2010

Tabel 6	Brutoloon en/of brutowinst en vermogensinkomsten van het huishouden
---------	---

Regressieanalyses

Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, 2010

Tabel 7	Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage-inkomensgrens)
---------	--

Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en onder de lage-inkomensgrens, 2010

Tabel 8	Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens)
---------	---

Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming, 2010

Tabel 9	Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage-inkomensgrens)
---------	--

Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming en onder de lage-inkomensgrens, 2010

Tabel 10	Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens)
----------	---

Tabel 1 Huishoudens met inkomen uit werk¹⁾ per inkomenssituatie, 2010

Kenmerken van de hoofdkostwinner en het huishouden

	Langdurig onder lage-inkomensgrens			Onder lage-inkomensgrens, niet langdurig			Boven lage inkomensgrens		
	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming		
Totaal	32,1	18,1	14,1	132,9	66,2	66,7	3 941,7	3 307,9	633,7
x 1 000									
Kenmerken van de hoofdkostwinner									
Geslacht									
Man	17,2	7,8	9,4	74,9	28,0	46,8	2 940,7	2 497,1	443,6
Vrouw	14,9	10,3	4,7	58,0	38,1	19,9	1 001,0	810,9	190,1
Leeftijd ²⁾									
21 tot 25 jaar	0,5	0,4	0,1	6,1	5,4	0,6	63,7	59,3	4,4
25 tot 35 jaar	4,2	2,8	1,4	27,5	17,1	10,3	727,8	640,5	87,3
35 tot 45 jaar	11,3	6,7	4,5	43,7	21,0	22,7	1 129,5	934,5	195,0
45 tot 55 jaar	9,7	5,1	4,6	34,8	15,1	19,7	1 208,9	1 004,3	204,6
55 tot 65 jaar	6,5	3,0	3,5	20,8	7,4	13,4	811,8	669,4	142,4
Herkomst									
Autochtoon	20,8	11,0	9,9	95,4	44,1	51,3	3 300,1	2 762,6	537,5
Westers allochtoon	3,7	2,1	1,6	13,8	7,2	6,7	327,7	274,2	53,5
Niet-westers allochtoon waarvan	7,6	5,0	2,5	23,7	14,9	8,8	313,9	271,2	42,7
Turkije	1,6	0,9	0,6	5,7	3,2	2,5	63,7	52,2	11,5
Marokko	1,6	1,2	0,4	3,7	2,5	1,1	47,8	42,7	5,1
Suriname	0,9	0,6	0,2	3,8	2,6	1,2	85,3	77,4	7,9
Nederlandse Antillen en Aruba	0,3	0,3	0,0	1,4	1,1	0,3	28,1	25,7	2,4
overige niet-westerse landen	3,3	2,1	1,2	9,1	5,5	3,7	89,1	73,2	15,9
Opleidingsniveau									
Lager	12,4	8,6	3,8	42,5	26,1	16,5	842,3	720,1	122,3
Middelbaar	13,4	7,0	6,4	62,8	29,8	33,0	1 766,9	1 479,5	287,4
Hoger	6,3	2,5	3,8	27,5	10,3	17,3	1 332,4	1 108,4	224,0
Burgerlijke staat ²⁾									
Ongehuwd, gehuwd of geregistreerd partnerschap	24,2	12,8	11,4	103,0	47,9	55,1	3 415,2	2 851,4	563,8
Gescheiden (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	7,5	5,1	2,4	27,7	17,2	10,5	472,2	410,8	61,4
Verweduwd (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	0,4	0,2	0,2	2,2	1,1	1,1	54,2	45,7	8,5
Kenmerken van het huishouden									
Huishoudenssamenstelling ²⁾									
Alleenstaande	11,5	6,4	5,1	46,5	26,0	20,5	873,9	790,1	83,8
Alleenstaande ouder	6,0	4,6	1,4	23,7	18,3	5,4	242,8	219,0	23,8
Paar zonder kinderen	3,2	1,1	2,1	17,3	5,4	11,9	986,3	820,2	166,1
Paar met kinderen	10,9	5,7	5,2	42,5	15,2	27,2	1 754,5	1 415,4	339,0
Overig ³⁾	0,5	0,2	0,3	2,9	1,3	1,6	84,3	63,3	21,0
Aantal kinderen in huishouden ²⁾									
geen kinderen	14,9	7,6	7,3	64,6	31,7	32,9	1 895,6	1 638,2	257,4
1 kind	4,6	2,6	2,0	24,5	13,0	11,5	774,5	645,6	128,9
2 kinderen	6,9	4,2	2,7	28,7	14,4	14,2	929,4	760,3	169,1
3 kinderen	3,7	2,3	1,3	11,2	5,2	6,0	277,3	216,2	61,1
4 kinderen of meer	2,1	1,4	0,7	3,9	1,8	2,1	64,8	47,6	17,2

Tabel 1 Huishoudens met inkomen uit werk¹⁾ per inkomenssituatie, 2010
 Kenmerken van de hoofdkostwinner en het huishouden (slot)

	Langdurig onder lage-inkomensgrens			Onder lage-inkomensgrens, niet langdurig			Boven lage inkomensgrens		
	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	totaal
	x 1 000								
Aantal jaren inkomen uit werk 2007-2009									
Geen van de drie jaren	1,7	1,4	0,3	2,5	2,1	0,4	16,5	14,8	1,7
Eén van de drie jaren	2,1	1,7	0,4	4,4	3,5	0,9	31,1	27,5	3,6
Twee van de drie jaren	2,5	2,0	0,5	8,9	6,8	2,1	74,0	65,4	8,6
Alle drie de jaren	25,8	13,0	12,8	117,1	53,8	63,3	3820,0	3200,3	619,8

Bron: CBS.

- ¹⁾ Inkomen uit werk betekent dat het hier gaat om huishoudens waarvan inkomen uit werk in loondienst of inkomen uit eigen onderneming de voornaamste inkomstenbron van het huishouden is.
- ²⁾ Deze kenmerken zijn vastgesteld op 31 december 2010.
- ³⁾ Particuliere huishoudens met een overig lid van het huishouden. Overige huishoudleden zijn bijvoorbeeld inwonende familieleden.

Tabel 2 Huishoudens met inkomen uit werk per inkomenssituatie, 2010
 Baankenmerken¹⁾ van de hoofdkostwinner

	Langdurig onder lage-inkomensgrens			Onder lage-inkomensgrens, niet langdurig			Boven lage inkomensgrens		
	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming
Totaal	32,1	18,1	14,1	132,9	66,2	66,7	3 941,7	3 307,9	633,7
x 1 000									
Sociaaleconomische categorie									
Werknemer	18,2	17,9	0,2	66,3	65,5	0,8	3 269,6	3 248,9	20,7
Zelfstandige	13,6	0,0	13,6	65,2	0,0	65,2	606,2	0,0	606,2
Niet actief of geen inkomen ²⁾	0,4	0,1	0,2	1,4	0,7	0,7	65,8	59,0	6,8
Werknemers									
Soort baan									
Vast dienstverband	13,6	13,5	0,1	46,2	45,9	0,3	3 092,1	3 073,7	18,3
waarvan									
dga	0,5	0,5	0,0	2,6	2,6	0,1	116,1	110,2	5,8
stagiaire	0,1	0,1	0,0	0,3	0,3	0,0	0,8	0,8	0,0
wsw	1,1	1,1	0,0	1,6	1,6	0,0	55,4	55,2	0,2
overig	11,8	11,8	0,1	41,6	41,3	0,3	2 919,8	2 907,5	12,3
Flexibel dienstverband	1,7	1,6	0,0	8,2	8,1	0,0	80,0	79,6	0,3
waarvan									
uitzendkracht	0,8	0,8	0,0	5,0	5,0	0,0	56,8	56,6	0,2
oproepkracht	0,9	0,9	0,0	3,1	3,1	0,0	23,2	23,1	0,1
Onbekend	2,9	2,8	0,1	11,9	11,5	0,4	97,6	95,5	2,0
Economische sector									
Landbouw, bosbouw en visserij	0,2	0,2	0,0	0,6	0,5	0,0	27,5	27,2	0,4
Nijverheid en energie (excl. bouw)	1,8	1,8	0,0	4,4	4,4	0,0	528,6	525,8	2,8
Bouwnijverheid	0,2	0,2	0,0	1,3	1,3	0,0	246,7	245,0	1,7
Handel, vervoer en horeca	5,0	5,0	0,0	16,3	16,2	0,1	673,9	669,5	4,4
Informatie en communicatie	0,1	0,1	0,0	0,8	0,8	0,0	128,2	127,7	0,5
Financiële dienstverlening	0,1	0,1	0,0	0,9	0,9	0,0	148,6	147,6	1,0
Verhuur en handel van onroerend goed	0,1	0,1	0,0	0,6	0,6	0,0	33,8	33,4	0,4
Zakelijke dienstverlening	3,0	3,0	0,0	12,9	12,8	0,1	427,6	424,7	3,0
Overheid en zorg	3,7	3,7	0,0	13,8	13,7	0,1	875,7	871,6	4,1
Cultuur, recreatie en overige diensten	0,9	0,9	0,0	2,8	2,7	0,0	81,5	81,0	0,4
Soort contract									
Onbepaalde tijd	9,7	9,6	0,1	31,0	30,8	0,2	2 604,4	2 593,0	11,4
Bepaalde tijd	5,1	5,0	0,0	20,7	20,6	0,1	451,5	450,2	1,4
Niet van toepassing	0,5	0,5	0,0	2,6	2,6	0,1	116,1	110,2	5,8
Wekelijkse arbeidsduur ³⁾									
Minder dan 12 uur per week	2,1	2,0	0,1	6,3	6,2	0,1	18,2	17,8	0,4
waaronder									
minder dan 8 uur per week	1,1	1,0	0,0	3,3	3,2	0,1	10,2	10,0	0,2
12 tot 20 uur per week	4,2	4,2	0,0	11,5	11,4	0,1	45,2	44,6	0,6
20 tot 25 uur per week	3,4	3,4	0,0	11,1	11,1	0,1	98,9	98,0	0,9
25 tot 30 uur per week	1,3	1,3	0,0	5,4	5,4	0,0	130,7	130,0	0,7
30 tot 35 uur per week	1,1	1,1	0,0	5,4	5,3	0,0	340,3	339,0	1,3
35 uur of meer per week	3,1	3,0	0,0	14,7	14,6	0,1	2 538,6	2 523,9	14,7

Tabel 2 Huishoudens met inkomen uit werk per inkomenssituatie, 2010
Baankenmerken¹⁾ van de hoofdkostwinner (slot)

	Langdurig onder lage-inkomensgrens			Onder lage-inkomensgrens, niet langdurig			Boven lage inkomensgrens		
	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming	totaal	inkomen uit werk in loon-dienst	inkomen uit eigen onder-neming
	x 1 000								
Secundaire inkomsten ⁴⁾									
Tweede baan	1,1	1,1	0,0	4,0	4,0	0,0	115,5	114,7	0,7
Zelfstandige	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
WW-uitkering	0,2	0,2	0,0	1,0	1,0	0,0	20,8	20,7	0,1
AO-uitkering	0,3	0,3	0,0	1,0	1,0	0,0	73,5	73,0	0,6
WWB-uitkering	2,0	2,0	0,0	3,5	3,5	0,0	5,4	5,4	0,0
ANW-uitkering	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	14,3	14,2	0,1
Geen secundaire inkomsten uit bovenstaande bronnen	11,9	11,8	0,1	45,2	44,9	0,4	2 948,9	2 931,7	17,2
Zelfstandigen									
Economische sector									
Landbouw, bosbouw en visserij	1,3	0,0	1,3	6,1	0,0	6,1	49,7	0,0	49,7
Nijverheid en energie (excl. bouw)	0,5	0,0	0,5	2,8	0,0	2,8	24,6	0,0	24,6
Bouwnijverheid	0,8	0,0	0,8	8,4	0,0	8,4	83,6	0,0	83,6
Handel, vervoer en horeca	5,4	0,0	5,4	22,6	0,0	22,6	141,3	0,0	141,3
Informatie en communicatie	0,4	0,0	0,4	2,1	0,0	2,1	23,4	0,0	23,4
Financiële dienstverlening	0,1	0,0	0,1	0,4	0,0	0,4	4,5	0,0	4,5
Verhuur en handel van onroerend goed	0,2	0,0	0,2	0,9	0,0	0,9	5,5	0,0	5,5
Zakelijke dienstverlening	1,7	0,0	1,7	10,2	0,0	10,2	125,6	0,0	125,6
Overheid en zorg	0,7	0,0	0,7	3,7	0,0	3,7	78,0	0,0	78,0
Cultuur, recreatie en overige diensten	2,6	0,0	2,6	8,1	0,0	8,1	69,9	0,0	69,9
Secundaire inkomsten ⁴⁾									
Baan	1,3	0,0	1,3	7,2	0,0	7,2	129,5	0,0	129,5
WW-uitkering	0,1	0,0	0,1	0,9	0,0	0,9	11,5	0,0	11,5
AO-uitkering	0,4	0,0	0,4	2,1	0,0	2,1	17,7	0,0	17,7
WWB-uitkering	1,0	0,0	1,0	2,5	0,0	2,5	2,6	0,0	2,6
ANW-uitkering	0,1	0,0	0,1	0,4	0,0	0,4	3,4	0,0	3,4
Geen secundaire inkomsten uit bovenstaande bronnen	10,9	0,0	10,9	52,6	0,0	52,6	446,1	0,0	446,1

Bron: CBS.

- ¹⁾ Voor de hoofdkostwinners is vastgesteld wat zijn of haar voornaamste inkomstenbron (sociaaleconomische categorie) in 2010 was. Voor de hoofdkostwinners met een baan als werknemer is vastgesteld wat de kenmerken van de baan zijn op het peilmoment laatste vrijdag in september 2010. Alleen voor personen die op dat peilmoment in de Polisadministratie konden worden teruggevonden met een baan, zijn deze kenmerken bekend. Dit heeft als gevolg dat bij sommige kenmerken de categorieën niet altijd optellen tot het totaal aantal hoofdkostwinners die werknemers zijn. Voor hoofdkostwinners die zelfstandige zijn, is vastgesteld in welke sector zij in 2010 actief waren.
- ²⁾ Deze groep omvat hoofdkostwinners die als voornaamste inkomstenbron een uitkering hebben, student zijn, een pensioen hebben of vermogensinkomsten hebben.
- ³⁾ Indien iemand meerdere banen heeft, worden de uren van alle banen in de Polisadministratie op de laatste vrijdag van september opgeteld.
- ⁴⁾ Zowel voor de hoofdkostwinners die in 2010 voornamelijk inkomsten als zelfstandige hebben, als de hoofdkostwinners die voornamelijk inkomsten als werknemer hebben, is vastgesteld of zij daarnaast secundaire inkomsten ontvangen op de laatste vrijdag in september.

Tabel 3 Huishoudens met inkomen uit werk per inkomenssituatie, 2010
 Indicatie van de gezondheid van de hoofdkostwinner en eventuele partner

	Langdurig onder lage-inkomensgrens			Onder lage-inkomensgrens, niet langdurig			Boven lage inkomensgrens		
	inkomen uit totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming	inkomen uit totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming	inkomen uit totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming
	x 1 000								
Hoofdkostwinner									
Totaal	32,1	18,1	14,1	132,9	66,2	66,7	3 941,7	3 307,9	633,7
Waaronder gebruik van zorg zonder verblijf ¹⁾	0,4	0,3	0,1	1,0	0,6	0,4	18,4	16,4	2,0
Waaronder gebruik van regeling(en) chronisch zieken en gehandicapten ²⁾	6,8	4,4	2,5	24,3	12,7	11,7	577,4	491,2	86,2
Partner									
Totaal	14,4	6,9	7,5	61,2	21,0	40,2	2 797,0	2 276,1	520,9
Waaronder gebruik van zorg zonder verblijf ¹⁾	0,1	0,1	0,1	0,4	0,1	0,3	14,7	12,5	2,1
Waaronder gebruik van regeling(en) chronisch zieken en gehandicapten ²⁾	2,2	0,9	1,3	9,4	2,5	6,9	409,8	335,8	74,0

Bron: CBS.

¹⁾ Gebruik van een of meer van de functies: persoonlijke verzorging(AWBZ), verpleging (AWBZ) en huishoudelijke verzorging (Wmo).

²⁾ Gebruik van een of meer van de regelingen: WTCG, CER, Aftrek bijzondere ziektekosten.

Tabel 4 Huishoudens met inkomen uit werk per inkomenssituatie, 2010
Vermogen en schulden van het huishouden

	Langdurig onder lage-inkomensgrens			Onder lage-inkomensgrens, niet langdurig			Boven lage inkomensgrens		
	inkomen uit werk in totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming	inkomen uit werk in totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming	inkomen uit werk in totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming
Totaal	x 1 000								
	32,1	18,1	14,1	132,9	66,2	66,7	3 941,7	3 307,9	633,7
Woonsituatie									
Eigen woning	12,4	4,9	7,5	71,6	27,3	44,2	2 894,0	2 379,1	514,9
Huurwoning	19,7	13,2	6,5	61,3	38,8	22,5	1 047,6	928,8	118,8
Vermogen (in euro) incl. eigen woning (waarde en hypotheekschuld)									
Minder dan -2 500	4,0	0,9	3,2	25,4	9,3	16,1	633,0	547,9	85,1
-2 500 tot 2 500	10,5	8,8	1,7	32,6	27,3	5,3	448,9	428,5	20,4
2 500 tot 10 000	4,2	2,8	1,5	12,4	7,4	5,1	322,7	294,9	27,8
10 000 tot 20 000	1,8	1,0	0,8	6,7	3,1	3,7	219,0	192,4	26,5
20 000 tot 50 000	2,0	1,0	1,0	9,5	3,9	5,6	387,4	332,5	54,9
50 000 tot 100 000	1,7	0,8	0,9	8,9	3,4	5,5	410,8	347,0	63,9
100 000 en meer	7,9	2,9	4,9	37,3	11,9	25,5	1 519,9	1 164,8	355,1
Vermogen (in euro) excl. eigen woning (waarde en hypotheekschuld)									
Minder dan -2 500	4,0	0,2	3,8	18,9	1,3	17,5	113,6	48,7	64,9
-2 500 tot 2 500	11,9	9,7	2,1	41,7	34,5	7,2	683,6	653,3	30,3
2 500 tot 10 000	5,3	3,4	1,8	19,6	12,1	7,5	733,9	683,5	50,4
10 000 tot 20 000	2,4	1,3	1,1	10,4	4,9	5,5	528,7	476,1	52,6
20 000 tot 50 000	2,4	1,1	1,3	12,5	4,8	7,7	753,3	649,3	104,0
50 000 tot 100 000	1,3	0,5	0,8	7,1	1,9	5,2	403,6	313,2	90,3
100 000 en meer	4,8	1,7	3,1	22,7	6,7	16,0	724,9	483,9	241,0
Schulden (in euro) incl. hypotheekschuld									
Minder dan 10 000	21,6	13,6	8,0	69,5	40,9	28,5	1 236,5	1 060,5	176,0
10 000 tot 50 000	0,8	0,2	0,5	3,1	0,9	2,3	147,8	121,8	26,0
50 000 tot 100 000	1,5	0,6	0,8	6,5	2,3	4,2	348,3	297,4	50,8
100 000 tot 250 000	4,7	1,9	2,7	31,4	12,6	18,8	1 495,6	1 276,8	218,9
250 000 en meer	3,6	1,7	2,0	22,4	9,4	12,9	713,4	551,4	162,0
Schulden (in euro) excl. hypotheekschuld									
Minder dan 10 000	28,9	16,8	12,2	118,9	61,1	57,8	3 660,4	3 120,0	540,4
10 000 tot 50 000	0,8	0,2	0,5	4,2	1,1	3,0	114,7	78,3	36,4
50 000 tot 100 000	0,5	0,2	0,3	2,5	0,7	1,8	56,9	37,6	19,3
100 000 tot 250 000	0,8	0,3	0,5	3,5	1,1	2,3	66,0	42,8	23,1
250 000 en meer	1,2	0,7	0,5	3,9	2,0	1,9	43,7	29,2	14,5
Schuldhelpverlening (WSNP traject)	0,2	0,2	0,0	0,7	0,7	0,1	8,0	7,8	0,2

Bron: CBS.

Tabel 5 Paren¹⁾ met inkomen uit werk per inkomenssituatie, 2010

Sociaaleconomische categorie van de partner en wekelijkse arbeidsduur²⁾ van hoofdkostwinner en partner

	Langdurig onder lage-inkomensgrens			Onder lage-inkomensgrens, niet langdurig			Boven lage inkomensgrens		
	inkomen uit werk in totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming	inkomen uit werk in totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming	inkomen uit werk in totaal	inkomen uit werk in loondienst	inkomen uit eigen onderneming
	x 1 000								
Paren									
Totaal ³⁾	14,1	6,8	7,3	59,8	20,6	39,2	2 740,7	2 235,6	505,1
Sociaaleconomische categorie partner									
Met inkomen	8,1	3,2	4,9	41,3	11,1	30,2	2 427,7	1 969,8	457,9
waarvan									
werknemer	2,8	1,2	1,6	18,8	6,2	12,7	1 954,7	1 666,2	288,5
zelfstandige	2,0	0,0	2,0	11,3	0,0	11,3	104,7	0,0	104,7
overige arbeid	0,7	0,4	0,3	2,6	1,0	1,6	66,9	47,8	19,1
ontvanger uitkering (incl. pensioen)	2,4	1,5	1,0	7,3	3,2	4,1	264,7	222,8	42,0
overige niet-actief (incl. student)	0,2	0,1	0,1	1,2	0,7	0,5	36,6	33,0	3,6
Zonder inkomen	6,0	3,6	2,4	18,5	9,5	9,0	313,0	265,8	47,2
Paren waarvan beide werknemer zijn⁴⁾									
Totaal	0,6	0,6	0,0	2,8	2,7	0,0	1 524,7	1 517,2	7,5
Arbeidsduur hoofdkostwinner									
Minder dan 12 uur per week	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,0	5,5	5,4	0,1
waaronder									
minder dan 8 uur per week	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	3,2	3,2	0,0
12 tot 20 uur per week	0,1	0,1	0,0	0,3	0,3	0,0	10,0	9,9	0,1
20 tot 25 uur per week	0,1	0,1	0,0	0,4	0,4	0,0	22,6	22,4	0,2
25 tot 30 uur per week	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0	40,2	40,0	0,2
30 tot 35 uur per week	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0	135,5	135,1	0,4
35 uur of meer per week	0,2	0,2	0,0	1,4	1,4	0,0	1 311,0	1 304,4	6,6
Arbeidsduur partner									
Minder dan 12 uur per week	0,3	0,3	0,0	1,1	1,1	0,0	121,5	120,4	1,1
waaronder									
minder dan 8 uur per week	0,2	0,2	0,0	0,7	0,7	0,0	60,5	60,0	0,5
12 tot 20 uur per week	0,2	0,2	0,0	0,7	0,6	0,0	290,1	288,4	1,7
20 tot 25 uur per week	0,1	0,1	0,0	0,3	0,3	0,0	374,3	372,6	1,7
25 tot 30 uur per week	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	186,9	186,1	0,8
30 tot 35 uur per week	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	211,0	210,3	0,7
35 uur of meer per week	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0	341,0	339,5	1,5
Gezamenlijke arbeidsduur hoofdkostwinner en partner									
Minder dan 24 uur per week	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,0	2,0	1,9	0,0
waaronder									
minder dan 16 uur per week	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,5	0,5	0,0
24 tot 40 uur per week	0,2	0,2	0,0	0,6	0,6	0,0	19,2	19,0	0,2
40 tot 50 uur per week	0,1	0,1	0,0	0,7	0,7	0,0	123,0	122,1	1,0
50 tot 60 uur per week	0,1	0,1	0,0	0,5	0,5	0,0	403,4	401,3	2,1
60 tot 70 uur per week	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0	525,3	523,1	2,2
70 uur of meer per week	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0	451,7	449,7	2,0

Bron: CBS.

¹⁾ Het betreft alleen paren met of zonder kinderen. Paren uit huishoudens met overige huishoudleden tellen niet mee.

²⁾ Arbeidsduur betreft de totale arbeidsduur van alle banen in de Polisadministratie op de laatste vrijdag van september.

³⁾ De huishoudenssamenstelling in tabel 1 is afgeleid uit de Gemeentelijke Basisadministratie. Voor tabel 5 is op basis van informatie van de Belastingdienst vastgesteld welke personen een paar vormen. Daarom komt het totaal aantal paren niet exact overeen met het aantal paren met en zonder kinderen in tabel 1.

⁴⁾ Dit betreft paren waarvan voor beide geldt: de belangrijkste inkomstenbron in 2010 is werknemer én er is sprake van een baan in de Polisadministratie op de laatste vrijdag van september.

Tabel 6 Huishoudens met inkomen uit werk en langdurig onder de lage-inkomensgrens, 2010
 Brutoloon en/of brutowinst en vermogensinkomsten van het huishouden

	Inkomen uit werk in loondienst			Inkomen uit eigen onderneming		
	totaal	alleenstaanden	meerpersoons- huishoudens	totaal	alleenstaanden	meerpersoons- huishoudens
	x 1 000					
Totaal	18,1	6,4	11,7	14,1	5,1	8,9
Brutoloon en/of brutowinst < 17 000 euro waaronder vermogensinkomsten	16,7	6,0	10,7	13,4	4,9	8,5
≤ -2500 euro	1,7	0,3	1,3	3,0	0,8	2,2
Brutoloon en/of brutowinst ≥17 000 euro waaronder met vermogensinkomsten	1,4	0,4	1,0	0,5	0,1	0,4
≤ -5 000 euro	0,9	0,3	0,6	0,3	0,1	0,3

Bron: CBS.

Tabel 7 Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage inkomensgrens)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal x 1000
	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval		
		ondergrens	bovengrens	
Geslacht				
Man (ref.)	1			2532,9
Vrouw	1,84 **	1,80	1,88	859,3
Leeftijd				
21 tot 25 jaar	2,95 **	2,84	3,07	65,2
25 tot 35 jaar	1,39 **	1,36	1,42	660,4
35 tot 45 jaar (ref.)	1			962,3
45 tot 55 jaar	0,65 **	0,63	0,66	1024,5
55 tot 65 jaar	0,47 **	0,46	0,49	679,8
Herkomst				
Autochtoon (ref.)	1			2817,6
Westers allochtoon	1,35 **	1,32	1,39	283,5
Turkije	2,07 **	1,98	2,16	56,3
Marokko	1,93 **	1,85	2,02	46,4
Suriname	1,16 **	1,11	1,21	80,7
Nederlandse Antillen en Aruba	1,23 **	1,15	1,32	27,0
Overige niet-westerse landen	2,66 **	2,58	2,75	80,8
Burgerlijke staat				
Ongehuwd, gehuwd of geregistreerd partnerschap (ref.)	1			2912,1
Gescheiden (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	1,07 **	1,05	1,09	433,1
Verweduwd (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	0,50 **	0,46	0,53	47,0
Huishoudenssamenstelling				
Alleenstaande (ref.)	1			834,1
Alleenstaande ouder	1,30 **	1,27	1,34	254,0
Paar zonder kinderen	1,60 **	1,54	1,66	843,3
Paar met kinderen	3,48 **	3,37	3,59	1460,8
Aantal kinderen in huishouden				
1 kind	0,69 **	0,68	0,71	661,2
2 kinderen (ref.)	1			779,0
3 kinderen	1,42 **	1,38	1,47	223,8
4 kinderen of meer	2,19 **	2,09	2,30	50,8
Gebruik van zorg zonder verblijf				
Nee (ref.)	1			3374,9
Ja	0,92	0,85	1,00	17,3
Opleidingsniveau				
Lager	1,60 **	1,56	1,64	272,3
Middelbaar (ref.)	1			626,3
Hoger	0,57 **	0,55	0,58	649,7
Onbekend	1,03 *	1,01	1,05	1843,9
Aantal jaren inkomen uit werk 2007-2009 - huishouden				
Geen van de drie jaren	2,70 **	2,57	2,83	18,2
Eén van de drie jaren	2,24 **	2,16	2,33	32,7
Twee van de drie jaren	1,85 **	1,79	1,90	74,2
Alle drie de jaren (ref.)	1			3267,1

Tabel 7 Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage inkomensgrens) (vervolg)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal x 1000
	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval		
		ondergrens	bovengrens	
Sociaaleconomische categorie				
Werknemer (ref.)	1			3 332,4
Niet actief of geen inkomen	1,31 **	1,21	1,41	59,8
Economische sector				
Landbouw, bosbouw en visserij	0,98	0,90	1,07	27,9
Nijverheid en energie (excl. bouw)	0,48 **	0,46	0,50	532,0
Bouwnijverheid	0,39 **	0,37	0,41	246,5
Handel, vervoer en horeca (ref.)	1			690,6
Informatie en communicatie	0,38 **	0,35	0,41	128,6
Financiële dienstverlening	0,33 **	0,31	0,35	148,6
Verhuur en handel van onroerend goed	0,75 **	0,69	0,81	34,2
Zakelijke dienstverlening	0,77 **	0,75	0,79	440,5
Overheid en zorg	0,39 **	0,38	0,40	888,9
Cultuur, recreatie en overige diensten	0,72 **	0,69	0,76	84,7
Onbekend	14,27 **	13,86	14,70	109,9
Soort baan				
Vast, dga	2,91 **	2,77	3,06	113,3
Vast, stagiaire	16,54 **	14,36	19,06	1,2
Vast, wsw	3,59 **	3,38	3,81	57,9
Vast, overig (ref.)	1			2 960,6
Flexibel, uitzendkracht	1,18 **	1,13	1,23	62,4
Flexibel, oproepkracht	1,79 **	1,71	1,87	27,0
Soort contract				
Onbepaalde tijd (ref.)	1			2 633,3
Bepaalde tijd	1,63 **	1,60	1,67	475,8
Wekelijkse arbeidsduur				
Minder dan 12 uur per week	50,92 **	49,08	52,83	26,0
12 tot 20 uur per week	42,78 **	41,54	44,06	60,3
20 tot 25 uur per week	16,29 **	15,84	16,75	112,5
25 tot 30 uur per week	5,98 **	5,79	6,18	136,7
30 tot 35 uur per week	2,34 **	2,27	2,42	345,5
35 uur of meer per week (ref.)	1			2 541,6
Secundaire inkomsten uit tweede baan				
Nee (ref.)	1			3 102,7
Ja	1,29 **	1,24	1,33	119,8
Secundaire inkomsten uit WW-uitkering				
Nee (ref.)	1			3 200,6
Ja	0,18 **	0,17	0,20	21,9
Secundaire inkomsten uit AO-uitkering				
Nee (ref.)	1			3 148,3
Ja	0,15 **	0,14	0,16	74,2

Tabel 7 Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage inkomensgrens) (slot)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal x 1000
	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval		
		ondergrens	bovengrens	
Sociaaleconomische categorie – partner				
Werknemer	0,08 **	0,08	0,09	1 701,0
Overige arbeid	0,48 **	0,45	0,51	50,5
Ontvanger uitkering (incl. pensioen)	0,25 **	0,25	0,27	232,3
Overige niet-actief (incl. student)	0,26 **	0,24	0,28	34,2
Zonder inkomen (ref.)	1			286,0
Woonsituatie				
Eigen woning (ref.)	1			2 411,3
Huurwoning	1,04 **	1,02	1,06	980,8
Schulden (in euro) excl. hypotheekschuld				
Minder dan 10 000 (ref.)	1			3 197,9
10 000 tot 50 000	1,19 **	1,12	1,27	79,7
50 000 tot 100 000	1,60 **	1,48	1,72	38,5
100 000 tot 250 000	2,02 **	1,90	2,15	44,3
250 000 en meer	4,62 **	4,38	4,87	31,9
Constante	0,01 **			

Bron: CBS.

¹⁾ Dit zijn kenmerken van de hoofdkostwinner tenzij anders vermeld. Zie verder hoofdstuk 5 en de voetnoten van eerdere tabellen voor uitleg.

p < 0,05

** p < 0,001

Fit van het model (Nagelkerke R²): 0,41.

n = 3 392 200

Ref. = Referentiecategorie

Tabel 8 Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en onder de lage inkomensgrens, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal
	95% betrouwbaarheidsinterval			x 1000
	odds ratio	ondergrens	bovengrens	
Leeftijd				
21 tot 25 jaar	0,30 **	0,27	0,33	5,9
25 tot 35 jaar	0,58 **	0,55	0,61	19,9
35 tot 45 jaar (ref.)	1			27,8
45 tot 55 jaar	1,15 **	1,10	1,20	20,3
55 tot 65 jaar	1,62 **	1,53	1,73	10,4
Herkomst				
Autochtoon (ref.)	1			55,0
Westers allochtoon	1,10 **	1,04	1,16	9,3
Turkije	0,98	0,90	1,07	4,1
Marokko	0,97	0,89	1,06	3,7
Suriname	0,87 #	0,79	0,96	3,3
Nederlandse Antillen en Aruba	0,79 #	0,68	0,91	1,3
Overige niet-westerse landen	1,12 **	1,05	1,19	7,6
Burgerlijke staat				
Ongehuwd, gehuwd of geregistreerd partnerschap (ref.)	1			60,7
Gescheiden (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	0,88 **	0,84	0,92	22,3
Verweduwd (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	0,44 **	0,37	0,52	1,3
Huishoudenssamenstelling				
Alleenstaande (ref.)	1			32,5
Alleenstaande ouder	1,12 **	1,06	1,19	23,8
Paar zonder kinderen	1,01	0,93	1,09	6,7
Paar met kinderen	2,12 **	1,98	2,27	21,2
Aantal kinderen in huishouden				
1 kind	0,67 **	0,63	0,71	15,6
2 kinderen (ref.)	1			18,6
3 kinderen	1,44 **	1,35	1,53	7,6
4 kinderen of meer	2,26 **	2,08	2,46	3,2
Opleidingsniveau				
Lager	1,13 **	1,08	1,20	19,2
Middelbaar (ref.)	1			20,1
Hoger	0,99	0,92	1,07	7,5
Onbekend	1,12 **	1,07	1,17	37,4
Aantal jaren inkomen uit werk 2007-2009 - huishouden				
Geen van de drie jaren	2,40 **	2,22	2,60	3,5
Eén van de drie jaren	1,63 **	1,52	1,74	5,2
Twee van de drie jaren	1,09 #	1,03	1,16	8,7
Alle drie de jaren (ref.)	1			66,9

Tabel 8 Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en onder de lage inkomensgrens, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens) (vervolg)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal x 1000
	95% betrouwbaarheidsinterval			
	odds ratio	ondergrens	bovengrens	
Sociaaleconomische categorie				
Werknemer (ref.)	1			83,4
Niet actief of geen inkomen	0,89	0,72	1,09	0,8
Economische sector				
Landbouw, bosbouw en visserij	0,87	0,72	1,05	0,7
Nijverheid en energie (excl. bouw)	0,81 **	0,74	0,88	6,2
Bouwnijverheid	0,63 **	0,54	0,74	1,5
Handel, vervoer en horeca (ref.)	1			21,2
Informatie en communicatie	0,71 **	0,59	0,85	0,9
Financiële dienstverlening	0,56 **	0,46	0,68	1,0
Verhuur en handel van onroerend goed	0,79 *	0,65	0,96	0,7
Zakelijke dienstverlening	0,84 **	0,80	0,90	15,9
Overheid en zorg	0,78 **	0,74	0,82	17,3
Cultuur, recreatie en overige diensten	1,04	0,95	1,13	3,6
Onbekend	1,15 **	1,07	1,24	14,3
Soort baan				
Vast, dga	0,78 **	0,70	0,88	3,1
Vast, stagiaire	1,86 **	1,47	2,36	0,5
Vast, wsw	1,97 **	1,76	2,22	2,7
Vast, overig (ref.)	1			53,1
Flexibel, uitzendkracht	0,72 **	0,65	0,79	5,8
Flexibel, oproepkracht	0,92	0,85	1,00	4,0
Soort contract				
Onbepaalde tijd (ref.)	1			40,4
Bepaalde tijd	0,84 **	0,81	0,88	25,7
Wekelijkse arbeidsduur				
Minder dan 12 uur per week	2,16 **	2,00	2,32	8,2
12 tot 20 uur per week	2,21 **	2,07	2,35	15,7
20 tot 25 uur per week	1,85 **	1,73	1,97	14,5
25 tot 30 uur per week	1,56 **	1,44	1,69	6,7
30 tot 35 uur per week	1,24 **	1,14	1,35	6,5
35 uur of meer per week (ref.)	1			17,6
Secundaire inkomsten uit WW-uitkering				
Nee (ref.)	1			67,9
Ja	0,71 **	0,61	0,83	1,2
Secundaire inkomsten uit A0-uitkering				
Nee (ref.)	1			67,9
Ja	0,55 **	0,48	0,65	1,2

Tabel 8 Huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en onder de lage inkomensgrens, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens) (slot)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal
	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval		
		ondergrens	bovengrens	
Sociaaleconomische categorie – partner				
Werknemer	0,58 **	0,54	0,63	7,5
Overige arbeid	0,96	0,84	1,10	1,4
Ontvanger uitkering (incl. pensioen)	0,87 **	0,80	0,94	4,8
Overige niet-actief (incl. student)	0,70 **	0,57	0,86	0,8
Zonder inkomen (ref.)	1,00			13,4
Woonsituatie				
Eigen woning (ref.)	1			32,2
Huurwoning	1,91 **	1,82	1,99	52,0
Schulden (in euro) excl. hypotheekschuld				
Minder dan 10 000 (ref.)	1			77,9
10 000 tot 50 000	1,00	0,86	1,16	1,4
50 000 tot 100 000	1,12	0,93	1,34	0,9
100 000 tot 250 000	1,29 **	1,12	1,48	1,4
250 000 en meer	1,81 **	1,63	2,02	2,7
Constante	0,11 **			

Bron: CBS.

¹⁾ Dit zijn kenmerken van de hoofdkostwinner tenzij anders vermeld. Zie verder hoofdstuk 5 en de voetnoten van eerdere tabellen voor uitleg.

p < 0,05

** p < 0,001

Fit van het model (Nagelkerke R²): 0,14.

n = 84 200

Ref. = Referentiecategorie

Tabel 9 Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage inkomensgrens)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal
	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval		x 1000
		ondergrens	bovengrens	
Geslacht				
Man (ref.)	1			499,8
Vrouw	1,17 **	1,15	1,19	214,7
Leeftijd				
21 tot 25 jaar	0,76 **	0,70	0,83	5,1
25 tot 35 jaar	0,90 **	0,87	0,92	99,1
35 tot 45 jaar	1			222,2
45 tot 55 jaar	0,83 **	0,81	0,85	228,9
55 tot 65 jaar	0,79 **	0,77	0,81	159,2
Herkomst				
Autochtoon (ref.)	1			598,7
Westers allochtoon	1,23 **	1,20	1,27	61,8
Turkije	1,42 **	1,36	1,49	14,6
Marokko	1,45 **	1,36	1,55	6,6
Suriname	1,31 **	1,23	1,39	9,3
Nederlandse Antillen en Aruba	1,07	0,95	1,20	2,7
Overige niet-westerse landen	1,54 **	1,49	1,60	20,8
Burgerlijke staat				
Ongehuwd, gehuwd of geregistreerd partnerschap (ref.)	1			630,4
Gescheiden (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	1,01	0,99	1,04	74,4
Verweduwd (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	0,57 **	0,53	0,61	9,8
Huishoudenssamenstelling				
Alleenstaande (ref.)	1			112,5
Alleenstaande ouder	1,04 *	1,00	1,08	33,5
Paar zonder kinderen	0,75 **	0,72	0,77	185,2
Paar met kinderen	0,80 **	0,77	0,82	383,4
Aantal kinderen in huishouden				
1 kind	0,90 **	0,88	0,93	142,4
2 kinderen (ref.)	1			186,0
3 kinderen	1,10 **	1,07	1,13	68,4
4 kinderen of meer	1,19 **	1,14	1,25	20,0
Gebruik van zorg zonder verblijf				
Nee (ref.)	1			711,9
Ja	1,56 **	1,41	1,72	2,5
Gebruik van zorg zonder verblijf – partner				
Nee (ref.)	1			566,1
Ja	1,34 **	1,19	1,50	2,5
Opleidingsniveau				
Lager	1,09 **	1,05	1,13	39,3
Middelbaar (ref.)	1			107,7
Hoger	0,71 **	0,69	0,73	121,0
Onbekend	0,86 **	0,84	0,88	446,5

Tabel 9 Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming, 2010
 Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage
 inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage inkomensgrens) (vervolg)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal
	95% betrouwbaarheidsinterval			
	odds ratio	ondergrens	bovengrens	x 1000
Aantal jaren inkomen uit werk 2007-2009 - huishouden				
Geen van de drie jaren	2,16 **	1,96	2,38	2,4
Eén van de drie jaren	1,81 **	1,69	1,94	4,9
Twee van de drie jaren	1,68 **	1,60	1,77	11,3
Alle drie de jaren (ref.)	1			695,8
Sociaaleconomische categorie				
Werknemer	0,20 **	0,19	0,22	21,7
Zelfstandige (ref.)	1			685,0
Niet actief of geen inkomen	0,35 **	0,32	0,38	7,8
Economische sector				
Landbouw, bosbouw en visserij	0,94 **	0,91	0,97	57,0
Nijverheid en energie (excl. bouw)	0,77 **	0,74	0,80	27,9
Bouwnijverheid	0,57 **	0,56	0,59	92,8
Handel, vervoer en horeca (ref.)	1			169,3
Informatie en communicatie	0,58 **	0,56	0,61	25,9
Financiële dienstverlening	0,61 **	0,55	0,68	5,0
Verhuur en handel van onroerend goed	1,22 **	1,13	1,31	6,6
Zakelijke dienstverlening	0,55 **	0,54	0,56	137,4
Overheid en zorg	0,33 **	0,31	0,34	82,5
Cultuur, recreatie en overige diensten	0,79 **	0,77	0,81	80,6
Secundaire inkomsten uit baan				
Nee (ref.)	1			546,9
Ja	0,45 **	0,44	0,46	138,1
Secundaire inkomsten uit WW-uitkering				
Nee (ref.)	1			672,5
Ja	0,58 **	0,54	0,63	12,5
Secundaire inkomsten uit AO-uitkering				
Nee (ref.)	1			664,8
Ja	0,84 **	0,80	0,88	20,2
Sociaaleconomische categorie - partner				
Werknemer	0,24 **	0,23	0,24	310,1
Zelfstandige	0,52 **	0,51	0,54	122,8
Overige arbeid	0,42 **	0,40	0,44	21,8
Ontvanger uitkering (incl. pensioen)	0,50 **	0,48	0,52	48,5
Overige niet-actief (incl. student)	0,65 **	0,60	0,72	4,3
Zonder inkomen (ref.)	1			61,1
Woonsituatie				
Eigen woning (ref.)	1			566,7
Huurwoning	1,46 **	1,43	1,48	147,8

Tabel 9 Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen onder de lage inkomensgrens (t.o.v. een inkomen boven de lage inkomensgrens) (slot)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal x 1000
	95% betrouwbaarheidsinterval			
	odds ratio	ondergrens	bovengrens	
Schulden (in euro) excl. hypotheekschuld				
Minder dan 10 000 (ref.)	1			610,3
10 000 tot 50 000	0,99	0,96	1,03	39,9
50 000 tot 100 000	1,07 #	1,02	1,13	21,4
100 000 tot 250 000	1,20 **	1,15	1,25	26,0
250 000 en meer	1,79 **	1,70	1,87	16,9
Constante	0,50 **			

Bron: CBS.

¹⁾ Dit zijn kenmerken van de hoofdkostwinner tenzij anders vermeld. Zie verder hoofdstuk 5 en de voetnoten van eerdere tabellen voor uitleg.

$p < 0,05$

** $p < 0,001$

Fit van het model (Nagelkerke R^2): 0,16.

Ref. = Referentiecategorie

n = 714 500

Tabel 10 Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming en onder de lage inkomensgrens, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal x 1000
	95% betrouwbaarheidsinterval			
	odds ratio	ondergrens	bovengrens	
Geslacht				
Man (ref.)	1			56,2
Vrouw	1,12 **	1,07	1,17	24,6
Leeftijd				
21 tot 25 jaar	0,36 **	0,28	0,48	0,7
25 tot 35 jaar	0,65 **	0,61	0,70	11,7
35 tot 45 jaar (ref.)	1			27,2
45 tot 55 jaar	1,21 **	1,16	1,27	24,2
55 tot 65 jaar	1,53 **	1,44	1,62	16,9
Herkomst				
Autochtoon (ref.)	1			61,2
Westers allochtoon	1,19 **	1,12	1,26	8,3
Turkije	1,16 *	1,05	1,28	3,1
Marokko	1,33 **	1,17	1,50	1,6
Suriname	0,98	0,85	1,14	1,4
Nederlandse Antillen en Aruba	0,73	0,53	1,02	0,3
Overige niet-westerse landen	1,30 **	1,21	1,40	4,9
Burgerlijke staat				
Ongehuwd, gehuwd of geregistreerd partnerschap (ref.)	1			66,5
Gescheiden (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	0,83 **	0,78	0,87	13,0
Verweduwd (na huwelijk of geregistreerd partnerschap)	0,53 **	0,45	0,63	1,3
Huishoudenssamenstelling				
Alleenstaande (ref.)	1			25,8
Alleenstaande ouder	1,04	0,96	1,13	7,3
Paar zonder kinderen	0,86 **	0,80	0,92	14,4
Paar met kinderen	1,11 *	1,03	1,19	33,2
Aantal kinderen in huishouden				
1 kind	0,78 **	0,73	0,83	13,5
2 kinderen (ref.)	1			17,0
3 kinderen	1,13 *	1,04	1,21	7,3
4 kinderen of meer	1,56 **	1,41	1,72	2,8
Gebruik van zorg zonder verblijf				
Nee (ref.)	1			80,2
Ja	1,21	0,99	1,48	0,6
Opleidingsniveau				
Lager	1,18 **	1,09	1,27	6,6
Middelbaar (ref.)	1			13,7
Hoger	0,85 **	0,79	0,91	9,7
Onbekend	1,04	0,98	1,09	50,8

Tabel 10 Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming en onder de lage inkomensgrens, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens) (vervolg)

Kenmerk ¹⁾	Model		Aantal	
	95% betrouwbaarheidsinterval			
	odds ratio	ondergrens	bovengrens	x 1000
Aantal jaren inkomen uit werk 2007-2009 - huishouden				
Geen van de drie jaren	2,74 **	2,34	3,21	0,7
Eén van de drie jaren	1,85 **	1,64	2,10	1,3
Twee van de drie jaren	1,09	0,99	1,21	2,7
Alle drie de jaren (ref.)	1			76,1
Sociaaleconomische categorie				
Werknemer	0,94	0,80	1,10	1,0
Zelfstandige (ref.)	1			78,8
Niet actief of geen inkomen	0,74 **	0,63	0,87	1,0
Economische sector				
Landbouw, bosbouw en visserij	1,07	1,00	1,15	7,4
Nijverheid en energie (excl. bouw)	0,81 **	0,73	0,90	3,4
Bouwnijverheid	0,42 **	0,38	0,45	9,1
Handel, vervoer en horeca (ref.)	1			28,0
Informatie en communicatie	0,88 *	0,78	0,98	2,5
Financiële dienstverlening	0,65 *	0,48	0,87	0,4
Verhuur en handel van onroerend goed	1,12	0,96	1,30	1,1
Zakelijke dienstverlening	0,70 **	0,66	0,75	11,8
Overheid en zorg	0,77 **	0,70	0,84	4,5
Cultuur, recreatie en overige diensten	1,24 **	1,17	1,31	10,6
Secundaire inkomsten uit baan				
Nee (ref.)	1			70,2
Ja	0,87 **	0,81	0,92	8,6
Secundaire inkomsten uit WW-uitkering				
Nee (ref.)	1			77,8
Ja	0,34 **	0,27	0,44	1,0
Secundaire inkomsten uit AO-uitkering				
Nee (ref.)	1			76,3
Ja	0,82 **	0,74	0,92	2,5
Sociaaleconomische categorie - partner				
Werknemer	0,57 **	0,53	0,62	14,6
Zelfstandige	0,67 **	0,62	0,72	13,7
Overige arbeid	0,75 **	0,66	0,86	1,9
Ontvanger uitkering (incl. pensioen)	0,81 **	0,74	0,89	5,2
Overige niet-actief (incl. student)	0,79 *	0,62	1,00	0,6
Zonder inkomen (ref.)	1			11,7
Woonsituatie				
Eigen woning (ref.)	1			51,7
Huurwoning	1,51 **	1,45	1,58	29,0

Tabel 10 Huishoudens met inkomen uit eigen onderneming en onder de lage inkomensgrens, 2010

Relatie tussen achtergrondkenmerken en de kans op een inkomen langdurig onder de lage-inkomensgrens (t.o.v. niet langdurig onder de lage-inkomensgrens) (slot)

Kenmerk ¹⁾	Model			Aantal
	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval		x 1000
		ondergrens	bovengrens	
Schulden (in euro) excl. hypotheekschuld				
Minder dan 10 000 (ref.)	1			69,9
10 000 tot 50 000	0,97	0,88	1,07	3,6
50 000 tot 100 000	1,04	0,92	1,18	2,1
100 000 tot 250 000	1,26 **	1,14	1,39	2,8
250 000 en meer	1,65 **	1,49	1,83	2,4
Constante	0,20 **			

Bron: CBS.

¹⁾ Dit zijn kenmerken van de hoofdkostwinner tenzij anders vermeld. Zie verder hoofdstuk 5 en de voetnoten van eerdere tabellen voor uitleg.

p < 0,05

p < 0,001

Fit van het model (Nagelkerke R²): 0,08.

Ref. = Referentiecategorie

n = 80 800

Gebruikte bronnen

Aftrek bijzondere ziektekosten

Bepaalde ziektekosten zijn (deels) aftrekbaar van de belasting. Dit zijn de zogenoemde specifieke ziektekosten die niet al worden vergoed door de (aanvullende) zorgverzekering, werkgever en/of bijzondere bijstand en die niet onder het wettelijke of vrijwillig eigen risico vallen. Het gaat hier om ziektekosten op het gebied van genees- en heelkundige hulp, voorgeschreven medicijnen, hulpmiddelen, vervoer, dieetkosten, extra gezinshulp, of extra kleding en beddengoed. Het CBS beschikt over een bestand van de Belastingdienst met daarin personen die in 2010 gebruik hebben gemaakt van de Aftrek bijzondere ziektekosten.

CER

Mensen met hoge zorgkosten, als gevolg van ziekte of handicap kunnen een Compensatie eigen risico zorgverzekeringwet (CER) krijgen. Het CBS beschikt over een bestand van het CAK met daarin personen die in 2010 een CER hebben ontvangen.

Gebruik zorg zonder verblijf

Gegevens over zorg zonder verblijf zijn gebaseerd op bronnen afkomstig van het CAK. Deze gegevens bevatten informatie over alle personen van 18 jaar of ouder die minimaal 1 keer zorg zonder verblijf hebben ontvangen waarvan de kosten voor rekening van de Algemene Wet Bijzondere Zorg (AWBZ) of Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) (vanaf 2007) komen en waarvoor een eigen bijdrage is betaald. De AWBZ-functies waarvan het gebruik in het bestand is opgenomen zijn persoonlijke verzorging en verpleging. In het geval van de WMO gaat het om huishoudelijke verzorging.

Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)

De GBA is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de gemeenten dat sinds 1 oktober 1994 in werking is. In principe staan alle inwoners van een gemeente in de basisadministratie ingeschreven. Daarbij worden gegevens als geboortedatum, geslacht, geboorteland en woonplaats geregistreerd. Voor dit onderzoek is de GBA gebruikt voor het vaststellen van herkomst, burgerlijke staat en aantal kinderen (in het huishouden) van de hoofdkostwinner op 31 december 2010.

Integraal Inkomensbestand (IIB)

Het IIB bevat per jaar informatie over inkomens van personen en huishoudens in een bepaald jaar. De populatie omvat alle personen in Nederland. De huishoudgegevens zijn gebaseerd op alle huishoudens op 31 december van het onderzoeksjaar. Het bestand wordt samengesteld uit gegevens die ontleend zijn aan administraties. De belangrijkste dataleverancier is de Belastingdienst.

Integraal Vermogensbestand (IVB)

Het IVB bevat informatie over de vermogens van huishoudens in Nederland. De gegevens zijn afkomstig van de Belastingdienst. De populatie bestaat uit alle huishoudens in Nederland op 31 december van het voorafgaande onderzoeksjaar. Peildatum van de vermogensgegevens is 1 januari van het onderzoeksjaar. In dit onderzoek zijn het alle huishoudens op 31 december 2010 met de vermogensgegevens van 1 januari 2011.

Opleidingsniveaubestand

Het Opleidingsniveaubestand bevat informatie over het hoogst behaalde en hoogste gevolgde opleidingsniveau van alle in Nederland woonachtige personen.

Het opleidingsniveau wordt afgeleid uit enerzijds diverse onderwijsregistraties en anderzijds uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Het CBS beschikt niet over gegevens van particulier onderwijs, gegevens van in het buitenland gevolgd onderwijs, van uitwisselingsstudenten in het hoger onderwijs en maar deels over gegevens van studenten aan aangewezen instellingen (bijvoorbeeld theologische universiteiten). Van personen die voor het laatst vóór 1999 onderwijs hebben gevolgd en van immigranten is het opleidingsniveau vaak onbekend.

Om representatieve schattingen te verkrijgen van het opleidingsniveau voor de integrale bevolking of deelpopulaties daarvan, bevat het bestand een ophooggewicht. Zoals in ieder steekproefonderzoek hebben de opgehoogde aantallen een onnauwkeurigheidsmarge.

Polisadministratie

De Polisadministratie bevat gegevens van banen in een inkomstenperiode en is gebaseerd op data uit de loonaangiften. Deze data bevat gegevens over inkomstenverhoudingen (uit de loonadministratie) van werkgevers en andere inhoudingsplichtigen. De Belastingdienst ontvangt de loonaangifte en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekering (UWV) maakt daar de Polisadministratie van.

De Polisadministratie is in dit onderzoek gebruikt om gegevens vast te stellen over de wekelijkse arbeidsduur, het soort baan, het soort contract en de economische sector van werknemers.

Regionaal Inkomensonderzoek (RIO)

Het RIO beoogt een beeld te geven van de verdeling van het inkomen van personen en huishoudens in Nederland naar landsdeel, provincie, Corop-gebied, grootstedelijke agglomeratie, stadsgewest en gemeente. De doelpopulatie is de Nederlandse bevolking op 31 december van het onderzoeksjaar. Vanaf 2010 is het RIO gebaseerd op integrale waarneming. Hoewel de statistische nauwkeurigheid hoog is, worden wegens geheimhouding aantallen op basis van RIO 2010 en later afgerond op honderdtallen. Voor 2010 betrof het een steekproefonderzoek.

RIO is gebruikt voor informatie over het geslacht en leeftijd van de hoofdkostwinner, de voornaamste inkomstenbron en de sociaaleconomische categorie van de hoofdkostwinner en de partner en ten slotte voor informatie over de huishoudenssamenstelling, de woonsituatie van het huishouden en het aantal jaren dat het huishouden inkomen uit werk ontvangt.

Registratie van zelfstandigen

De registratie van zelfstandigen bevat gegevens over personen die in een verslagjaar inkomen in de vorm van 'belastbare winst uit onderneming' hebben gehad. De aangifte- en inkomensgegevens worden afgeleid uit de winstaangiften Inkomstenbelasting (IB) en voorlopige IB-aanslagen. Daarnaast wordt er via het Algemeen bedrijfsregister gekeken of er een relatie is van een persoon met een onderneming. Dit kan een arbeidsrelatie zijn, maar ook een relatie in de vorm van recht op een winstaandeel.

Registratie Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP)

In de WSNP-bestanden worden vanaf 1999 de door de rechter uitgesproken schuldsaneringen van natuurlijke personen geregistreerd. De gegevens zijn afkomstig van de rechtbanken. Voor dit onderzoek is bepaald of de hoofdkostwinner op 31 december 2010 een lopend WSNP-schuldsaneringstraject heeft.

Uitkeringen

Gegevens over AO-, WW- en bijstandsuitkeringen zijn gebaseerd op bronbestanden afkomstig van het UWV Werkbedrijf en van gemeenten.

- Arbeidsongeschiktheidsuitkering (AO): dit bestand bevat alle personen die op peilmoment een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO, WAZ, WAJONG of WIA) ontvangen.
- Bijstandsuitkering: dit bestand bevat alle personen die op peilmoment een uitkering via de Wet Werk en Bijstand (WWB) ontvangen.
- Werkloosheidsuitkering: dit bestand bevat gegevens over alle personen die op peilmoment een ontslagwerkloosheidsuitkering ontvangen in het kader van de Werkloosheidswet (WW). Omdat personen meer dan één dienstbetrekking kunnen hebben, kunnen zij meer dan één WW-uitkering ontvangen. De gegevens over de werkloosheidsuitkeringen zijn afkomstig van het UWV Werkbedrijf.
- Overige uitkeringen: dit bestand bevat gegevens van alle personen die in een bepaald jaar een overige uitkering hebben ontvangen. Het gaat om uitkeringen in het kader van de Ziektewet (ZW) en uitkeringen in het kader van de Algemene nabestaandenwet (ANW).

WTCG

Het CBS beschikt over een bestand van het CAK met daarin gegevens over personen die in 2010 een WTCG vergoeding hebben ontvangen. De Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (WTCG) is een vergoeding die de overheid geeft aan mensen met een chronische ziekte of een handicap, bijvoorbeeld vergoedingen voor dieetkosten of de kosten voor speciaal vervoer.

Begrippen

Alleenstaande ouder

Particulier huishouden bestaande uit één ouder met thuiswonend(e) kind(eren).

Alleenstaande

Particulier huishouden bestaande uit één persoon, die ouder is dan 14 jaar.

Allochtoon

Zie Herkomstgroepering.

ANW-uitkering

Een uitkering die wordt verstrekt tegen de financiële gevolgen van overlijden. In het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel is dit een volksverzekering.

AO-uitkering

Een uitkering die wordt verstrekt op grond van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) of de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong). Per 1 januari 2010 is de Wajong vervangen door de Wet Werk en Arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong).

Arbeidsverleden

Het aantal jaren dat een huishouden als voornaamste inkomstenbron inkomen uit werk heeft in de periode 2007-2009.

Autochtoon

Zie Herkomstgroepering.

Baan

Een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een economische eenheid waarin is vastgelegd dat arbeid zal worden verricht en waartegen een (financiële) beloning staat. Arbeid als zelfstandige telt niet mee als baan.

Belastbaar huishoudensinkomen huishouden

Het belastbaar inkomen, ook wel het verzamelinkomen genoemd, omvat het totale bedrag van het bruto-inkomen uit werk, inkomen uit aanmerkelijk belang en belastbaar inkomen uit vermogen van alle huishoudenleden behalve kinderen. Het verzamelinkomen vormt de basis voor de loonheffing en inkomstenbelasting. Het inkomen uit de woning is hier niet meegerekend. Tevens worden niet meegerekend toeslagen van de belastingdienst, kinderbijslag, erfenis en schenkingen.

Besteedbaar huishoudensinkomen

Het besteedbare huishoudensinkomen is het bruto-huishoudensinkomen verminderd met: betaalde inkomensoverdrachten, premies inkomensverzekeringen, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. Betaalde inkomensoverdrachten bestaan uit overdrachten tussen huishoudens zoals de alimentatie betaald aan de ex-echtgeno(o)t(e). Premies inkomensverzekeringen betreffen premies

betaald voor verzekering in verband met werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid en pensioen. Premies ziektekostenverzekeringen omvatten de premies zorgverzekering en de premie AWBZ.

Bruto-huishoudensinkomen

Het bruto-inkomen bestaat uit het primair inkomen verhoogd met ontvangen overdrachten. Deze bestaan uit uitkeringen inkomensverzekeringen in verband met werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid en ouderdom, uitkeringen sociale voorzieningen (bijstand e.d.), gebonden overdrachten (huursubsidie, tegemoetkoming studiekosten) en inkomensoverdrachten (alimentatie e.d.). De ontvangen overdrachten betreffen een bruto bedrag waarop zowel belastingen als de werkgevers- en werknemerspremies nog niet in mindering zijn gebracht.

Burgerlijke staat

Formele positie van een persoon waarbij wordt verwezen naar het huwelijk en het geregistreerd partnerschap. De volgende burgerlijke staten worden onderscheiden:

- ongehuwd (nooit gehuwd en nooit geregistreerd partner geweest);
- gehuwd (wettig gehuwd + geregistreerd partnerschap);
- gescheiden (gescheiden na wettig huwelijk + gescheiden na partnerschap);
- verweduwd (verweduwd na wettig huwelijk + verweduwd na partnerschap).

Bijstandsuitkering

Een uitkering die wordt verstrekt in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB), Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) of de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Chronisch ziek

Een persoon is chronisch ziek als gebruik is gemaakt van de Aftrek bijzondere ziektekosten bij de Belastingdienst of als er een WTCG vergoeding is ontvangen of als iemand een compensatie eigen risico van de zorgverzekeringswet ontvangt.

Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen huishouden

Het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden.¹⁾ Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is daarmee een maat voor de welvaart van een huishouden. Voor de afbakening van de subpopulaties is vastgesteld of het huishouden een inkomen boven of onder de lage-inkomensgrens heeft. Het gaat hier om het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen.

Herkomstgroepering

De herkomstgroepering van een persoon wordt vastgesteld aan de hand van diens geboorteland en dat van zijn ouders. Autochtonen zijn personen van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar men zelf is geboren. Alle overige personen zijn allochtonen. Samengevat zijn dit dus personen van wie minstens één

¹⁾ Hiertoe wordt het besteedbare huishoudensinkomen gedeeld door een equivalentiefactor. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Hierbij is de CBS-equivalentieschaal gebruikt, waarbij het eenpersoonshuishouden als standaardhuishouden is gekozen.

ouder in het buitenland geboren is. In de tabellen van dit rapport worden de volgende categorieën van herkomstgroepering onderscheiden:

- autochtonen – Personen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren;
- westerse allochtonen – Personen van wie ten minste één ouder geboren is in één van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of in Indonesië of Japan. Het land van herkomst is gelegen in Europa (m.u.v. Nederland en Turkije), Noord-Amerika, Indonesië, Japan en Oceanië (o.m. Australië, Nieuw-Zeeland en andere eilanden in de Pacific);
- niet-westerse allochtonen – Personen van wie ten minste één ouder geboren is in één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of in Turkije.

Hoofdkostwinner

De persoon binnen een huishouden die de grootste bijdrage levert aan het totale inkomen van het huishouden.

Huishouden

Zie Particulier huishouden.

Huurtoeslag

Bijdrage van de overheid voor de huur van een woning.

Inkomen uit werk in loondienst (huishouden)

De inkomsten van alle leden van het huishouden bij elkaar opgeteld, waarbij de belangrijkste inkomstenbron van het huishouden inkomen uit werk in loondienst is. Hieronder vallen inkomen als werknemer, als ambtenaar, als directeur-groootaandeelhouder of uit overige arbeid (bijvoorbeeld alfhulpen of freelancers).

Inkomen uit eigen onderneming (huishouden)

De inkomsten van alle leden van het huishouden bij elkaar opgeteld, waarbij de belangrijkste inkomstenbron van het huishouden inkomen uit een eigen onderneming is. Inkomen uit eigen vermogen valt hier ook onder.

Inkomensontvangers

Personen met een fiscaal maandinkomen uit arbeid, uitkering of pensioen.

Inkomen uit werk/arbeid (huishouden)

Inkomen voornamelijk uit werk in loondienst, uit eigen onderneming en/of uit vermogen.

Lage-inkomensgrens

De lage-inkomensgrens is een grens die voor alle jaren en voor alle huishoudens eenzelfde koopkracht vertegenwoordigt. De hoogte ervan is geënt op het bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979 en wordt jaarlijks aangepast voor de prijsontwikkeling. In 2010 bedroeg de lage-inkomensgrens voor een alleenstaande 11.290 euro. Per maand komt dit neer op 940 euro.

Langdurig laag inkomen (huishouden)

Een huishouden heeft een langdurig laag inkomen als het inkomen van het huishouden van de hoofdkostwinner in 2010 zich gedurende 4 jaar of langer onder de lage-inkomensgrens bevindt.

Leeftijd

In dit rapport is de leeftijd van de persoon vastgesteld op 31 december 2010.

Mantelzorg

Onder het ontvangen van of het geven van mantelzorg aan de partner vallen alle personen van 18 jaar of ouder die minimaal één keer gebruik hebben gemaakt zorg zonder verblijf uit de AWBZ en/of van de WMO-functie huishoudelijke verzorging.

Niet-westerse allochtoon

Zie Herkomstgroepering.

Opleidingsniveau

Het behaalde opleidingsniveau is het niveau van de hoogste met succes gevolgde opleiding. De opleidingen zijn ingedeeld naar opleidingsniveau volgens de Standaard onderwijsindeling (SOI 2006). De SOI-code is opgebouwd uit vijf cijfers, waarbij het eerste cijfer het niveau aangeeft, het tweede en derde de onderwijssector en de laatste twee cijfers de onderwijssubsector. Een gedetailleerde beschrijving van de classificatie is te vinden op www.cbs.nl.

- lager – Personen met vmbo en de onderbouw van havo/vwo (tot en met klas 3) als hoogst behaalde opleidingsniveau. Personen met een laag opleidingsniveau hebben (nog) geen startkwalificatie;
- middelbaar – Personen met mbo en de bovenbouw van havo/vwo als hoogst behaalde opleidingsniveau;
- hoger – Personen met hbo en wo als hoogste behaalde opleidingsniveau.

Paar met kinderen

Het aantal particuliere huishoudens bestaande uit twee ouders met thuiswonende kinderen.

Particulier huishouden

Een particulier huishouden bestaat uit een of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien. Voor het afleiden van de huishoudenssituatie is gebruik gemaakt van de fiscale bevolkings- en inkomensgegevens, aangevuld met gegevens uit de GBA over de gezins- en familierelatie.

Persoonlijk inkomen

Het persoonlijk inkomen omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (met uitzondering van kinderbijslag). In dit onderzoek wordt voor het gemiddelde persoonlijk inkomen een ander inkomensbegrip gehanteerd dan voor het gemiddelde huishoudinkomen. Belangrijkste reden is dat sommige inkomensbestanddelen niet goed aan één persoon zijn toe te delen. Dit zijn inkomen uit vermogen, kinderbijslag, gebonden uitkeringen, betaalde overdrachten, betaalde belasting en de betaalde premie voor volksverzekeringen en ziektekosten. Voor het persoonlijk inkomen wordt daarnaast ook nog de betaalde inkomensoverdrachten, de betaalde premies voor de volksverzekeringen (AOW, ANW), de betaalde premies ziektekostenverzekering (incl. AWBZ) en de betaalde belasting niet afgetrokken, in vergelijking met het besteedbaar inkomen van huishoudens.

Primair inkomen

Het primair inkomen omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen bedrijfsvoering en inkomen uit vermogen. Inkomen uit arbeid bestaat uit brutoloon, salaris, tantième en uit de beloning van arbeid die niet in dienstbetrekking is verricht. Ook de waarde van het privé gebruik van de auto van de werkgever wordt hiertoe gerekend. Inkomen uit arbeid betreft een bruto bedrag waarop zowel belastingen als de werkgevers- en werknemerspremies nog niet in mindering zijn gebracht. Inkomen uit vermogen bestaat onder meer uit rente, dividend en de opbrengst van de exploitatie van onroerend goed (waaronder de eigen woning). Betaalde rente is met de inkomsten uit vermogen verrekend. Inkomsten uit vermogen zijn veelal negatief.

Sector

De verzameling van werkzaamheden, gericht op productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid. De indeling naar sector is gebaseerd op de Standaard Bedrijfsindeling 2008 (SBI).

Secundaire inkomstenbron

Voor werknemers en zelfstandigen is nagegaan of zij op het peilmoment inkomsten ontvangen uit een (tweede) baan, een WW-uitkering, een AO-uitkering, een WWB-uitkering of een uitkering in het kader van de Algemene nabestaandenwet (ANW).

Standaard Bedrijfsindeling 2008

De Nederlandse hiërarchische indeling van economische activiteiten die vanaf 2008 door het CBS wordt gebruikt om bedrijfseenheden in te delen naar hun hoofdactiviteit. De economische activiteit is de verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid.

Sociaaleconomische categorie

Een persoon wordt in een sociaaleconomische categorie ingedeeld op basis van de voornaamste inkomstenbron van de persoon in het betreffende jaar.

Sociaaleconomische categorie van de hoofdkostwinner

De voornaamste inkomstenbron onderverdeeld in werknemer, zelfstandigen en de restgroep 'niet actief of geen inkomen'.²⁾

Sociaaleconomische categorie van de partner

Uitgesplitst naar partners met inkomen en partners zonder inkomen. De partners met inkomen worden vervolgens verder ingedeeld naar werknemers, zelfstandigen, overige arbeid, ontvanger uitkering (inclusief pensioen) en overig niet-actief (inclusief student).

Vermogen (huishouden)

Bezittingen van het huishouden minus de schulden van het huishouden. De bezittingen bestaan uit banktegoeden, effecten, de eigen woning, overig onroerend goed, overige bezittingen zoals onder andere contant geld, verhuurde roerende zaken en

²⁾ In de restgroep 'niet actief of geen inkomen' zitten hoofdkostwinners die als voornaamste inkomstenbron een uitkering hebben, student zijn, een pensioen hebben of vermogensinkomsten hebben.

ondernemingsvermogen. De schulden betreffen de hypotheek voor de eigen woning en overige schulden zoals voor consumptieve doeleinden, de financieringen van aandelen, obligaties of rechten op periodieke uitkeringen, financiering schulden voor de tweede woning of ander onroerend goed en schulden volgens de Wet studiefinanciering.

Vermogensinkomsten

Bij personen en huishoudens wordt hieronder verstaan de som van inkomsten uit financieel vermogen, inkomsten uit onroerend goed en inkomsten uit overige bezittingen, verminderd met betaalde rente, waaronder de hypotheekrente van woningbezitters.

Voornaamste inkomstenbron huishouden

Dit wordt bepaald door de inkomsten van alle leden van het huishouden bij elkaar op te tellen. De hoofdkostwinner is degene die de grootste bijdrage levert aan het huishoudensinkomen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen huishoudens met inkomen uit werk in loondienst en huishoudens met inkomen uit eigen onderneming. Wanneer de voornaamste inkomstenbron van het huishouden inkomen uit vermogen is, dan wordt dit ook gezien als inkomen uit eigen onderneming.

Wekelijkse arbeidsduur

Het betreft de wekelijkse arbeidsduur van hoofdkostwinners en partners die in de sociaaleconomische categorie 'werknemer' vallen. Indien een werknemer op dat moment meerdere banen heeft, worden de uren van alle banen bij elkaar opgeteld.

Werknemer

Een persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maakt om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat. In dit onderzoek ook vaak inkomen uit werk in loondienst genoemd waaronder zowel werknemers, ambtenaren, directeur-groootaandeelhouders als inkomen uit overige arbeid vallen.

Westerse allochtoon

Zie Herkomstgroepering.

WW-uitkering

Een uitkering die wordt verstrekt op grond van de Werkloosheidswet (WW).

Zelfstandige

Een persoon die werkzaam is geweest als zelfstandige, ongeacht of dit de voornaamste inkomstenbron van de persoon was.

Afkortingen

AO	Arbeidsongeschiktheid
ANW	Algemene nabestaandenwet
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
ABR	Algemeen bedrijfsregister
CER	Compensatie eigen risico zorgverzekeringswet
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COROP	Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoekprogramma
CvB	Centrum voor Beleidsstatistiek
EBB	Enquête beroepsbevolking
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
IIB	Integraal Inkomensbestand
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IVB	Integraal Vermogensbestand
Wajong	Wet Werk en Arbeidsondersteuning jonggehandicapten
RIO	Regionaal Inkomensonderzoek
SBI	Standaard Bedrijfsindeling
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SOI	Standaard Onderwijsindeling
SSB	Sociaal Statistisch Bestand
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VIB	Voornaamste inkomstenbron
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WOZ	Waarde onroerende zaken
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet werk en bijstand
WWV	Wet werkloosheidsvoorziening
ZVW	Zorgverzekeringswet
ZW	Ziektewet

Medewerkers

Linda Muller
Caroline van Weert
Jeroen van den Tillaart
Mariëtte Goedhuys

Centrum voor Beleidsstatistiek

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen om deze daarna te verwerken tot statistische informatie over groepen mensen, bedrijven en hun omgeving. De resultaten stelt het CBS voor iedereen beschikbaar. Voor sommige vragen is deze informatie, die beschikbaar wordt gesteld via de CBS-website www.cbs.nl, echter niet toereikend. In dat geval kunnen externe partijen zich wenden tot het Centrum voor Beleidsstatistiek (CBS-CvB).

Het CBS-CvB bepaalt in nauw overleg met de klant welke informatie in welke vorm beschikbaar en nuttig is voor het beantwoorden van de vraag. Daarna voert het CBS-CvB het onderzoek uit en beschrijft de resultaten in een rapport of maatwerkpublicatie. Alle uitkomsten en publicaties worden openbaar gemaakt en zijn te vinden op de website van het CBS-CvB (www.cbs.nl/cvb).

Vragen over deze publicatie kunnen gestuurd worden aan CBS-CvB onder vermelding van het referentienummer 13107. Ons e-mailadres is cvb@cbs.nl."

